

การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
สาโรจน์ กาลศิริศิลป์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บังอร เสดนนท์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บังอร เสดนนท์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกกุล)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นัตรสกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร กรรมการสอบปากเปล่าที่แต่งตั้งเพิ่มเติม กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไข จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ทุกประการ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และดร.กมล รอดคล้าย ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรรมการศาสนา กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ ตลอดจนให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กริทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา

ขอขอบพระคุณท่านสุทธีวงศ์ ดันตยาพิศาลสุทธิ รองอธิบดีกรมการศาสนา ดร.อำนาจ บัวศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธมณฑล นายมนัส ภาคภูมิ ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม คุณพริ้ง เจนนี ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ คุณศรีนวล ลัภกิจโร คุณชะอุ่ม แซ่ภู นักวิชาการศาสนา ที่กรุณาจัดพิมพ์วิจัยเล่มนี้ คุณจันทนา เลือดกรุงศรี และคุณวิมลพร พันธุมนตรี กรุณาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความเรียบร้อยทุกประการ

ขอขอบคุณครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 โรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้การวิจัยสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบคุณพระมหาสมชาย สุขขุพัฒโน วัดสาละวัน พระ ดร. อติศัย ปภัสโร และ ดร.สมหวัง แก้วสุพงษ์ แห่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พี่และน้องตลอดจนเพื่อน ๆ เอกจิตวิทยาการแนะแนว ภาคพิเศษ ปีการศึกษา 2538 ที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและอันานิสงส์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่คุณพ่อลักษ์ คุณแม่ม่วย แซ่โจ้ว และพี่ ๆ น้อง ๆ ตระกูลกาลศิริศิลป์ ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และมอบปัจจัยแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สาโรจน์ กาลศิริศิลป์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำนำ	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	38
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	42
3 การดำเนินการค้นคว้า	47
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	49
วิธีการรวบรวมข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61

บทที่	หน้า
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
บทย่อ	113
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	113
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	113
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	114
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	114
วิธีการรวบรวมข้อมูล.....	114
การวิเคราะห์ข้อมูล	115
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	116
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะ	130
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	139
ประวัติผู้วิจัย	157

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	48
2	จำนวนและร้อยละของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	62
3	ความแปรปรวน และระดับการแปลผลทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้าน และแต่ละด้านของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.....	66
4	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติ แต่ละด้านและ รวมทุกด้านจำแนกตามอายุ.....	67
5	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรม สามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ.....	69
6	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิ การศึกษา.....	70
7	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	71
8	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามฐานะ ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	72
9	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและ เยาวชนของชาติ จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	73
10	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนก ตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	73
11	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูมัธยมศึกษาใน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และรวมทุกด้าน จำแนกตามฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว.....	74

[illegible]

ตาราง	หน้า
23 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน.....	86
24 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน.....	87
25 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใน โรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	88
26 ความแปรปรวน และระดับการแปลผลทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านและแต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.....	92
27 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตาม เพศ.....	93
28 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาของบิดา.....	94
29 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการสาธารณ สงเคราะห์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาของบิดา.....	95
30 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยต่อข้อและความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้าน และรวมทุกด้าน จำแนก ตามวุฒิการศึกษาของมารดา.....	96
31 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยต่อข้อและความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	97
32 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์.....	98
33 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตาม การอ่านหนังสือธรรมะ.....	99

[illegible]

44	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตาม กลุ่มเพื่อน.....	110
45	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ระหว่างครูมัธยมศึกษา กับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.....	111
46	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์.....	156

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบการวิจัย.....	11
2 องค์ประกอบของทัศนคติของไทรแอนดิส.....	14
3 แผนผังการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบัน.....	20
4 แผนภูมิการศึกษาของสงฆ์ในปัจจุบัน.....	21

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ศาสนาอย่างที่เราเข้าใจกันโดยสามัญ เป็นผลอย่างหนึ่งแห่งความพยายามของมนุษย์ ที่จะแก้ไขปัญหาชีวิตบางอย่างของตน ซึ่งมีทั้งปัญหาเฉพาะบุคคล และปัญหาเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ที่เรียกว่าปัญหาทางสังคม ในเมื่อศาสนาเกิดจากความพยายามของมนุษย์ ศาสนาจึงเป็นเรื่องของมนุษย์ จะเกิดขึ้น เสื่อม หรือสูญสิ้นไป สุดแต่มนุษย์บันดาล โดยเฉพาะในทางสังคม ในฐานะที่ศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่ง ศาสนาจะมีความสำคัญ ได้รับความยอมรับนับถือจากหมู่มนุษย์เพียงไร ก็อยู่ที่ว่า ศาสนายังมีประโยชน์ช่วยสนองความต้องการของมนุษย์ ในการแก้ไขปัญหามาของพวกเขามาได้เพียงใด และมนุษย์ยังมองเห็นความจำเป็นของศาสนาอยู่เพียงใด ข้อนี้หมายความว่า การดำรงอยู่ เจริญขึ้น เสื่อมลงหรือสิ้นไปของศาสนา ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่มีต่อสังคมเป็นสำคัญ (พระราชวรณีย์. 2530 : 1 - 2)

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาของผู้รู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบาน มีสิ่งเคารพสูงสุด คือ พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า (2533 : 29) ทรงนิพนธ์ว่า ท่านผู้สอนให้ประชุมชนประพฤติชอบด้วย กาย วาจา ใจ ตามพระธรรมวินัย ที่ท่านเรียกว่าพระพุทธศาสนา ชื่อพระพุทธเจ้า พระธรรมวินัยที่เป็นคำสั่งสอนของท่าน ชื่อพระธรรม หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของท่านแล้ว ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย ชื่อพระสงฆ์

พระพุทธศาสนามุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ 3 ประการ คือ ประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นในปัจจุบันที่คนทั่วไปปรารถนามีทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น ประโยชน์ชั้นสูงขึ้นไป อันได้แก่ความมีจิตใจเจริญองงามด้วยคุณธรรมความดี ทำให้ชีวิตมีค่าและเป็นหลักประกันชีวิตในภพหน้า และประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน อันได้แก่ สภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวง ผู้ได้บรรลุพระนิพพาน ชื่อว่าเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

การที่มนุษย์จะเข้าสู่เป้าหมายของพระพุทธศาสนาทั้ง 3 ประการ จะต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล ได้แก่ ความสำรวมกายวาจาให้เรียบร้อย สมาธิ ได้แก่ ความรักษาใจมั่น และปัญญา ได้แก่ ความรอบรู้ในกองสังขาร ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ความว่า พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทย คนไทยส่วนใหญ่ล้วนเป็นพุทธศาสนิกชน หลักธรรม คติธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นรากฐานชีวิตของคนไทยในทุกด้าน เป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ดังนั้น ความเป็นพุทธศาสนิกชน จึงต้องน้อมนำธรรมะ

แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ เป็นที่ตั้งแห่งความประพฤติปฏิบัติ เป็นที่ตั้งของการดำเนินชีวิต (กรมการศาสนา. 2542 : 6)

คณะสงฆ์เป็นสถาบันที่ใหญ่ที่สุดสถาบันหนึ่งของชาติ สถิติเมื่อปี พ.ศ. 2542 พบว่า ประเทศไทยมีวัดจำนวน 30,377 วัด มีพระภิกษุสงฆ์ 265,956 รูป สามเณร 87,695 รูป มีพุทธศาสนิกชน 55,642,236 คน จากจำนวนศาสนิกชนทั่วประเทศ 60,113,182 คน (กรมการศาสนา. 2542 : 4-11) เมื่อเปรียบเทียบจำนวนพระภิกษุสามเณรทั่วประเทศ กับจำนวนของพุทธศาสนิกชนของประเทศ จะได้เป็นอัตราส่วน พระภิกษุสามเณร 1 รูป ต่อพุทธศาสนิกชนประมาณ 157 คน วัดได้กลายเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนทุกท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นแหล่งการศึกษาของประชาชนทุกระดับ ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมพระสงฆ์ที่จะสืบต่อพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่จะรับผิดชอบสังคม ตั้งแต่ผู้นำครอบครัวเป็นต้นไป

พระภิกษุสงฆ์เป็นลูกหลานของชาวบ้าน การดำรงชีวิตจึงต้องอาศัยปัจจัยสี่จากชาวบ้าน เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ทำให้พระภิกษุมีความผูกพันกับชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านเดือดร้อน ขาดที่พึ่งทางจิตใจ ปล่อยเวลาให้ล่วงไปเปล่าโดยปราศจากประโยชน์ และมัวเมาในอบายมุข ก็ได้อาศัยพระภิกษุสงฆ์ที่มีภูมิปัญญาสูง เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือแก้ไขปัญหาชีวิต โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นเครื่องชี้ทางบรรเทาทุกข์ ซึ่งสุขเกษมศานต์ให้แก่ชาวบ้านมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล พระภิกษุสงฆ์จึงได้รับความเคารพนับถือในฐานะเป็นพระ เป็นครู เป็นอาจารย์ของชาวบ้านและในฐานะเป็นศาสนทายาท ซึ่งทินพันธุ์ นาคะตะ (2531 : 22) กล่าวว่า พระภิกษุสงฆ์ยังเป็นครูสอนหนังสือ เป็นที่ปรึกษา เป็นที่พึ่งทางจิตใจ เป็นผู้ไกลเกลี่ยคดีความ และเป็นผู้ประกอบพิธีทางศาสนาในทุกวงจรของชาวบ้านและในพิธีของทางราชการ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็ว ด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมกลายเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูล โลกไร้ซึ่งพรมแดน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตในสังคมทั่วโลก จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้พระภิกษุสงฆ์เริ่มเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของสังคมไทยมากยิ่งขึ้น อาทิ ด้านการศึกษา การพัฒนาจิตใจ การสังคมสงเคราะห์และการสาธารณประโยชน์ เช่น พระธรรมโกษาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ผู้อุทิศร่างกาย แรงใจในการเผยแผ่พุทธธรรมให้แก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปูชนียบุคคลที่มีค่ายิ่งของสถาบันพระพุทธศาสนา พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) เป็นพระภิกษุที่ประกอบด้วยศิลาจารวัตรและปฏิบัติเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ได้รับยกย่องว่าเป็นพระภิกษุที่เป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและด้านการศึกษา ได้รับอาราธนาไปสอนในมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านได้สร้างผลงานทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะหนังสือพุทธธรรม ได้รับการยกย่องว่าเป็นตำราพุทธศาสนาที่ดีเยี่ยมในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ พระธรรมปิฎก ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อาทิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น นอกจากนี้ พระธรรมปิฎก ยังได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ หรือยูเนสโกประจำปี 2537 นับเป็นคนไทยและพระสงฆ์ไทยรูปแรกที่ได้รับรางวัลนี้ และ พระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กลฺยาโณ) ผู้ให้การสงเคราะห์ประชาชนผู้ยากไร้ ชาดที่ฝึกหัด อาศัย ให้มีโอกาสดีกฝนอาชีพต่าง ๆ ตามที่ตนถนัดภายในวัดสวนแก้ว พร้อมทั้งอบรมให้เป็นคน ขยัน ซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งเป็นการสร้างงานและพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย ต่อไป

แม้ในสภาวะที่ประเทศไทยมีปัญหาวิกฤติด้านเศรษฐกิจ ประชาชนได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อนจากภาวะเศรษฐกิจ คือ การล้มละลาย หรือต้องออกจากงานประจำ พระภิกษุสงฆ์ ก็ทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ให้คำปรึกษาชี้แนะประชาชนให้มีความอดทน อดกลั้น และอดออม เพื่อร่วมแรงร่วมใจฝ่าภัยเศรษฐกิจ และมีพระภิกษุสงฆ์บางรูปที่เป็นที่พึ่งแห่งความเคารพ ศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ได้รณรงค์ให้คนในชาติร่วมแรงร่วมใจในโครงการไทยช่วยไทย ดังปรากฏ เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์มติชน (2542 : 1, 20) ว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จฯ เป็นองค์ประธานทอดผ้าป่าสามัคคีสมทบกองทุนไทยช่วยไทย ร่วมกับคณะศิษย์ ของพระธรรมวิสุทธิมงคล (ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการช่วยชาติ เพื่อนำเงิน ทองคำและดอลลาร์ไป เป็นกองทุนสำรองระหว่างประเทศ พัฒนาด้านการศึกษา สาธารณสุข และตั้งกองทุนช่วยเหลือ คนยากจน

หลังจากประเทศไทยได้พัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 7 เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2539 พบว่า ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีเศรษฐกิจดีขึ้น แต่สังคมมีปัญหาและการพัฒนาไม่ยั่งยืน กล่าวคือ การพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยมีความ เป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม อาทิ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย การเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมที่ดี งาม เริ่มจางหายไปพร้อม ๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว รวมทั้งการพัฒนาที่ไม่คำนึง ถึงต้นทุนและการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ มองข้ามการพัฒนาคุณค่าของความเป็นคน ละเลยภูมิปัญญา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อ คุณภาพชีวิตของคนไทยโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 จึงเน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีค่านิยมที่ดีงาม และมีจิตสำนึกที่จะรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยการ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของพระภิกษุสามเณร ครู อาจารย์ ให้สามารถเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ อย่างแท้จริง และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจสู่ประชาชนได้อย่าง

ถูกต้อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา 2539 : 2 - 3)

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้วิชาพระพุทธศาสนา เป็นวิชาบังคับในโรงเรียนระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีเหตุผลว่าพลเมืองในประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทย และสถาบันหลักที่แทรกอยู่ในวัฒนธรรม วิถีดำเนินชีวิตของคนไทย ทั้งยังเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติอันโดดเด่น ในขณะที่สังคมมีการพัฒนาก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ที่มีเกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กไทยสมควรจะได้รับการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักธรรม เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2535 : คำนำ)

พระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถและเข้าใจในหลักพุทธธรรม อาทิ พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระจริยานิเทศก์ พระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระเปรียญและพระบัณฑิตอาสาพัฒนา ได้เข้ามามีบทบาทการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้งในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีครูเป็นผู้ให้ความสะดวกและประสานงานในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ การฝึกนั่งสมาธิ การจัดตั้งชมรมพระพุทธศาสนา และฝึกพิธีกรรมทางศาสนา ในวันวิสาขบูชา มาฆบูชา อาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา เป็นต้น

แต่สถาบันพระพุทธศาสนาและองค์กรสงฆ์ในสภาวะการณ์ปัจจุบันนั้น ประชาชนทั่วไปกำลังเกิดวิกฤติศรัทธาต่อสถาบันสงฆ์ เพราะการประพฤติผิดพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองของพระภิกษุสงฆ์บางรูป ซึ่งกลายเป็นข่าวตามสื่อมวลชนเป็นประจำ สร้างความเสื่อมเสียต่อสถาบันพระพุทธศาสนาและองค์กรสงฆ์ คณะทำงานของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและกรมการศาสนา ได้สรุปสภาพปัจจุบันปัญหาของพระภิกษุสงฆ์ และองค์กรสงฆ์ในประเทศไทย ของพระธรรมปิฎก พระธรรมกิตติวงศ์ พระราชธรรมนิเทศ และพระเมธีธรรมาภรณ์ พบว่า ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน มิได้มีการคัดสรร ใครจะบวชก็ได้ขาดความพิถีพิถัน ผู้ที่บวชเข้ามาส่วนใหญ่มุ่งบวชตามประเพณี จึงมิได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น ทั้งกรณีความสัมพันธ์ระหว่างพระกับสตรี รวมทั้งการวางตนไม่เหมาะสมของพระ ขาดความสันโดษ และความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนไม่สอดคล้องกัน พระสงฆ์จำนวนไม่น้อยบวชแล้วมิได้ศึกษาเล่าเรียน และเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน ประชาชนก็ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ไม่ถูกต้อง สังคมและพระพุทธศาสนา จึงเกิดปัญหา เกิดความไม่จริงใจในการนับถือศาสนา (กรมการศาสนาและสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. 2539 : 5 - 6) หรือที่ปรากฏเป็นข่าวครึกโครมเกี่ยวกับการที่พระภิกษุสงฆ์ บอกไม่ให้ห่วยทำให้ประชาชนงมงาย ไม่ประกอบสัมมาชีพ ดังที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (2542 : 1, 10) ลงข่าวว่า คนนับหมื่นชุมนุมกันแน่นที่วัดอินทาราม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อร่วมพิธีสงฆ์เจ้าอาวาสและเพื่อขอเลขเด็ดไปซื้อลอตเตอรี่ หวังใช้หนี้ธนาคารส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งพฤติกรรมของพระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ทำให้เกิดวิกฤติศรัทธาในหมู่ประชาชน ดังที่พระเทพเวที (2536 : 13) ได้กล่าวว่าเมื่อมองดูที่ตัวพระสงฆ์แล้วอีก

ด้านหนึ่งก็มองไปที่ภาพของพระสงฆ์ที่ปรากฏในสังคม เวลาที่เราได้ยินข่าวไม่ดีเกี่ยวกับความเสียหายของพระสงฆ์มากมายในช่วงทศวรรษ 3 - 4 ปีนี้ มีข่าวต่อเนื่องนับไม่ขาดสายขึ้นพาดหัวหนังสือพิมพ์เป็นประจำ พระสงฆ์มีปัญหาความประพฤติเสื่อมเสีย เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความเป็นห่วงในหมู่พุทธศาสนิกชน พร้อมทั้งสร้างภาพไม่ดีไม่งามแก่สังคม ทำให้ภาพลักษณ์หรือภาพพจน์ของพระสงฆ์เสื่อมเสียไปมาก ซึ่งหมายถึงสถานะในความเคารพนับถือศรัทธาต่าง ๆ ด้วย

ถ้ามองย้อนไปในอดีต วัดเป็นสถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ ใช้เป็นที่อบรมบ่มนิสัยจิตใจของประชาชนทั่วไป ให้เป็นคนดีมีศีลธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต สำหรับคนรุ่นใหม่มองวัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน เป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี คนเก่ง ดังที่สันตติ สันธุพันธ์ประทุม (2523 : 1) กล่าวว่า บุคคลที่มีความสำคัญในการปลูกฝังความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้วก็คือครู

ในเมื่อครูในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เยาวชน โดยครูเองมีโอกาสมากที่จะเป็นตัวแบบ หรือแบบอย่างให้นิยม จริยธรรมให้แก่เยาวชน (ชาญชัย อินทรประวัติ 2535 : 2) จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ทัศนคติของครูที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นไปในลักษณะใด เพราะว่าทัศนคติของครูที่มีต่อพระสงฆ์ มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เยาวชนของชาติ โดยเฉพาะสังคมไทยที่มีความเจริญทางด้านวัตถุนิยม เด็กและเยาวชนได้คลุกคลีอยู่ในสังคมที่เจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสบายให้แก่ชีวิต ตลอดจนได้รับการศึกษาวิชาการสมัยใหม่ มีแนวโน้มในการใช้เหตุผลมากยิ่งขึ้น

จากการที่เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาวิชาการสมัยใหม่ ประกอบกับการที่พระภิกษุสงฆ์ประพฤติผิดพระธรรมวินัยอยู่เป็นประจำ ย่อมทำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับศาสนาแต่เดิมเปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและพระภิกษุสงฆ์ลดน้อยลง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนของชาติไม่สนใจในการเข้าวัด ปฏิบัติธรรม เพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์ เด็กและเยาวชนจึงสนใจในเรื่องความบันเทิงตามศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังแสวงหาทางเลือกของชีวิต สับสนทางด้านความคิดและอารมณ์ หากเด็กและเยาวชนมีความเชื่อ ความศรัทธาต่อสถาบันพระพุทธศาสนาและพระภิกษุสงฆ์แล้วศาสนาก็จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิด และความรู้สึกที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ และได้รับคำตอบว่า ปัจจุบันมีข่าวเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ที่ประพฤติผิดพระธรรมวินัยเป็นประจำ จึงทำให้มองว่าพระภิกษุสงฆ์ไม่น่าไว้วางใจ ซึ่งส่งผลให้บุคคลทั่วไปขาดความเคารพนับถือในพระภิกษุสงฆ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ เตรียมอุดม

ศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ดังนี้คือ 1. ท่านคิดอย่างไรต่อพระภิกษุสงฆ์ในยุคปัจจุบัน 2. ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นพระภิกษุสงฆ์ทำผิดวินัย 3. ท่านจะส่งเสริมและสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ ด้านใดบ้าง ผลปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากมองว่าพระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นที่เคารพนับถือ แต่ก็มีพระภิกษุสงฆ์จำนวนไม่น้อยที่ยังกระทำความผิดวินัยสงฆ์ ทำให้นักเรียนยังรู้สึกเสียใจ ขาดความศรัทธาต่อพระภิกษุสงฆ์แต่ก็ยังให้การสนับสนุนและส่งเสริมทางด้านการทำบุญตักบาตรและถวายปัจจัยตามสมควร โดยเลือกพระภิกษุสงฆ์ที่ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดและความรู้สึก ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ และได้รับคำตอบว่า พระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่ยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทั่วไป มีส่วนน้อยที่ประพฤติดุศีลธรรมวินัย กลายเป็นข่าวตามสื่อมวลชน ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเสื่อมลงไปด้วย และการเผยแผ่ศาสนาที่มุ่งเน้นในด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากครูมัธยมศึกษาโรงเรียนนวมินทร์ ๓๖ กรุงเทพมหานคร เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ดังนี้ คือ 1. ท่านคิดอย่างไรต่อพระภิกษุสงฆ์ในยุคปัจจุบัน 2. ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นพระภิกษุสงฆ์ทำผิดวินัย 3. ท่านจะส่งเสริมและสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ด้านใดบ้าง ผลปรากฏว่าพระภิกษุสงฆ์ทำหน้าที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์บางรูป รู้สึกเสื่อมศรัทธาและไม่นำไปให้อภัยพระภิกษุสงฆ์ที่ทำผิดวินัย แต่ยังให้การสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ไม่ส่งเสริมพระที่ชอบเรียไร บอกไปห่วยและมีพฤติกรรมดูจรรยาบรรณทั่วไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการทำนุบำรุงส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและคณะสงฆ์ ทั้งด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ จึงตระหนักถึงความสำคัญของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นศาสนทายาทผู้ประกาศพระพุทธศาสนา และเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคมไทย โดยมุ่งประเด็นการวิจัยไปที่ครูมัธยมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ว่าจะมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เป็นไปในทิศทางใด เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขปัญหาพระภิกษุสงฆ์และสถาบันสงฆ์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของครูมัธยมศึกษาที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูมัธยมศึกษาที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ ตามตัวแปรด้าน อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ ตามตัวแปรด้าน เพศ วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน
5. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ครูมัธยมศึกษาที่มีอายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกัน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีเพศ วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกัน
3. ครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาจะทำให้ทราบถึงทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูมัธยมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครองและคณะสงฆ์ ใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงสถาบันสงฆ์และเพื่อปลูกฝังทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 14,659 คน

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 38,737 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 1,040 คน ที่สุ่มมาจากประชากร โดยใช้ตารางสำเร็จของยามาเน่ (Yamane 1967 : 886 – 887) และใช้วิธีการสุ่มแบบ Stratified Random Sampling

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 1,090 คน ที่สุ่มมาจากประชากร โดยใช้ตารางสำเร็จของยามาเน่ (Yamane 1967 : 886 – 887) และใช้วิธีการสุ่มแบบ Stratified Random Sampling

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 กลุ่มครูมัธยมศึกษา ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

3.1.2 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พระภิกษุสงฆ์ หมายถึง บรรดาพระภิกษุที่ได้รับการอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

2. ทศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เมื่อได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียน เมื่อได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ ในเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย

2.2 ด้านการศึกษา หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียน เมื่อได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ ในเรื่องการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยทางโลก

2.3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียน เมื่อได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ ในเรื่องการมอบทุนการศึกษา การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ การจัดอบรมเด็กก่อนเกณฑ์และการจัดการศึกษาศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภายในวัด

2.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียน เมื่อได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ ในเรื่องการแสดงธรรมแก่ประชาชนทั่วไป ได้ทราบและเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

2.5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียน เมื่อได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ ในเรื่องการก่อสร้างถาวรวัตถุและการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดทรุดโทรมภายในวัด

2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียน เมื่อได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ ในเรื่องการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม

3. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวของครูและนักเรียน โดยแบ่งตามรายได้ของครอบครัว ดังนี้

3.1 รายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน

3.2 รายได้ 6,001 - 20,000 บาท/เดือน

3.3 รายได้สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน

4. ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ หมายถึง การที่ครูหรือนักเรียนได้เรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ จากสถานที่ใดที่หนึ่ง ได้แก่ โรงเรียน วัด และสถานที่อื่น ๆ ที่เปิดให้มีการเรียนวิชาพุทธศาสตร์

5. การอ่านหนังสือธรรมะ หมายถึง ความใส่ใจในการอ่านหนังสือธรรมะ
6. การฟังธรรม หมายถึง ความใส่ใจในการฟังธรรมตามสถานที่ต่าง ๆ
7. การปฏิบัติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ในเรื่องเกี่ยวกับการให้ทาน การรักษาศีลและการเจริญจิตภาวนา

8. ประสพการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่

8.1 สมาชิกในครอบครัวที่ศึกษาปฏิบัติธรรม หมายถึง มีบุคคลในครอบครัวที่ชอบไปวัด เพื่อทำบุญและศึกษาธรรมะ หรือมีบุคคลในครอบครัวที่ชอบอ่านหนังสือธรรมะ และปฏิบัติธรรมเป็นประจำ

8.2 สมาชิกในครอบครัวที่ไม่ศึกษาปฏิบัติธรรม หมายถึง ไม่มีบุคคลในครอบครัวที่ชอบไปวัด เพื่อทำบุญและศึกษาธรรมะ หรือไม่มีบุคคลในครอบครัวที่ชอบอ่านหนังสือธรรมะและปฏิบัติธรรมเป็นประจำ

9. กลุ่มเพื่อน ได้แก่

9.1 กลุ่มเพื่อนที่ปฏิบัติธรรม หมายถึง มีเพื่อนสนิทที่ชอบไปวัดเพื่อทำบุญและศึกษาธรรมะ หรือมีเพื่อนสนิทที่ชอบอ่านหนังสือธรรมะ และปฏิบัติธรรม หรือเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ตามสถาบันต่าง ๆ

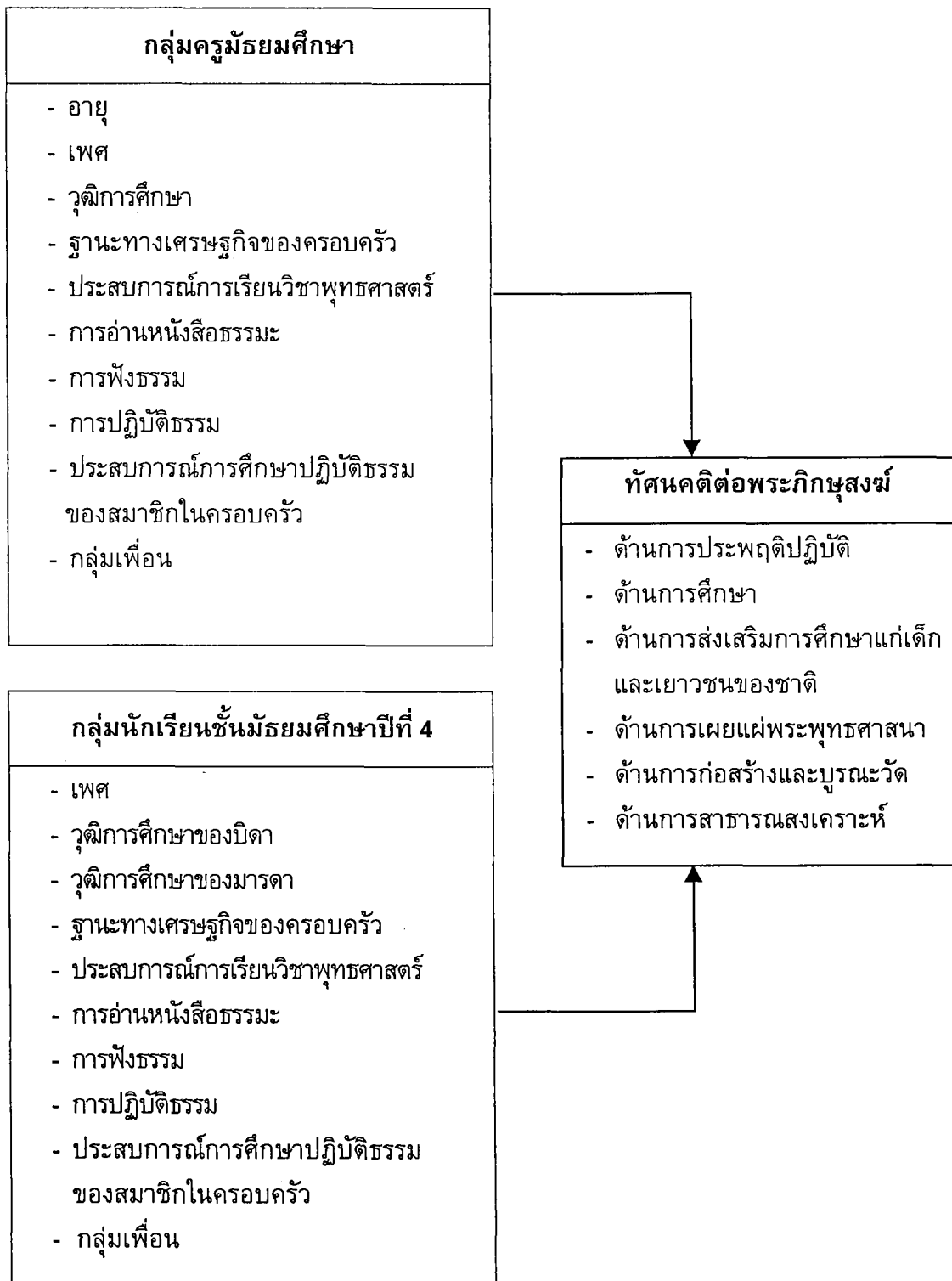
9.2 กลุ่มเพื่อนที่ไม่ปฏิบัติธรรม หมายถึง ไม่มีเพื่อนสนิทที่ชอบไปวัดเพื่อทำบุญและศึกษาธรรมะ หรือไม่มีเพื่อนสนิทที่ชอบอ่านหนังสือธรรมะและปฏิบัติธรรม หรือไม่เป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ตามสถาบันต่าง ๆ

10. ครู หมายถึง ครูหญิงและครูชายที่นับถือศาสนาพุทธและปฏิบัติการสอนในระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

11. นักเรียน หมายถึง นักเรียนหญิงและนักเรียนชายที่นับถือศาสนาพุทธและกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 และกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์
 - 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

1.1.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นคำศัพท์ที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “Aptup” แปลว่า ความโน้มเอียงที่เหมาะสม นำมาใช้ในความหมายของทัศนคติ หมายถึง ท่าทีที่แสดงออกของบุคคล ซึ่งบ่งถึงสภาพจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Allport. 1967 : 3)

เกี่ยวกับความหมายของทัศนคตินี้ กูด (Good. 1957 : 48) กล่าวว่า ทัศนคติหมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือหนี หรือต่อต้านสภาพการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รักเกลียดกลัว ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับเคนด์เลอร์ (Kendler. 1974 : 671) ที่กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมในทางที่จะสนับสนุนหรือต่อต้านประสบการณ์บางอย่าง บุคคล สถาบัน หรือแนวความคิดบางอย่าง การแสดงออกของทัศนคติโดยอาศัยพฤติกรรม แบ่งออกเป็นสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ แสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เรียกว่า ทัศนคติทางบวก และแสดงออกในลักษณะไม่พอใจ เรียกว่า ทัศนคติทางลบ และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

นิวคอมบ์ (Newcomb. 1954 : 128) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติว่า ทัศนคติที่มีอยู่ในบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทัศนคติของบุคคลนั้นอาจแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม ซึ่งแสดงออกมาในสองลักษณะ คือ ฟังพอใจหรือชอบ อันเป็นเหตุให้บุคคลนั้นพอใจ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ เรียกว่า ทัศนคติเชิงพินาน (Positive Attitude) กับทัศนคติแบบหนึ่งซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่ฟังพอใจ ไม่ชอบ ทำให้บุคคลเกิดความชิงชัง ไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ๆ เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิเสธ (Negative Attitude)

ฟิชเบย์น (Fishbein. 1975 : 8) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของสมอง และประสาท ซึ่งมีการจัดระบบประสบการณ์จากอิทธิพลภายนอก หรือภายในที่มีต่อบุคคลในการที่จะตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และต่อสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น

เซฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 796) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นสภาพความพร้อมของจิตใจและประสาท ซึ่งเกิดจากการได้รับประสบการณ์อันมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่ง และสถานการณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์และอื่น ๆ รวมทั้งท่าทีแสดงออกซึ่งบ่งสภาพของจิตใจที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

เชิดศักดิ์ โฆวสินธุ์ (2525 : 134) ได้สรุปความหมายของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุน หรือคัดค้านก็ได้

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2521 : 168) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ แล้วแสดงภาวะของร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า เจตคติที่ดีหรือทางบวก หรือแสดงความพร้อมที่จะถอยหนี เมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่า เจตคติที่ไม่ดีหรือทางลบ

จากความหมายของทัศนคติที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ทัศนคติหมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา ในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล สิ่งของ หรือสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และทัศนคตินี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ ดังนั้น ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ย่อมหมายถึงความคิดเห็น ความรู้สึกและแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในทางที่ดีและไม่ดีของบุคคลนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ทัศนคติไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถวัดได้ในรูปของความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางภาษา

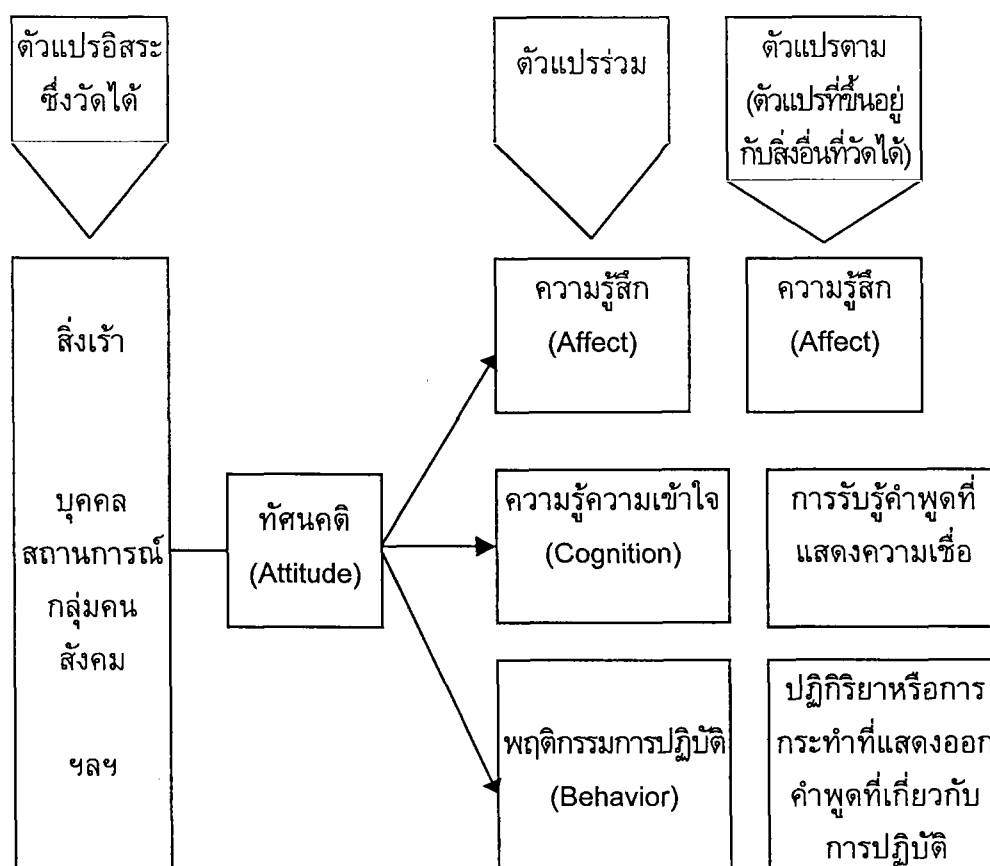
องค์ประกอบของทัศนคติ

สำหรับองค์ประกอบของทัศนคตินั้น เซฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 168-170) กล่าวว่า ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ อาจจะเป็นไปในทางดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใด บุคคลก็จะไม่ชอบสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะชอบสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavioral Component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน คือ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

องค์ประกอบทั้งสามด้านนี้จะต้องมีความสอดคล้องกัน ถ้าองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ทัศนคติของบุคคลนั้นก็จะเป็นเปลี่ยนแปลงไปด้วย

นอกจากนี้แล้ว ไตรแอนดิส (Triandis. 1971 : 3) ได้เสนอแผนภูมิองค์ประกอบของทัศนคติ ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบทัศนคติของไตรแอนดิส

การเกิดทัศนคติ (Attitude Formation)

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลโดยแหล่งที่ก่อให้เกิดทัศนคติมีมากมาย คือ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 91-93)

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience)

วิธีการหนึ่งที่เราเรียนรู้ทัศนคติ คือ จากการมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น เช่น ถ้าเรามีประสบการณ์ที่ดีในการติดต่อกับบุคคลหนึ่งเราจะมีความรู้สึกชอบบุคคลนั้น ในทางตรงข้าม ถ้ามีประสบการณ์ไม่ดีจากการพบปะนั้น ก็มักจะมีแนวโน้มที่ไม่ชอบบุคคลนั้นได้ แม้ว่าจะมีประสบการณ์ที่ดีหรือไม่ดีเพียงครั้งเดียวก็ตาม

2. การติดต่อข่าวสารกับบุคคล (Communication Form Other)

ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นจากผลของการได้ติดต่อข่าวสารกับผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการที่เด็กได้รับในครอบครัว การเรียนรู้ในโรงเรียน ข้อความ หรือคำพูดที่เด็กได้รับจากบุคคลที่เขายกย่องนับถือ จะมีผลต่อความเชื่อถือและทัศนคติของเขาได้ อย่างไรก็ตาม การยอมรับความเชื่อ หรือการเกิดทัศนคติในวัยเด็กนี้ ส่วนมากมักจะเกิดขึ้นโดยปราศจากเหตุผล และเมื่อเด็กโตขึ้นความคิดเห็นก็จะเปลี่ยนแปลงไปในบางอย่าง

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models)

ทัศนคติบางอย่างถูกสร้างขึ้นจากการเลียนแบบจากคนอื่น โดยขั้นแรกจากเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลจะมองเห็นว่าบุคคลอื่นมีการปฏิบัติตนอย่างไร จากนั้นบุคคลจะแปลความหมายของการปฏิบัตินั้นในรูปแบบของความเชื่อ หากบุคคลนั้นให้ความเคารพนับถือบุคคลที่แสดงปฏิกริยานั้นอยู่แล้ว บุคคลนั้นจะยอมรับความรู้สึก ความเชื่อ ที่เขาคิดว่าบุคคลนั้น ๆ มี

4. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors)

ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นสืบเนื่องจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา หน่วยงานต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น สถาบันเหล่านี้จะเป็นทั้งแหล่งที่มา และสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดทัศนคติบางอย่างได้

ประโยชน์ของการวัดทัศนคติ

เรณู เจริญศรี (2525 : 18-19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดทัศนคติไว้ ดังนี้

1. วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม การมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลย่อมเป็นเครื่องแสดงว่า เขามีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น ๆ เพียงใด ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นเป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลนั้นมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใด ฉะนั้นการทราบทัศนคติของบุคคลย่อมช่วยให้ทราบการกระทำของบุคคลนั้นได้

2. วัดเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไข โดยทั่วไปการที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดอย่างใด นั้น เป็นสิทธิ์ของแต่ละบุคคลมีทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกันไปในบางเรื่อง จึงจำเป็นต้องให้กลุ่มมีความคิดเห็น และทัศนคติสอดคล้องกัน เพื่อป้องกันปัญหาข้อขัดแย้งในเรื่อง

ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขของสังคม และยอมเป็นไปได้เมื่อบุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ก็จะเป็นทางก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจกัน

3. วัดเพื่อความเข้าใจสาเหตุและผล ทัศนคติเปรียบเทียบสาเหตุภายในที่ผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน และสาเหตุภายในหรือทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนั้น อาจจะได้รับผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกอีกส่วนหนึ่ง ฉะนั้นการเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดทัศนคติของบุคคลต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ถ้าเราทราบทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วเราจะสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ สามารถหาทางป้องกันและแก้ไขหรือลดข้อขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิด พร้อมทั้งเข้าใจสาเหตุและผลของพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์

พระพุทธศาสนา ได้อุบัติขึ้นมาในโลกเมื่อประมาณ 2,600 ปี ล่วงมาแล้ว ประเทศไทยยอมรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล พลเมืองประมาณร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยทั้งทางด้านคตินิยม เนติธรรม วัตรธรรม และ สหธรรม ล้วนมีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น สังคมไทยจึงเป็นสังคมชาวพุทธ

สถาบันพระพุทธศาสนาเมืองศรีประจักษ์หลัก คือ

- ศาสดา ได้แก่ พระพุทธเจ้าผู้ก่อตั้งพระพุทธศาสนา
- ศาสนธรรม ได้แก่ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
- ศาสนบุคคล ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา
- ศาสนวัตถุและศาสนสถาน ได้แก่ วัด โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป
- ศาสนพิธี ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนาเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นแบบอย่าง

อันดีงามของหมู่คณะ

ความหมายของพระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์ หมายถึง หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย และสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วย

คณิงนิตย จันทบุตร (2532 : 18) ได้กล่าวถึงคำว่าพระสงฆ์ไว้ว่า เป็นคำรวมที่ใช้เรียกศาสนบุคคลในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร และพระภิกษุสงฆ์ พระภิกษุคือผู้ได้รับการอุปสมบทตามพระธรรมวินัย และระเบียบแบบแผนประเพณีของคณะสงฆ์ไทย ตามกฎ

มหาเถรสมาคม ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2536) พระภิกษุในประเทศไทย ปัจจุบันแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทบวชตามประเพณี และบวชเพื่อดำรงเพศบรรพชิต เป็นศาสนทายาทสืบพระศาสนา ประเภทบวชตามประเพณี ยังแบ่งได้อีกเป็น 2 แบบ คือ บวชเป็นพระภิกษุชั่วคราวไม่ถึง 3 เดือน หรือ ไม่ครบพรรษา และบวชเป็นพระภิกษุ 3 เดือน ได้จำพรรษา 1 พรรษาหรือมากกว่านั้น แต่ไม่เกิน 5 พรรษา อีกประเภทหนึ่งบวชเป็นศาสนทายาทสืบพระศาสนา ภิกษุประเภทหลังนี้บวชเป็นเวลานาน บางรูปไม่ลาสิกขาตลอดชีวิต

คณะสงฆ์มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แบ่งเป็น 6 ประการ (กรมการศาสนา. 2542 : 24) คือ

1. การปกครอง	2. การศาสนศึกษา
3. การศึกษาสงเคราะห์	4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
5. การสาธารณูปการ	6. การสาธารณสงเคราะห์

นายจำลอง วุฒิจันทร์ (2524) กล่าวว่าพระภิกษุสงฆ์ ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในสังคมไทย แบ่งได้เป็น 6 ประการ คือ

1. การรักษาความเรียบร้อยดีงาม ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้พระภิกษุสามเณรทั้ง สังฆมณฑล ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างบริสุทธิ์ถูกต้อง เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนให้ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนาอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ

2. การศาสนศึกษา ได้แก่ การดำเนินการให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3. การศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้เด็กและประชาชน ได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งในและนอกระบบการศึกษาของรัฐ เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ

4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชน ได้ทราบ เข้าใจ และน้อมนำไปปฏิบัติเพื่อลวงพ้นความทุกข์และประสบความสุขตามอุปนิสัย และผลของการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา อันจะยังผลให้สังคมตลอดจนประเทศชาติมีความสุข ผาสุก สันติสุข และเจริญก้าวหน้า

5. การสาธารณูปการ ได้แก่ การดำเนินการให้วัดทั่วประเทศเป็นวัดโดยสมบูรณ์เป็นที่พักพำนักอาศัยศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร เป็นที่บำเพ็ญ บำเพ็ญกุศล ฟังเทศน์ปฏิบัติธรรมและกระทำกิจกรรมของสังคมของประชาชนแห่งวัด หรือในท้องที่ ที่ตั้งแห่งวัดนั้น ตลอดจนการรักษาวัดนันทกรรม และอนุรักษ์ศิลปโบราณวัตถุ และโบราณสถาน ของสังคมนั้น ๆ ด้วย

6. การสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินการสงเคราะห์ประชาชนทางด้านจิตใจ และทางวัตถุที่ไม่ขัดพระธรรมวินัยและสมณวิสัย เพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชนทั่วไป

บทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์

1. ด้านการปกครอง

การปกครอง หมายถึง การสอดส่องดูแลเพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์และสามเณรเป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช (กรมการศาสนา. 2535 : 4 – 10)

พระวินัย หมายถึง ขนบธรรมเนียมหรือแบบแผนข้อบังคับสำหรับพระภิกษุสงฆ์ วินัยนั้น โดยตรงได้แก่ระเบียบหรือกฎข้อบังคับ สำหรับเป็นเครื่องบริหารหมู่คณะให้มีระเบียบได้ระดับกัน ถ้าหมู่ไหนไม่มีระเบียบ หมู่นั้นก็แก่งแย่งกัน ตั้งต้นแต่การทำกิจต่าง ๆ ก็มักไม่มีความพร้อมเพรียงกัน ยิ่งกว่านั้นผู้มีกำลังมาก ก็ข่มเหงผู้มีกำลังน้อยกว่าเป็นต้น

วินัยโดยอ้อมก็คือศีลของภิกษุนั่นเอง แต่เป็นศีลที่รักษาอย่างเคร่งครัดสังวรระวังไม่ก้าวล่วงสิกขาบทแม้เล็กน้อย เมื่อภิกษุประพฤติถูกทางแล้ว ย่อมทำตนให้เป็นผู้มีมารยาทงาม มีใจเข้มแข็ง แม้จะเข้าไปในหมู่ภิกษุผู้มีศีล ก็องอาจไม่สะทกสะท้าน ทั้งไม่ถูกจับกุมลงโทษหรือถูกติเตียน มีแต่จะได้รับความสรรเสริญ ทั้งเป็นปัจจัยให้บำเพ็ญคุณธรรมที่ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ดังนี้ เป็นต้น

อาบัติ หมายถึง กิริยาที่ล่วงละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม มี 7 อย่าง คือ ปาราชิก สังฆาทิเสส ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ และทุพภาสิต เมื่อว่าโดยโทษของอาบัติ แบ่งไว้ดังนี้

1. ปาราชิก มีโทษอย่างหนักทำให้ผู้ละเมิดต้องขาดจากความเป็นภิกษุทันที เป็นอเนกกิจฉา กล่าวคือ แก้ไขไม่ได้ ต้องให้ลาสิกขาจากเพศบรรพชิตอย่างเด็ดขาดเท่านั้น
2. สังฆาทิเสส มีโทษอย่างกลาง เป็นเสตกิจฉา กล่าวคือ แก้ไขได้ ด้วยการอยู่กรรม
3. ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต ทั้ง 5 อย่างนี้ มีโทษอย่างเบา เป็นเสตกิจฉา กล่าวคือ แก้ไขได้ด้วยการแสดงคืบต่อหน้าภิกษุด้วยกัน

โทษทางโลกและโทษทางพระวินัย

1. โลกวัชชะ หมายถึง อาบัติที่เป็นโทษทางโลก ซึ่งชาวโลกเขาติเตียน คือ คนที่เป็นคฤหัสถ์ทำเข้าเป็นความผิด ภิกษุทำเข้าก็เป็นความผิด เช่น ทำโจรกรรม และฆ่ามนุษย์ ตลอดถึงโทษเบา ๆ เช่น ทบตีกัน เป็นต้น เมื่อภิกษุทำกรรมเช่นนี้ ย่อมผิดทั้งกฎหมายบ้านเมือง และผิดทั้งบัญญัติทางพระวินัยด้วย

2. ปณณัตติวัชชะ หมายถึง อาบัติที่เป็นโทษทางพระบัญญัติ คือ คนที่เป็นคฤหัสถ์ทำเข้าไปแล้วไม่เป็นความผิด เป็นความผิดเฉพาะพระภิกษุโดยฐานละเมิดพระบัญญัติเท่านั้น เช่น ขุดดิน ฉนอาหารในเวลาวิกาล ใช้ทองและเงิน ผิงไฟ ชาวบ้านทำไม่มีความผิดหรือเสียหาย แต่

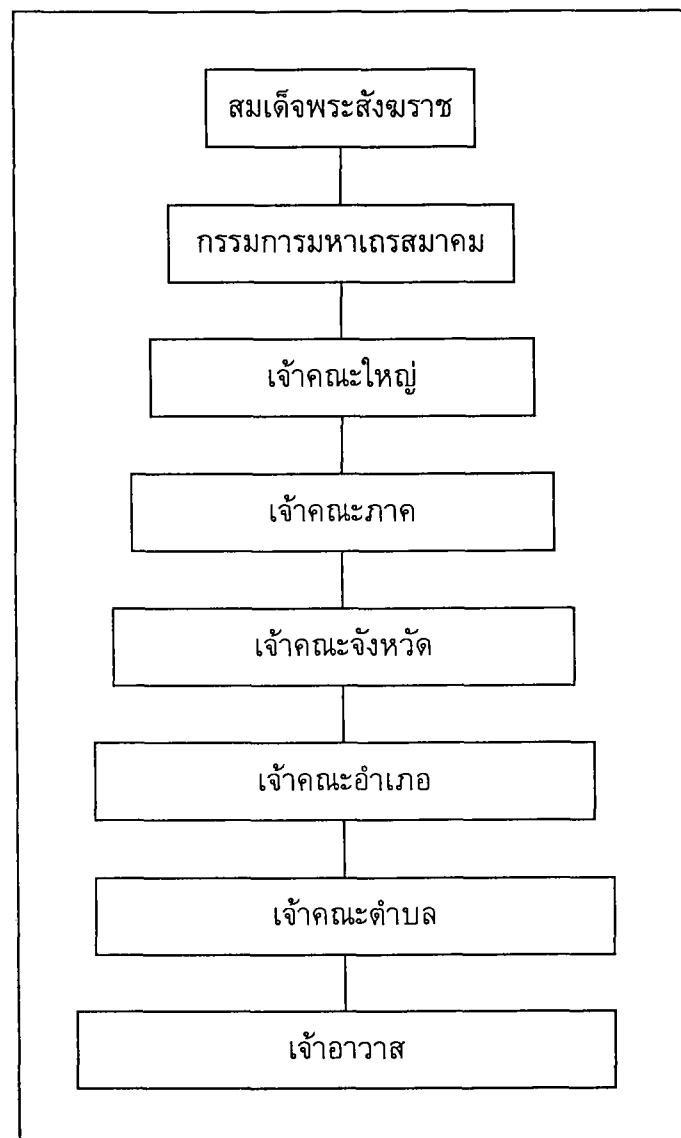
พระภิกษุทำเข้าเป็นความผิดทางพระบัญญัติ คือ ผิดทางพระวินัยอย่างเดียว ไม่มีความผิดทางกฎหมายบ้านเมือง

จุดมุ่งหมายแห่งพระวินัย 8 อย่าง คือ

1. เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นคนเหี้ยมโหด
2. เพื่อป้องกันความลวงโลกเลี้ยวซีก
3. เพื่อป้องกันความชั่วร้าย
4. เพื่อป้องกันความประพฤติเลวทราม
5. เพื่อป้องกันความประพฤติเสียหาย
6. เพื่อป้องกันการเล่นชุกชน
7. เพื่อรักษาความนิยมของคนในสมัยนั้น
8. เพื่อให้เป็นธรรมเนียมของภิกษุ

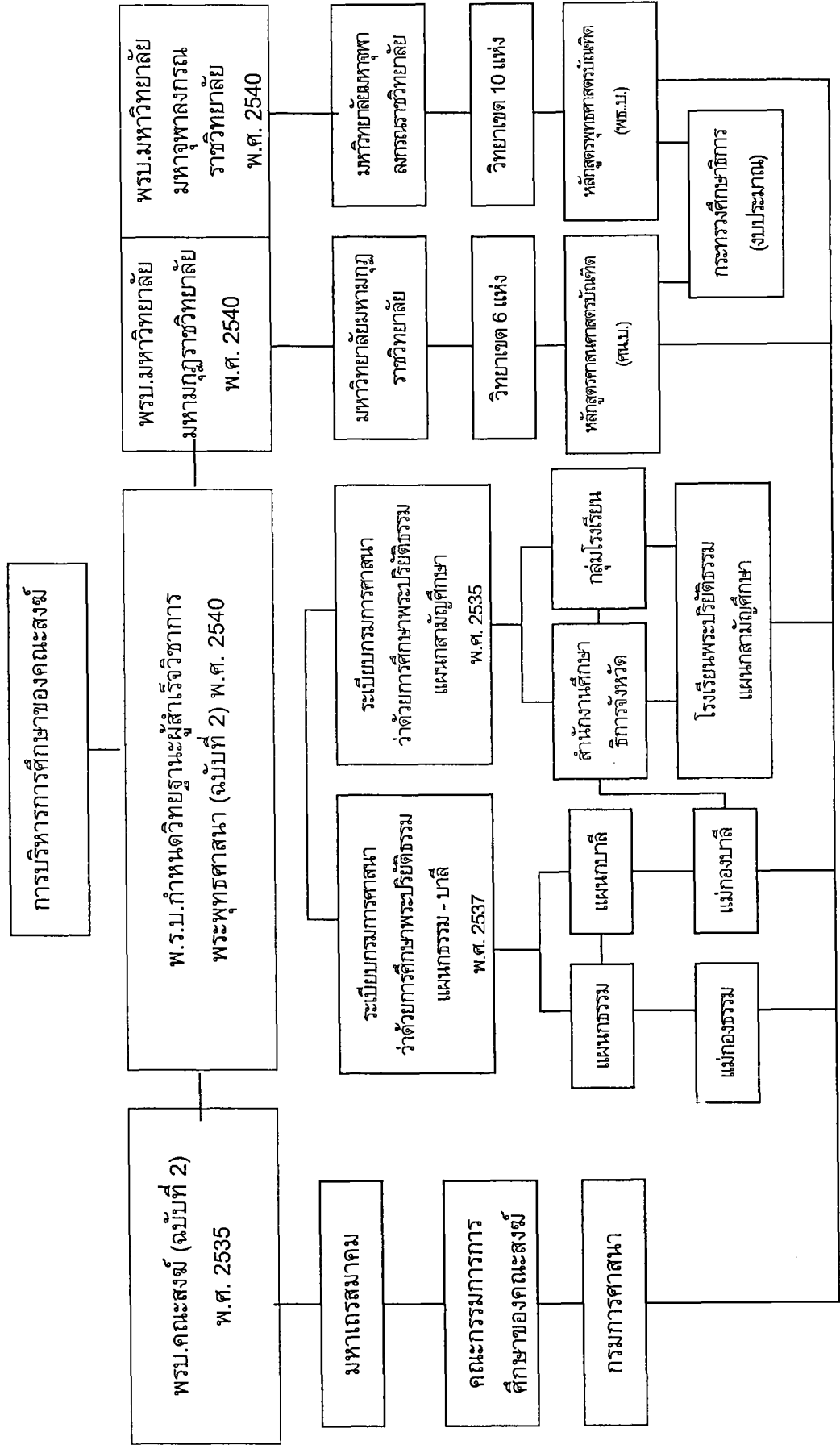
ประโยชน์แห่งการบัญญัติพระวินัย 10 อย่าง คือ

1. เพื่อความดีแห่งหมู่
2. เพื่อความผาสุกแห่งหมู่
3. เพื่อกำจัดบุคคลผู้เก้อยาก (หน้าด้าน, ดื้อด้าน)
4. เพื่อความอยู่เป็นสุขแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก
5. เพื่อระวังอาสวะที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน
6. เพื่อกำจัดอาสวะที่จะมีต่อไปในภายหน้า
7. เพื่อความเลื่อมใสของบุคคลผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส
8. เพื่อความเจริญยิ่งของบุคคลผู้เลื่อมใสแล้ว
9. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม
10. เพื่อความเกื้อกูลพระวินัย

ภาพประกอบ 3 แผนผังการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบัน

ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอน พระสังฆาธิการ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (กรมการศาสนา. 2541 : 17)

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิการศึกษาของสงฆ์ในปัจจุบัน (กรมการศาสนา 2543 : 5)

2. ด้านการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์

การศึกษาของพระภิกษุสงฆ์แต่เดิมนั้น เริ่มต้นมาแต่สมัยพุทธกาลแล้ว บุคคลผู้ที่เข้ามาสู่สังฆมณฑลในครั้งพุทธกาล ตามประวัติความเป็นมาส่วนมากมักจะได้รับการศึกษาทั้งคดีโลกและคดียุทธธรรมมาเป็นอย่างดีตามลัทธิศาสนาในสมัยนั้น การศึกษาของสงฆ์ในสมัยพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่มี 2 ประการ คือ (กรมการศาสนา. 2539 : 2 – 4)

1. คันถธุระ ได้แก่ การศึกษาพระธรรมวินัย อันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
2. วิปัสสนาธุระ ได้แก่ การเรียนกรรมฐาน อันเป็นเครื่องมือหรืออุบายฝึกหัดจิตใจของตนเองให้สะอาดผ่องแผ้ว ปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง

ครั้นพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระสงฆ์ผู้เป็นพุทธสาวกได้ประชุมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัย เพื่อรวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่ได้ตรัสสั่งสอนไว้ให้เข้าเป็นหมวดหมู่ โดยกำหนดจำนวนรวม 84,000 พระธรรมขันธ์ จัดแบ่งออกเป็น 3 หมวดคือ

1. หมวดพระสูตร มี 21,000 พระธรรมขันธ์ เรียกว่า พระสูตรตันตปิฎก
2. หมวดพระวินัย มี 21,000 พระธรรมขันธ์ เรียกว่า พระวินัยปิฎก
3. หมวดพระอภิธรรม มี 42,000 พระธรรมขันธ์ เรียกว่า พระอภิธรรมปิฎก

รวมทั้ง 3 หมวดนี้เรียกว่า “พระไตรปิฎก” พระไตรปิฎกจึงเป็นคัมภีร์ที่สำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนาสืบต่อมา

องค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาพระพุทธศาสนา

1. ปรีชาญาณ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ และการศึกษาเล่าเรียนปรีชาธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือ การศึกษาธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่า คำสอนของพระพุทธองค์ ที่จัดเป็นธรรมบทนั้นบทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผู้เรียนจะน้อมนำพระธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิต จะทำอย่างไรและเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลอย่างไร เป็นต้น เรียกว่าปรีชาญาณ

2. ปฏิบัติ ได้แก่ การน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้น มาสู่ภาคปฏิบัติคือนำมาประพฤติปฏิบัติจริง ๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจา และใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นำเอาหลักธรรมที่เรียนรู้แล้วนั้นมาเป็นแนวทางหรือปทัฏฐานแห่งชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตน เรียกว่า ปฏิบัติ

3. ปฏิเวธ ได้แก่ ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระอริยบุคคล เป็นต้น ผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติ ซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุธรรมขั้นนั้น ๆ ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัติ นั้น ไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้ จะรู้ได้ด้วยตนเอง คือเป็นปัจเจกจัดตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูหิ เรียกว่า ปฏิเวธ

การศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ มี 4 ประเภท คือ

1. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม (ระดับประถมศึกษา)
2. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี (ระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา)
3. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ระดับมัธยมศึกษา)
4. การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ระดับอุดมศึกษา)

สนามหลวงแผนกธรรม แบ่งการศึกษาแผนกธรรม คือ

1. นักรธรรมชั้นตรี
2. นักรธรรมชั้นโท
3. นักรธรรมชั้นเอก

สนามหลวงแผนกธรรมศึกษา แบ่งการศึกษาธรรมศึกษา คือ

1. ธรรมศึกษาชั้นตรี
2. ธรรมศึกษาชั้นโท
3. ธรรมศึกษาชั้นเอก

สนามหลวงแผนกบาลี แบ่งการศึกษาบาลี ดังนี้

1. ประโยค 1-2 และเปรียญตรี 1-2	
2. ประโยค ป.ธ.3	
3. ประโยค ป.ธ.4	} เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้น
4. ประโยค ป.ธ.5	
5. ประโยค ป.ธ.6	เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย
6. ประโยค ป.ธ.7	
7. ประโยค ป.ธ.8	
8. ประโยค ป.ธ.9	เทียบเท่าปริญญาตรี

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันการศึกษาประเภทนี้ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาโดยลำดับมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2541 มีโรงเรียน 380 โรง มีนักเรียน 72,361 รูป กรมการศาสนาให้การอุปถัมภ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ของคณะสงฆ์ไทย เป็นสถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษา ของคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงสถาปนาขึ้น มีวัตถุประสงค์ (กรมการศาสนา. 2539 : 77, 116) ดังนี้

1. เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาชั้นสูงอันจะทำให้
 - เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง
 - เป็นผู้มีความประพฤติดีปฏิบัติชอบดำรงอยู่ในสมณธรรมสมควรแก่ภาวะ
 - เป็นผู้สามารถในการประกาศศาสนาธรรม ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และความเลื่อมใสศรัทธาแก่ชาวโลกสมัยปัจจุบัน เป็นประโยชน์เกื้อกูลในการดำรงชีวิต ทั้งตน และแก่สังคม
2. เพื่อผลิตครูผู้สามารถในการสอน มีความประพฤติดีงามถูกต้องตามหลักศีลธรรม และนักเผยแผ่ผู้สามารถในการประกาศธรรมปฏิบัติ
3. เพื่อส่งเสริมคุณธรรมคือ ความเมตตากรุณา และความมีน้ำใจเสียสละ สนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์บำเพ็ญศาสนกิจ เป็นกัลยาณมิตร และเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนในกิจการทางศาสนา ทางสังคม และวัฒนธรรม อันจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของพหุชน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ของคณะสงฆ์ไทย เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติ ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงสถาปนาขึ้น มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระปริยัติธรรม
2. เพื่อเป็นสถานศึกษาวิชาของชาติ และต่างชาติ
3. เพื่อเป็นสถานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งในและนอกประเทศ
4. เพื่อให้พระภิกษุสามเณร มีความรู้และความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน
5. เพื่อให้ภิกษุสามเณร มีความรู้ความสามารถในการค้นคว้าโต้ตอบหรืออภิปรายธรรมได้อย่างกว้างขวางแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ
6. เพื่อให้ภิกษุสามเณร ได้เป็นกำลังสำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนาและเป็นศาสนทายาทที่เหมาะสมแก่กาลสมัย
7. เพื่อความเจริญก้าวหน้าและคงอยู่ตลอดกาลแห่งพระพุทธศาสนา

การศึกษากรรมฐาน

กรรมฐาน คือ อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งงานปฏิบัติธรรม เพื่อฝึกหัดอบรมจิตใจให้สะอาดสว่างและสงบ มี 2 ประเภท คือ

1. สมถกรรมฐาน คือ กรรมฐานเป็นอุบายสงบใจ ด้วยการเพ่งอารมณ์ที่เป็นสมมติบัญญัติ 40 ประการ คือ กสิณ 10 อสุภะ 10 อนุสสติ 10 พรหมวิหาร 4 อาหาเรปฏิกูลสัญญา 1 จตุธาตววัตถาน 1 และอรูปรูป 4

2. วิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง กรรมฐานเป็นอุบายเรื่องปัญญา โดยการพิจารณา รูปนามให้เห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

มรรคมีองค์ 8

มรรค แปลว่า ทาง อันได้แก่ทางปฏิบัติ ทางดำเนินชีวิต เป็นทางประกอบด้วยองค์ 8 ประการ คือ

1. สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบ
2. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ
3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ
4. สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ
5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ
6. สัมมาวายามะ เพียรชอบ
7. สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ
8. สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ

ไตรสิกขา

ไตรสิกขา หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรม มี 3 ประการ คือ

1. อริสัลสิกขา ฝึกอบรมในเรื่องศีล
2. อริจิตตสิกขา ฝึกอบรมในเรื่องจิต
3. อริปัญญาสิกขา ฝึกอบรมในเรื่องปัญญา

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ทั้งด้านการศึกษา การอบรมสั่งสอน การให้ที่อยู่อาศัย และอาหาร ทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่นและมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ การศึกษาที่พระภิกษุสงฆ์ ได้ดำเนินการในลักษณะนี้มี 5 ประการ (พระเทพปริยัติสุธี. 2540 : 48 – 49) คือ

3.1 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา วัดหรือมูลนิธิต่างๆ จัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเด็กและเยาวชนที่ยากจน บางแห่งมีนักเรียนเฉพาะชาย - หญิง และบางแห่งมีพระภิกษุสามเณรเรียนด้วย กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียน

การกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532 มีทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ปัจจุบันมีโรงเรียน 52 แห่ง โดยอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

3.2 โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ ตั้งตามพระราชประสงค์ และอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ และอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปัจจุบันมีจำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดสมุทรปราการ โรงเรียนวัดบึงเหล็ก จังหวัดนครพนม และโรงเรียนนันทบุรีวิทยา จังหวัดน่าน ปัจจุบันโรงเรียนนันทบุรีวิทยามีเจ้าอาวาสวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เป็นผู้ดำเนินการ มีนักเรียน ม.1 – 6 ประมาณ 2,000 คน

3.3 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดจัดตั้งขึ้นเพื่อการศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน สอนเฉพาะวันอาทิตย์ จัดตั้งตามระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534 และอยู่ในอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา ปัจจุบันมีวัดต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศ ประมาณ 1,138 ศูนย์

3.4 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จัดตั้งขึ้นเพื่ออบรมเด็กเล็กก่อนวัยเรียนมีทั้งชาย-หญิง วัดจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. 2537 และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ปัจจุบันมีวัดต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่ขึ้นทะเบียนกับกรมการศาสนา จำนวน 3,539 แห่ง และยังมีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ที่สังกัดกรมการพัฒนาชุมชนและกระทรวงสาธารณสุข

3.5 โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์/พระราชูปถัมภ์ เป็นโรงเรียนอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปัจจุบันมีเพียงแห่งเดียว คือ โรงเรียนวินิตศึกษา เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียนประมาณ 3,229 คน มีเจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ วัดกวีศาราม จังหวัดลพบุรี เป็นผู้ดำเนินการ

นอกจากการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนให้มีสถานที่เรียนหนังสือแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังให้ความสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนผู้กำลังศึกษาในสถานศึกษาทั่วประเทศ อาทิ ตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ช่วยพัฒนาสถานศึกษา ช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษา และช่วยเหลือบุคคลผู้กำลังศึกษา จึงสรุปได้ว่าวัดและพระภิกษุสงฆ์ เป็นสถาบันที่มีส่วนในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนของชาติ ในด้านการศึกษา เป็นสถานอบรมบ่มนิสัยเด็กและเยาวชนมาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะเด็กที่ยากจนขาดคนดูแล และกำพร้าบิดามารดา ก็ได้อาศัยสถาบันสงฆ์เป็นผู้อุปการะ เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนได้ใกล้ชิดพระศาสนา และเป็นโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ได้พัฒนาทรัพยากรของชาติตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พึงปรารถนาของสังคมต่อไป

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การประกาศธรรมเป็นบทบาทที่สำคัญของสถาบันสงฆ์ ซึ่งตรงกับพุทธพจน์ครั้งทรงส่งสาวกออกประกาศพระศาสนาว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย การเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยความเมตตาและกรุณาของพระภิกษุสงฆ์ งานเผยแผ่ที่พระภิกษุสงฆ์ทำกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันมีดังนี้

4.1 งานพระธรรมทูต เป็นงานคณะสงฆ์ไทยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2507 เป็นงานที่นามหาชน โดยเฉพาะพุทธบริษัทและประชาชนทั่วไปให้เกิดความคิดถึงคุณค่าของธรรมะและความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติธรรมะ สามารถนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกวิธีและถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้ธรรมะแก้ปัญหาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และสิ่งแวดล้อม งานพระธรรมทูตเป็นงานพัฒนาทรัพยากรบุคคล และเป็นงานที่เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงของประเทศชาติ แนวการปฏิบัติงานของพระธรรมทูต ได้แก่ การเทศน์ การบรรยาย การสนทนา ธรรมีกถา นำฝึกสมาธิ นำเป็นพุทธมามกะ เยี่ยมเยียน นำพัฒนาท้องถิ่น สาธิต และนำจัดกิจกรรม งานพระธรรมทูตภายในประเทศแบ่งออกเป็น 9 สาย โดยอาศัยพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นพระธรรมทูต จาริกเผยแผ่ธรรมอยู่ทั่วประเทศ มีศูนย์งานพระธรรมทูตทุกจังหวัด และหน่วยงานพระธรรมทูตทุกอำเภอ โดยมีกรมการศาสนาให้ความอุปถัมภ์

4.2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นกิจกรรมของคณะสงฆ์ไทย ตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. 2518 มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบลลงสู่หมู่บ้าน โดยให้พระภิกษุสงฆ์ในชนบทได้มีบทบาทและเป็นแกนนำในการส่งเสริมวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน พัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น ๆ ตามหัวข้ออบรม ได้แก่ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม เพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ประกอบสัมมาชีพ อันเป็นการส่งเสริมและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ยิ่งขึ้น ปัจจุบันมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอยู่ทั่วประเทศ โดยมีกรมการศาสนาให้ความอุปถัมภ์ จัดสรรงบประมาณอุดหนุนประจำทุกปี

4.3 งานอบรมจริยธรรมนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ โดยมีกรมการศาสนาเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ประกาศให้วิชาพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันพระพุทธศาสนา สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและน้อมนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ปัจจุบันมีสถาบันเผยแผ่พุทธธรรมตามโรงเรียนทั่วไป อาทิ พุทธสมาคม เปรียญธรรม

สมาคมแห่งประเทศไทย ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ส่งพระภิกษุสงฆ์ไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา หรือร่วมกับสถานศึกษาจัดโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการค่ายพุทธบุตร โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน โครงการสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ รายการธรรมะกับเยาวชน และโครงการประกวดบรรยายธรรม เป็นต้น ซึ่งกรมการศาสนาให้ความอุปถัมภ์ จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นประจำทุกปี

4.4 งานพระธรรมจาริก ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2508 เป็นงานที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกรมการศาสนา ถวายความอุปถัมภ์แก่พระธรรมจาริก เพื่อเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาด้านจิตใจชาวเขา ตามหมู่บ้านในท้องที่ 17 จังหวัดทางภาคเหนือและภาคกลางบางส่วน ปัจจุบันมีการสร้างอาศรมพระธรรมจาริก ตามหมู่บ้านชาวเขาประมาณ 183 อาศรม ในด้านการฝึกอบรมเยาวชน มีการจัดตั้งศูนย์อบรมพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรชาวเขา ซึ่งเข้ามาขอรับการบรรพชาอุปสมบท ปีละประมาณ 150 รูป ทำให้เยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้รับการศึกษาตามวุฒิของตนเอง เป็นคนมีความรู้ มีคุณภาพ และทำให้ชาวเขาเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดีต่อชาวพื้นราบ พวกชาวเขาภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย มีศาสนาเดียวกับคนไทย อันเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการพัฒนาบุคลากรให้เป็นคนเก่ง คนดีตามนโยบายสืบต่อไป

4.5 การเผยแผ่ทางวิทยุและโทรทัศน์ นอกจากการจัดให้มีปาฐกถาธรรมทางวิทยุในช่วงเช้าทุกวันอาทิตย์ และมีพระธรรมเทศนาในวันพระโดยทางราชการแล้ว ปัจจุบันได้มีสถาบันและเอกชนต่าง ๆ ให้การสนับสนุนจัดรายการเผยแผ่ทางวิทยุและโทรทัศน์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา เป็นต้น จากข้อมูลรายการธรรมะทางสถานีวิทยุกระจายเสียง จัดทำโดยกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2540 มีรายการธรรมะที่เผยแผ่ทางวิทยุ จำนวน 205 รายการ

4.6 วารสารนิตยสารเผยแผ่ธรรม มีสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำออกเผยแผ่เป็นจำนวนหลายฉบับ แต่ส่วนมากเป็นที่สนใจอยู่เฉพาะในหมู่ชนที่ศึกษาธรรม เช่น วารสารพุทธจักร ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วารสารกัลยาณมิตร ของวัดพระธรรมกาย และวารสารทางเดิน ของสมาคมเปรียญธรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

4.7 งานเผยแผ่ต่างประเทศ ซึ่งได้ริเริ่มขึ้นระหว่างพุทธศักราช 2511 โดยมีความต้องการพระภิกษุสงฆ์ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นตามลำดับ วัดหรือสำนักสงฆ์ในต่างประเทศกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจ สถานที่ศึกษาภาษา วัฒนธรรมและประเพณีไทย พระภิกษุสงฆ์จึงเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปฏิบัติศาสนกิจและสงเคราะห์ชาวบ้านในต่างประเทศ ปัจจุบันมีวัดไทยในต่างประเทศ ประมาณ 120 วัด โดยมีกรมการศาสนาให้ความอุปถัมภ์จัดสรรงบประมาณให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการอบรมและคัดเลือกพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถและความประพฤติดีงาม ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างประเทศต่อไป

กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลายวิธี พระภิกษุสงฆ์จะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับความถนัด และลักษณะของผู้รับ ซึ่งวิธีที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะในปัจจุบันได้แก่

1. การเทศนาธรรม คือ การแสดงธรรมสั่งสอนตามหลักพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งวิธีนี้พระภิกษุสงฆ์ใช้เผยแผ่หลักธรรมอยู่เป็นประจำ
2. ปาฐกถาธรรม คือ การบรรยายธรรมะให้ผู้อื่นฟัง โดยทั่วไปจะยืนพูด และผู้พูดจะต้องมีลีลาในการพูด เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังเป็นพิเศษ เป็นวิธีการแสดงธรรมแบบใหม่
3. อภิปรายธรรม คือ การชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็นในหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่ง ให้ผู้อื่นเข้าใจ เป็นการเผยแผ่ธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง
4. สนทนาธรรม คือ การพูดจาหรือถกกันในหลักธรรม เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง
5. การสอนสมถกรรมฐานหรือวิปัสสนากรรมฐาน คือ การสอนให้นั่งสมาธิภาวนา เพื่อให้ใจเป็นสมาธิหรือเข้าใจสภาวะตามความเป็นจริงของสังขารตามหลักไตรลักษณ์ พระบางรูปสอนทั้งพระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา มีการบวชชีพรามณ์ บางรูปไปสอนตามโรงเรียน แนะนำครูและนักเรียนให้ฝึกกรรมฐาน
6. การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ เช่น การเขียนหนังสือธรรมะ การบันทึกเทปธรรมะหรือวิดีโอ เพื่อจำหน่ายแจกไปในกลุ่มคนที่ไม่มีเวลาศึกษาธรรมะด้วยตนเอง หรือมีการใช้ภาพยนตร์ สไลด์ วีดีโอ และรูปภาพ มาเป็นอุปกรณ์การสอนธรรมะ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นเครือข่ายในการผลิตสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ โดยมีญาติโยมให้ความอุปถัมภ์

5. ด้านการสาธารณูปการ

สาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานภายในวัดให้เรียบร้อยดีงาม ซึ่งได้แก่ การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ (พระเทพปริยัติสุธี. 2540 : 54 – 58)

การพัฒนาวัด ได้แก่ การปรับปรุงสภาพวัดและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยเน้นการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องเดิมภายในวัด รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานกิจการพระศาสนาในวัดให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์

ความหมายขั้นพื้นฐานของการพัฒนาวัด เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นแหล่งอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรือง มีศาสนวัตถุ ศาสนสถานอันเป็นเครื่องหมายแห่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม บุคลากรทางศาสนามีความประพฤติปฏิบัติดี เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในสังคม สามารถแนะนำให้ประชาชนในสังคมพ้นจากความลุ่มหลง พุ่งเพ้อและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข มีการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างหลากหลาย ทั้งในด้านศาสนพิธี การให้การศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้พระศาสนาสร้างความสงบสุขแก่สังคมได้อย่างแท้จริง

5.1 การพัฒนาศาสนสถานและศาสนวัตถุ

5.1.1 พัฒนาและปรับปรุงศาสนสถาน เช่น โบสถ์ วิหาร กุฏิ ฯลฯ ให้สวยงาม ประหยัดเรียบง่าย สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาติและท้องถิ่น มีการจัดเก็บศาสนวัตถุ เช่น พระพุทธรูป โบราณ ฯลฯ แยกไว้อย่างชัดเจนเป็นหมวดหมู่ในรูปของพิพิธภัณฑ์ และเป็นประโยชน์สูงสุดในการศึกษาและเป็นศูนย์รวมศรัทธาของประชาชน

5.1.2 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัดให้มีความสะอาดร่มรื่น เช่น การปลูกต้นไม้ ดอกไม้ประดับ เพื่อให้ความร่มรื่น มีบ่อน้ำ สระน้ำ ทางเดินเท้า ท่อระบายน้ำ ฯลฯ การจัดทำแผนผังภายในวัดเพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

5.2 วัดขนาดเล็ก คือ วัดที่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ควรจัดแผนผังขนาดย่อม โดยให้มีถนนเชื่อมพองามกับให้มีสนามหญ้าและที่ปลูกต้นไม้ไว้ส่วนหนึ่ง เสนาสนะควรมีเฉพาะที่ขาดไม่ได้ คือ กุฏิ ศาลาการเปรียญ และอุโบสถ และควรกันบริเวณไว้เป็นเขตฌาปนสถาน พร้อมกับสิ่งก่อสร้างไว้ในแผนผังคือ เมรุเผาศพ ศาลาบำเพ็ญกุศล ส่วนเสนาสนะอื่น ๆ ถ้าจำเป็นจริงจึงให้มี เพราะถือนโยบายประหยัด

5.3 วัดขนาดกลาง คือ วัดที่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดกลาง ที่ตั้งวัดกว้างขวาง ควรจัดแบ่งออกเป็นเขต คือ เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตการศึกษา และเขตการสาธารณสงเคราะห์กัน เขตด้วยถนนหรือลำคลอง จัดเป็นสนามหญ้าบริเวณปลูกต้นไม้ (สวนป่า) และเขตอภัยทาน ตามควรแก่ที่ตั้งวัดและชุมชน เสนาสนะควรมีมากกว่าวัดขนาดเล็ก คือ กุฏิเป็นหมู่ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ เขตการสาธารณสงเคราะห์หรือฌาปนสถาน ควรแยกเป็นส่วนหนึ่ง กำหนดสิ่งก่อสร้างให้ชัดเจน เช่น เมรุเผาศพ ศาลาบำเพ็ญกุศล ที่เก็บศพ โรงครัว เป็นต้น

5.4 วัดขนาดใหญ่ คือ วัดที่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดใหญ่ ควรจัดแบ่งเขตให้เหมาะสมกว่าวัดขนาดกลาง หรืออาจเพิ่มเขตจัดประโยชน์ด้วย เสนาสนะก็อาจมีมากกว่าและเพิ่มขึ้นตามสมควรแก่ขนาดวัดและชุมชน

อนึ่ง วัดขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ก็ตาม ควรได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ให้นำรณรมย์เหมาะสมกับคำว่า “อาราม” เช่น จัดทำถนนเข้าวัดและภายในวัด ทำความสะอาดวัด

เป็นประจำทุกสัปดาห์ ปลุกไม้ยืนต้นริมถนน จัดทำป้ายบอกชื่อวัด ที่ตั้งระยะทาง ทำป้ายประชาสัมพันธ์กิจการภายในวัด เขียนแผนผังวัดลงในกระดานขนาดใหญ่ติดไว้ในที่เปิดเผย การทำป้ายชื่อวัดนั้น ควรใช้ชื่อทางราชการให้ถูกต้องตรงกัน ทั้งป้ายถนนแยกเข้าวัดและป้ายหน้าวัด

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการวัดหรือของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะมี 4 ประการ คือ (พระเทพปริยัติสุธี. 2540 : 61 - 62)

6.1 การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการเองซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ใ้ถ่ถอนชีวิตโคกระบือจากโรงฆ่าสัตว์แล้วมอบให้ชาวบ้าน จัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ จัดตั้งระบบประปาหมู่บ้าน สร้างอ่างเก็บน้ำ การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ การนี้มุ่งเอากิจการที่ทำเองหรือโครงการที่กำหนดเอง ทั้งที่เป็นกิจประจำหรือกิจการชั่วคราว

6.2 การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ การนี้ มุ่งเอาเฉพาะส่งเสริมงานของผู้อื่น มิได้มุ่งถึงกิจการที่ดำเนินการ ทั้งที่เป็นกิจการประจำหรือกิจการเฉพาะเรื่อง แม้การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า หรือช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ ก็ควรนับเข้าในข้อนี้

6.3 การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง สร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้ มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์

6.4 การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส

ฉะนั้น การสาธารณสงเคราะห์ จึงเป็นการแสดงบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อม

ประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา พระภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศล และช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาสดังกล่าวแล้ว

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2540 : 63 - 64) กล่าวว่า พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษาปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน สืบต่อพระพุทธศาสนา มีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติมากมาย อาทิ หน้าที่ที่สัมพันธ์กับคฤหัสถ์ และข้อเตือนใจในทางความประพฤติปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ก. อนุเคราะห์ชาวบ้าน พระสงฆ์อนุเคราะห์คฤหัสถ์ตามหลักปฏิบัติในฐานะที่ตนเป็นเสมือนทิศเบื้องตัน ดังนี้

1. ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว
2. แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี
3. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
4. ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง
5. ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
6. บอกทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ

ข. หมั่นพิจารณาตนเอง คือ พิจารณาเตือนตนเองอยู่เสมอตามหลักปัพพชิตอกัณหาปัจจุเวกขณะ (ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่อง ๆ) 10 ประการ ดังนี้

1. เรามีเพศต่างจากคฤหัสถ์ สลัดแล้วซึ่งฐานะ ควรเป็นอยู่ง่าย จะจุจี้อัดตัวเอาแต่ใจตนไม่ได้
2. ความเป็นอยู่ของเราเนื่องด้วยผู้อื่น ต้องอาศัยเขาเลี้ยงชีพ ควรทำตัวให้เขาเลี้ยงง่าย และบริโภคปัจจัย 4 โดยพิจารณาไม่บริโภคด้วยตัณหา
3. เรามีอกัปภิกิริยาที่พึงทำต่างจากคฤหัสถ์ อากักริยาใด ๆ ของสมณะ เราต้องทำ อากักริยานั้น ๆ และยังคงต้องปรับปรุงตนให้ดียิ่งขึ้นไปกว่านี้
4. ตัวเราเองยังดิเตียนตัวเราเองโดยศีลไม่ได้อยู่หรือไม่
5. เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ผู้เป็นวิญญูชน พิจารณาแล้ว ยังดิเตียนเราโดยศีลไม่ได้อยู่หรือไม่
6. เราจักต้องถึงความพลัดพรากจากของรักของชอบใจไปทั้งสิ้น
7. เรามีกรรมเป็นของตน เราทำกรรมใด ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม จักต้องเป็นทายาทของกรรมนั้น
8. วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่
9. เรายินดีในสิ่งที่สวดอยู่หรือไม่
10. คุณวิเศษยิ่งกว่ามนุษย์สามัญที่เราบรรลุแล้วมีอยู่หรือไม่ที่จะให้เราเป็นผู้ไม่เก้อเขินเมื่อถูกเพื่อนบรรพชิตถาม ในกาลภายหลัง

มาณี ไชยธีรานุวัณศิริ และคณะ (2540 : 36) กล่าวว่าบทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมตน
 - 1.1 ศึกษาธรรมลึกซึ้ง
 - 1.2 ปฏิบัติเคร่งครัด
 - 1.3 ปกครองสงฆ์
2. บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศาสนา
 - 2.1 สอนธรรมะ
 - 2.2 พัฒนาสังคม
 - 2.3 พัฒนาวัด
3. บทบาทใหม่ของพระสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์
 - 3.1 ติดตามข่าวสาร
 - 3.2 ร่วมแก้ไขปัญหาสังคม
 - 3.3 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

1.3.1 งานวิจัยในประเทศ

ภิญโญ บัวทอง (2503 : 48) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสนใจและทัศนคติของนักเรียนต่อพุทธศาสนาในชั้นเตรียมอุดมศึกษา โดยใช้ตัวอย่างทั้งสิ้น 629 คน เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นเตรียมอุดมศึกษา ในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี รวม 5 แห่ง สรุปได้ว่านักเรียนส่วนมากมีความเห็นว่า การเรียนพุทธศาสนาในโรงเรียนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการอบรมให้นักเรียนเป็นคนดีมีศีลธรรม เพื่อดำรงพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย นักเรียนยังเป็นเด็กอยู่ ดังนั้นการสอนพุทธศาสนาให้กับนักเรียนจึงง่ายกว่าจะสอนเมื่ออายุมากแล้ว เพราะทางบ้านไม่มีเวลาพอที่จะสั่งสอน และเพื่อที่จะได้ไม่หลงเชื่อผู้มาชักจูงให้หันไปนับถือศาสนาอื่น

จำนวย วิมะสิน (2509 : 53) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสำรวจความสนใจและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 จำนวน 216 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนา มีความเข้าใจถูกต้องว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้คนทำดีละเว้นความชั่ว และมีทัศนคติที่ดีต่อประเพณี อันเนื่องมาจาก

ศาสนา ส่วนใหญ่เห็นว่าควรยึดถือเป็นหลักและควรให้มีสืบไป เช่น การทำบุญตักบาตร การฟังเทศน์ การสวดมนต์ไหว้พระ

เสวต สายะวารานนท์ (2511 : 12) ได้ศึกษาความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อพุทธศาสนาและต่อประเพณีอันสืบเนื่องมาจากพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา
2. เกี่ยวกับความสนใจในการศึกษา และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ในทางธรรมขั้นต้น ๆ สำหรับความสนใจที่เกี่ยวกับหลักธรรมชั้นกลางและสูง นักเรียนยังไม่ค่อยสนใจ
3. การแสดงออกต่าง ๆ ในทางที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นต่อพระรัตนตรัยและต่อหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปรากฏผลให้เห็นในปัจจุบันเท่านั้น นอกจากนั้นพบว่า ผู้ใหญ่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการที่จะทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กได้ประพฤติดำเนินปฏิบัติตาม

สลิลลา วรธนัจฉริยา (2512 : 52) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา โดยใช้ตัวอย่างจากประชากรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีสุดท้าย เลือกมาจากนิสิต 4 คณะ คณะละ 50 คน ผลการวิจัยพบว่านิสิตส่วนใหญ่เห็นชอบด้วยกับหลักการทางศาสนา มองศาสนาในแง่ศีลธรรมจรรยาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นสิ่งที่พึงทางใจ เมื่อวิเคราะห์คำตอบโดยใช้การวิเคราะห์ความผันแปรของแต่ละคณะแล้ว ปรากฏผลว่า มีความแตกต่างในทัศนคติต่อศาสนาเมื่อจำแนกตาม กลุ่มวิชา เพศ อุดมคติทางชีวิต และตามกลุ่มพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา

พัชชา เปากานนท์ (2512 : 164) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งเป็นนักเรียนที่มารดามีความเชื่อ และมีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนากับมารดาที่ไม่เชื่อและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อพุทธศาสนา ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน แบ่งเป็นกลุ่มมารดา 80 คน กลุ่มนักเรียน 80 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. มีความแตกต่างในเรื่องความเชื่อ และทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่มารดามีความเชื่อต่อพุทธศาสนากับนักเรียนกลุ่มที่มารดาไม่มีความเชื่อต่อพุทธศาสนา
2. ทัศนคติต่อพุทธศาสนาในกลุ่มเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย

ธีรศักดิ์ กำปรรณารักษ์ (2515 : 58) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อความเชื่อทางศาสนา โดยศึกษาทัศนคติระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาวิชาศาสนา เปรียบเทียบกับนักศึกษาที่ไม่ได้ศึกษาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ ตัวอย่างประชากรได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะศิลปศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ จำนวนนักศึกษา

ทั้งสิ้น 251 คน เป็นชาย 94 คน หญิง 157 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มที่ศึกษาวิชาศาสนาเปรียบเทียบกับมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนาหลายด้าน และมีศรัทธาในศาสนาที่ตนเชื่อถืออยู่

วันทนี วิชัยคำ (2515 : 56) ทำการวิจัยเรื่อง ทัศนคติต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพุทธศาสนา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร นิสิตคณะรัฐศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า

นิสิตชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะวิชา มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

นิสิตชั้นปีที่ 1 คณะการศึกษามีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่าคณะรัฐศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

นิสิตชั้นปีที่ 4 คณะการศึกษามีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 ในคณะเดียวกัน

นิสิตชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ของคณะรัฐศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีทัศนคติต่อพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน นิสิตหญิงมีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่านิสิตชาย ในแง่การปฏิบัติตามหลักธรรม และความเชื่อถือ

สมศักดิ์ ชุมสาย (2518 : 171) ทำการวิจัย เรื่อง ทัศนคติและความสนใจต่อพุทธศาสนา ของเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิด กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่อยู่ในระหว่างการฝึกและอบรม หรือกัก และอบรมของศาลคดีเด็ก รวม 543 คน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา เมื่อวิเคราะห์คำตอบโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติแล้ว ผลปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันในทัศนคติต่อพุทธศาสนา ระหว่างเพศ

สุดาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 139 - 140) การวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ พบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา และเห็นว่าพุทธศาสนามีหลักธรรมสอนให้คนรับผิดชอบต่อหน้าที่ แสวงหาความจริง ความดี ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้นำไปปฏิบัติ และสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต และเห็นว่าพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

2. นักศึกษาส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับพระสงฆ์ที่ประพฤติดีเคร่งครัดในระเบียบวินัย ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม เช่น ให้การศึกษา และให้การพัฒนาสังคม

นงเล็ก สุขถิ่นไทย (2527 : 99 - 100) ได้ศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ต่อพุทธศาสนา พบว่า

1. นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

2. นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

3. นิสิตชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

4. นิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และสาขาศิลปศาสตร์มีทัศนคติต่อพุทธศาสนา

ไม่แตกต่างกัน

5. ไม่มีปฏิกริยาร่วมระหว่างเพศและชั้นปี เพศและสาขาวิชา สาขาวิชาและชั้นปีและระหว่างเพศ สาขาวิชา และชั้นปี

นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 69-71) ได้ศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 8 วิทยาเขต จำนวน 850 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและต่อพระสงฆ์

พงษ์ยุทธ เอี่ยมศิริกิจ (2529 : 90-91) ได้ศึกษาทัศนคติต่อพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิก ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,028 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล 811 คน นักเรียนโรงเรียนคาทอลิก 217 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนมากไม่มีระดับการศึกษาทางธรรมและไม่ร่วมเป็นสมาชิกในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา กิจกรรมที่ปฏิบัติมากได้แก่ การตักบาตร การสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนและการปฏิบัติธรรมด้วยการฝึกสมาธิ และมีความคิดเห็นว่า พระพุทธศาสนาในปัจจุบันเสื่อมลงอย่างมาก เป็นเพราะพระสงฆ์ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม

นายดุสิต เดชกิมล และคณะ (2531 : 26) ได้ศึกษาทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เขตจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีสุดท้าย สังกัดกรมการฝึกหัดครู สังกัดกรมพลศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเกษตรกรรมมหาสารคาม จำนวน 360 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่านักศึกษาชั้นปีสุดท้าย และไม่พบว่าเกิดปฏิกริยาร่วมระหว่างกลุ่มกับชั้นปี ระหว่างกลุ่มกับเพศ ระหว่างชั้นปีกับเพศ และระหว่างกลุ่ม ชั้นปีและเพศ

วันชัย มีกลาง (2530 : 115) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนิสิตระดับอุดมศึกษาจำนวน 510 คน จากมหาวิทยาลัย 9 แห่ง พบว่า ทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังพบว่า ในรอบปีหนึ่งนิสิตส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาบ่อย กล่าวคือ นิสิตร้อยละ 13.21 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา 2-3 ครั้ง มีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 29.98 และนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา 9-11 ครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 3.75

พระปกเกล้า บุญภักดี (2535 : 88) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระพุทธศาสนา ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับนักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพศชาย ชั้นปีที่ 4 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ จำนวน 600 ราย ผลการวิจัย

พบว่า นักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับพระพุทธศาสนามากกว่านิสิต นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และผู้ที่เคยบวชเป็นสามเณรหรือพระภิกษุ มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับพระพุทธศาสนา มากกว่าผู้ที่ไม่เคยบวชเป็นสามเณรหรือพระภิกษุ

1.3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Larry Allan Gardner Ph.D. Boston University, School of Theology ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Certain Religious Attitudes and Beliefs of Students in a Lutheran College with Reference to their Value Structure and Personal Variables (1960 : abstract) โดยผู้วิจัยต้องการทราบถึงทัศนคติ และความเชื่อที่มีต่อศาสนาว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลอย่างไร ตลอดจนเปรียบเทียบทัศนคติ ความเชื่อ คุณค่าในด้านการศานนาระหว่างนักศึกษาต่างมหาวิทยาลัย ได้ส่งแบบสอบถามไปยัง Capital University และตั้งระดับความเชื่อมั่นไว้ .05 แสดงว่าผลของการวิจัยเป็นที่เชื่อถือได้ตามหลักสถิติผลของการวิจัยปรากฏว่า

1. หลักสูตรกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา อาชีพของบิดามารดามีอิทธิพลต่อทัศนคติ และความเชื่อในทางศาสนาของนักศึกษา
2. นักศึกษาส่วนใหญ่มองเห็นคุณค่าของศาสนาและมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา
3. ไม่มีความแตกต่างเป็นนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาหญิง-ชาย เกี่ยวกับทัศนคติที่ดีต่อศาสนา
4. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อในศาสนาในลักษณะที่เป็นมรดกตกทอดมา
5. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางด้านวิชาการและทัศนคติทางด้านศาสนา

Fernando M. Basabe (1967 : 13) แห่ง Sophia University เป็นมหาวิทยาลัยคาทอลิกแห่งหนึ่งในนครโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ได้สำรวจทัศนคติของเด็กหนุ่มสาวญี่ปุ่นที่มีต่อศาสนา ตัวอย่างประชากรคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากมหาวิทยาลัย 44 แห่ง จำนวน 6,180 คน เป็นนักศึกษาชาย 5,178 คน นักศึกษาหญิง 1,002 คน ในจำนวนนี้มีนักศึกษาที่มีความเชื่อถือในศาสนาประมาณ 8% เท่านั้น ศาสนาที่เขานับถือ ได้แก่ คาทอลิก โปรเตสแตนท์ พุทธศาสนา และชินโต ผลที่ได้จากการสำรวจคือ

1. นักศึกษาประมาณ 70% เห็นว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสนองความต้องการทางใจ และทำให้เกิดความสุขช่วยบรรเทาทุกข์
2. นักศึกษาประมาณ 60% เห็นว่าศาสนาไม่จำเป็นสำหรับ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ศาสนาเหมาะสำหรับผู้อ่อนแอ ไม่มีความทะเยอทะยาน ต้องการที่พึ่ง พวกนี้ไม่ได้มองศาสนาในแง่ความจริง (Truth) และในแง่ของสิ่งที่มีอยู่ (Objectivity)
3. นักศึกษาประมาณ 55-65% มองเห็นคุณค่าของศาสนาทางจิตใจว่า เป็นสิ่งที่นำความสงบมาสู่ส่วนลึกของจิตใจ และให้ความสุข ความมั่นใจในยามทุกข์ พวกที่ยอมรับศาสนา ก็มองศาสนาในแง่สิ่งที่เข้าใจได้ด้วยตนเองและในระดับศีลธรรมจรรยา

4. เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อศาสนาโดยถือตามกลุ่มอุดมคติของชีวิตแล้ว มีผู้ที่เห็นชอบด้วยกับศาสนา ดังนี้

(1) กลุ่มที่ทุ่มเทตนเองเพื่อประโยชน์แก่สังคม	65%
(2) กลุ่มที่ดำรงชีวิตอยู่ในศีลในธรรม	51.3%
(3) กลุ่มที่แสวงหาตำแหน่งในสังคม ความร่ำรวยและชื่อเสียง	48.1%
(4) กลุ่มที่ไม่มีเป้าหมายโดยเฉพาะพยายามดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม	32.4%

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1.1 ตัวแปรด้านอายุ

เยาวชนไทยรุ่นใหม่ มองเห็นศาสนาเป็นเรื่องล้าสมัย จึงไม่สนใจในการเข้าวัดปฏิบัติธรรม แต่เรามากได้ยินว่า ผู้สูงอายุ เข้าหาศาสนา เพราะต้องการที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ แต่ตามหลักการของพระพุทธศาสนานั้น ไม่คำนึงถึงเรื่องอายุของคนเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ พระธรรมโกษาจารย์ (2538 : 247) กล่าวว่า ในการศึกษาธรรมนั้นไม่จำกัดวัยของบุคคล จะเป็นวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว หรือผู้สูงอายุก็ตาม ก็ต้องศึกษาหลักธรรมให้เข้าใจด้วยกันทั้งนั้น เพราะเหตุว่าความทุกข์เกิดขึ้นกับคนทุกวัย

2.1.2 ตัวแปรด้านเพศ

เพศหญิงและเพศชายมีระดับการรับรู้ทางศาสนาแตกต่างกัน ดังที่ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2531 : 30) กล่าวว่า คนไทยมีประเพณีนิยมส่งเด็กผู้ชายไปเป็นศิษย์วัด หรือบวชสามเณรย่อมมีส่วนทำให้คนไทยเหล่านั้น ได้รับการสั่งสอนให้มีความรู้ในเรื่องหลักธรรมของศาสนาและเป็นผู้มีศีลธรรมอันดีงาม การไปเป็นศิษย์วัด การบวชสามเณรและการบวชเรียนของผู้ชายไทย ย่อมมีผลทำให้เป็นผู้มีความใกล้ชิดศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับฟอสเตอร์ (พระปกเกล้า บุญภักดี 2535 : 38-39 ; อ้างอิงมาจาก Foster. 1952) ที่กล่าวว่า ทำให้เขาเหล่านั้น ได้คุ้นเคย ได้รู้ ได้เห็นข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ของพระภิกษุสามเณร อันถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง (Direct Experiences) ที่เขาได้รับ ย่อมทำให้เกิดทัศนคติต่อศาสนาในด้านต่าง ๆ ทั้งแง่ดีและแง่ไม่ดี

วอส และแมคอัลลิสเตอร์ (หรรษา เลหาเสีกุล 2537 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Vaus and McAllister. 1987) ได้อธิบายว่าเพศหญิงมีแนวโน้มความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามากกว่าเพศชายด้วยเหตุผลดังนี้ (1) เพศหญิงมีความรู้สึกละอายมากกว่าเพศชาย จึงหันเข้าหาศาสนาเพื่อปลดปล่อยหรือบรรเทาอาการละอายเหล่านั้น (2) เพศหญิงได้รับการเน้น

ในเรื่องค่านิยมทางศาสนา และการมีส่วนร่วมในศาสนาตั้งแต่ยังเด็กมากกว่าเพศชาย (3) โครงสร้างทางสังคมที่กำหนดให้เพศหญิงมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา มีส่วนสำคัญทำให้ผูกพันกับศาสนา และการที่เพศหญิงมีบทบาทเป็นแม่บ้านมากกว่าการออกไปทำงานนอกบ้าน ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เพศหญิงผูกพันกับศาสนามากกว่าเพศชาย

2.1.3 ตัวแปรด้านวุฒิการศึกษา

พระราชวรมุนี (2541 : 2) กล่าวว่าการศึกษาเป็นขบวนการแสวงหาปัญญาและกำจัดอวิชชาไปพร้อมกัน เมื่อปัญญามา อวิชชาก็หายไป เหมือนแสงสว่างเกิดขึ้นมาก็ขับไล่ความมืดไป พระพุทธเจ้าจึงเปรียบปัญญาเหมือนแสงสว่าง ไม่มีแสงสว่างใดเสมอด้วยปัญญา แสงสว่างคือปัญญาขับไล่ความมืดคืออวิชชา

สาโรช บัวศรี (2524 : 8) กล่าวว่า การศึกษาหมายถึง การรองแงที่เกิขึ้นกับผูเรียน เนื่องจากได้รับประสบการณ์ที่เลือกเฟ้นให้แล้วเป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่า การศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญ ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้อง เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยรวม

2.1.4 ตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

สันทัต สินธุพันธ์ประทุม (2523 : 81) กล่าวว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีโอกาที่จะหาความสำราญใส่ตัวเอง ได้มากกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จึงทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงแตกต่างจากนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ส่วนหลักการทางพระพุทธศาสนาไม่เน้นในเรื่องความมั่งมีหรือยากจนของฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ดังที่สมเด็จพระธีรญาณมุนี (2517 : 39) กล่าวว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับทุกชนชั้น ทุก ๆ คนมีโอกาสที่จะเชื่อถือศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้เท่าเทียมกัน

2.1.5 ตัวแปรด้านประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา

การเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ และการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือการศึกษาธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่า คำสอนของพระพุทธองค์ ที่จัดเป็นธรรมบทนั้นบทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผูเรียนจะน้อมนำเอาธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิต (กรมการศาสนา. 2539 : 4)

พรพิมล วรวิมลพุทธพงศ์ (2528 : 87) ได้อธิบายการเกิดทัศนคติว่า เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล บุคคลย่อมมีประสบการณ์อันเป็นสิ่งแวดล้อมสร้างให้ทัศนคติแตกต่างกัน

ออกไป สังคมที่ล้อมรอบตัวบุคคลซึ่งบุคคลสร้างสรรค์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นกลจักรสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างทัศนคติ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (ม.ป.ป. : 193-194) ได้ประทานโอวาท ความว่า การส่งเสริมให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ทั้งในฝ่าย ภิกษุสามเณรและฝ่ายคฤหัสถ์ นับว่าเป็นสิ่งที่พึงสรรเสริญ เพราะเป็นการชักนำให้รู้จักและเข้าใจ พระพุทธศาสนา อันนับว่าเป็นการบำรุงพระพุทธศาสนาทางหนึ่ง การศึกษาพระพุทธศาสนา นั้น หากเป็นการศึกษาพระธรรมวินัยโดยตรง ดังเช่นการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุ สามเณร ก็นับว่าเป็นการบำรุงรากแก้วของพระพุทธศาสนาให้เจริญแข็งแรง หากเป็นการศึกษา พระพุทธศาสนาโดยผ่านทางขบวนการอื่น ๆ ก็เป็นการทรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี และ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

2.1.6 ตัวแปรด้านการอ่านหนังสือธรรมะ

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี กล่าวในงานทศวรรษแห่งการเรียนรู้ด้วยการอ่าน พุทธศักราช 2541-2550 ว่า หนังสือเป็นขุมทรัพย์ ที่มีคุณค่ามหาศาล ให้ทั้งความรู้ ความคิดและ ความบันเทิง ช่วยให้ผู้อ่านมีทัศนคติกว้างไกล

ฟอสเตอร์ (Foster. 1952 : 119) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงเกิดในตัวบุคคลจากการได้พบ ได้คุ้นเคย ได้ทดลอง อันถือได้ว่าเป็น ประสบการณ์โดยตรง (Direct Experiences) และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่าน เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ไม่ได้พบเห็นและไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง ถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experiences) เนื่องจากทัศนคติเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากการรับ ทราบ เมื่อรับแล้วก็เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปทั้งในแง่ดี และแง่ไม่ดี

2.1.7 ตัวแปรด้านการฟังธรรม

พระราชธรรมนิเทศ (2541 : 100 - 101) กล่าวว่า การฟังธรรมตามกาล เป็นอุดม มงคล การฟังธรรมเป็นการพัฒนาปัญญาและสร้างศรัทธาของคนในเบื้องต้น การฟังธรรมเป็นวิธี หนึ่งที่จะนำไปสู่ความฉลาดในศิลปะและความมีวินัยในตนเองให้หนักแน่นยิ่งขึ้น พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งปัญญา และในแง่ความเป็นจริงของชีวิตทั้งหลายนั้น ใครก็ตามที่สามารถดำรง ชีวิตด้วยปัญญาได้ จะเข้าถึงสถานะอันประเสริฐ เบื้องต้นของการฟังธรรม จึงเน้นไปที่การ เพิ่มพูนศรัทธาปสาทะ ความเชื่อเลื่อมใส อันส่งเสริมให้เกิดปัญญา การฟังธรรม มีความชัดเจน ในความเป็นอุดมมงคล เพราะทำให้บุคคลสามารถลดความชั่ว เพิ่มความดี ได้ตามสมควร แก่สถานะ พระพุทธเจ้าทรงแสดงอานิสงส์ของการฟังธรรมไว้ 5 ประการ คือ

1. ผู้ฟังย่อมได้ฟังสิ่งที่ตนยังไม่เคยได้ฟังมาก่อน
2. สิ่งใดที่เคยฟังมาแล้ว แต่ยังไม่เข้าใจชัดเจน จะมีความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ขจัด บรรเทา ลดความสงสัยในเรื่องนั้น ๆ ลงไปได้ตามลำดับ
4. ทำความเห็นของตนให้ถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรมได้
5. จิตของผู้ที่ฟังธรรมด้วยดี ย่อมมีความสงบผ่องใสด้วยปัญญา

2.1.8 ตัวแปรด้านการปฏิบัติธรรม

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมงคลสูตรว่า การประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นมงคลอันสูงสุด ผู้ใดที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมแล้ว พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้เกิดไปในที่ชั่ว (นวโกวาท 2538 : 29) สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฺฐายีมหาเถร) (2512 : 227) ตรัสว่าการปฏิบัติธรรม ย่อมเป็นทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น เป็นทั้งประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์ภายหน้า ถ้าบุคคลรับรองความดีว่าเป็นเหตุให้โลกเป็นสุข และรับรองความชั่วว่าเป็นเหตุให้โลกเป็นทุกข์ ก็ควรเข้าใจด้วยว่า ความดีก็คือการประพฤติปฏิบัติธรรม และความชั่วก็คือการไม่ประพฤติปฏิบัติธรรม

2.1.9 ตัวแปรด้านประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (2541 : 42) ตรัสว่า การปฏิบัติ คือ การที่น้อมเอาธรรมมาปฏิบัติให้เป็นผู้มีความประพฤติดี มีศีล เป็นผู้มีความเห็นชอบ มีความเห็นตรง อันเป็นตัวปัญญาทางพุทธศาสนา เด็กที่เติบโตจากครอบครัวที่ปฏิบัติ ย่อมได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวนั้น ซึ่งสุตาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 28) กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลสำหรับเด็กมาก ครอบครัวใดพ่อแม่นับถือศาสนาพุทธ เด็กก็จะนับถือศาสนาพุทธด้วย ซึ่งการนับถืออาจจะมิใช่นับถือด้วยความเชื่อและศรัทธาของตนเอง แต่นับถืออันเนื่องมาจากการถ่ายทอดจากบิดามารดา

2.1.10 ตัวแปรด้านกลุ่มเพื่อน

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในบัณฑิตวรรคว่า บุคคลควรคบแต่บัณฑิต ที่ตนเห็นว่าช่วยชี้ข้อผิดพลาด เหมือนคนที่บอกขุมทรัพย์ เป็นผู้ดีเพื่อก่อเสมอ มีปัญญา เพราะเมื่อคบบัณฑิตเช่นนั้น มีแต่ผลดีไม่มีโทษ (กรรมการศาสนา. 2530 : 34)

นักจิตวิทยาได้ศึกษาพบว่า การเข้ามาอยู่ในชุมชนหรือหมู่คณะทางศาสนา ทำให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และยอมรับคุณธรรมต่าง ๆ ได้มาก โดยจะเกิดการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมในหลายด้านและอย่างลึกซึ้ง ดังเช่นการทำตามหมู่ชนหรือกลุ่มเพื่อน เนื่องจากการที่บุคคลอยากเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกลุ่มนั้น โดยการคบหากับผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ หรือการคบบัณฑิต จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อคุณธรรมต่าง ๆ (mcguire 1985 : 256-258) ดังพุทธภาษิตที่ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น หรืออกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปเหมือนความเป็นผู้มีมิตริดี

เมื่อบุคคลมีมิตรดี กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ย่อมเกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเสื่อมไป (กรรมการศาสนา. 2530 : 16)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านอายุ

วันทนี วิชัยคำ (2515 : 65) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพระพุทธศาสนา โดยศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 300 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติต่อพระพุทธศาสนาดีกว่านิสิตที่มีอายุน้อย

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านเพศ

สุดาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 118) ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาธรรมศาสตร์ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเพศหญิงตอบรับเห็นชอบด้วยกับพระสงฆ์ในแง่ที่เป็นประโยชน์มากกว่านักศึกษาเพศชาย เฉลี่ยร้อยละ 4.9

นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 72) ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ พบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิง มีทัศนคติต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

พงษ์ยุทธ เอี่ยมศิริกิจ (2529 : 92) ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิก ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชาย ทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิก มีความเห็นที่ไม่แน่ใจในบทบาทการปฏิบัติของพระสงฆ์ และไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดุสิต เดชภิมล และคณะ (2531 : 65) ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เขตจังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติต่อพุทธศาสนาดีกว่านักศึกษาชาย

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพศจะส่งผลต่อการศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าเพศจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดา

วันชัย มีกลาง (2530 : 195) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร พบว่า นิสิตที่บิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาต่างกัน ได้รับการ

ถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน

ดาร์วาร์ธน์ เชื่อมสนิท (2516 : 81) ได้ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของคนไทย บางกลุ่ม พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันสามระดับ คือ สูง กลางและต่ำ มีความเชื่อในศาสนาไม่ต่างกัน ในขณะที่งานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524 : 149) พบว่า เด็กที่บิดามารดามีการศึกษาสูงจะได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางจิตใจ ด้านความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะ ความกตัญญูกตเวที ความเอื้อเฟื้อ และการยึดถือบาปบุญ มากกว่าเด็กที่มีบิดามารดามีการศึกษาต่ำ

สวนา พรพัฒน์กุล (2520 : 62) พบว่า นักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางด้านคุณธรรมต่ำกว่านักเรียนที่มีบิดามารดามีการศึกษาต่ำ ซึ่งคุณธรรมที่ชาวดิฉันครั้งนี้เป็นคุณธรรมเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

แม้ว่าผลการวิจัยด้านภูมิหลังทางครอบครัว ตัวแปรเกี่ยวกับระดับการศึกษาของบิดามารดาที่มีทัศนคติต่อศาสนา จะให้ผลไม่ตรงกันอยู่บ้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าจะศึกษาต่อไปเพื่อหาข้อยุติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาตัวแปรที่เป็นระดับการศึกษาของบิดามารดา ถือว่าเป็นผู้มีอิทธิพลในการถ่ายทอดทัศนคติในด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กรวมทั้งด้านศาสนาด้วย

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจ

วันทนี วิชัยคำ (2515 : 65) ได้ศึกษาทัศนคติต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพุทธศาสนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร คณะรัฐศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกลุ่มละ 100 คน รวม 300 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนา พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับทัศนคติความเชื่อทางศาสนานั้นยังพบผลไม่ชัดเจน แต่มีแนวโน้มว่านิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนมีแนวโน้มว่าจะมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา มากกว่านิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างร่ำรวย

วันชัย มีกลาง (2530 : 112) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ยกเว้นมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 510 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทัศนคติต่อพระพุทธศาสนา พบว่านิสิตที่ครอบครัวมีระดับรายได้ต่างกัน มีทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดาไม่แตกต่างกัน

สันทัด สินธุพันธ์ประทุม (2523 : 64-65) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา ใน

กรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ไม่พบความแตกต่างในด้านความเชื่อในพุทธศาสนา ของนักเรียนที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ภูมิหลังทางครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภูมิหลัง ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ มีส่วนเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อศาสนาของเด็กเป็นอย่างมาก หากยังไม่ สามารถสรุปลงไปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงหรือต่ำ จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์มากหรือน้อยควรที่จะทำการวิจัยอีกครั้งหนึ่ง

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์

นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 72-73) ทำการศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสตร์ และ ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีประสบการณ์ในการ เรียนวิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ดีกว่านิสิตที่ไม่เคยมีประสบการณ์ใน การเรียนวิชาพุทธศาสตร์

สำรวย วรเทศะคงคา (2534 : 90) ได้ทำการศึกษาโดยใช้การฝึกอบรมทางพุทธ ศาสนา เพื่อเปลี่ยนจิตลักษณะ วินัยในตนเอง ทัศนคติต่อพุทธศาสนา ทัศนคติเชิงจริยธรรม และ การรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้า ของนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จากโรงเรียนใน กรุงเทพมหานคร ผลพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนา มีการเปลี่ยนแปลง วินัยในตนเอง ทัศนคติต่อพุทธศาสนา และการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ เข้ารับการฝึกอบรมทางศาสนา

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธ ศาสตร์จะส่งผลต่อทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าประสบการณ์ในการเรียนวิชา พุทธศาสตร์ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

2.2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านการฟังธรรม

สุดาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 25) ทำการวิจัยเรื่อง ทัศนคติของนักศึกษาธรรมศาสตร์ ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เคยฟังธรรมตอบรับเห็นชอบด้วยต่อ พระสงฆ์ที่หาตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยฟังธรรม เฉลี่ยร้อยละ 3.6

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า การฟังธรรมจะส่งผลต่อการศึกษาทัศนคติ ต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่า การฟังธรรม น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการ ศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

2.2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านการปฏิบัติธรรม

สุดาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 42) ทำการวิจัยเรื่อง ทศนคติของนักศึกษาธรรมศาสตร์ต่อ พุทธศาสนาและพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับผลปฏิบัติ ตามหลักธรรมในพุทธศาสนาว่า เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมแล้ว จะทำให้ประพตติดี เว้นความชั่ว อันทำให้ชีวิตสุขสมบูรณ์ ร้อยละ 73.2 และเห็นว่าเมื่อประพตติตามหลักธรรมจะมีผลทางด้านจิตใจทำให้จิตใจผ่องใส ปลอดโปร่ง สงบ สบายใจ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ร้อยละ 10.8

นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 69-71) ทำการวิจัยเรื่อง ทศนคติของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตเห็นด้วย กับสิ่งที่พระพุทธรองค์ตรัสรู้ว่าเป็นความจริงอันประเสริฐสุด เชื่อในผลกรรมว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่ว ย่อมได้ชั่ว และยอมรับว่า การปฏิบัติธรรมชั้นสูงสุดช่วยให้คนเราไปถึงนิพพานได้

พระปกเกตุ บุญภักดี (2535 : 87) ศึกษาเปรียบเทียบทศนคติต่อพระพุทธศาสนาของ นิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐกับนักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ พบว่า ทศนคติต่อหลักธรรมและ การปฏิบัติตามหลักอริยสัจสี่ ไตรลักษณ์ ปฏิจจนุปบาท ไตรสิกขา และโอวาทปาฏิโมกข์ ประชากร ส่วนใหญ่มีทศนคติที่เห็นชอบด้วยอย่างยิ่งกับหลักโอวาทปาฏิโมกข์ ร้อยละ 47.82 หลักธรรมใน ส่วนที่เหลือประชากรส่วนใหญ่มีทศนคติที่เห็นชอบด้วย ร้อยละ 49.31-42.56

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การปฏิบัติธรรมเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะทำให้ละความชั่ว ทำความดีและมีจิตใจผ่องใส สามารถควบคุมตนเองมิให้ตกไปสู่ที่ชั่ว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า การปฏิบัติธรรม น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

2.2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิก ในครอบครัว

พระปกเกตุ บุญภักดี (2535 : 88) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทศนคติของนักศึกษาที่อยู่ใน ครอบครัวที่ปฏิบัติธรรม และไม่ปฏิบัติธรรม พบว่า ผู้มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวที่ปฏิบัติ ธรรมะ มีทศนคติเห็นชอบด้วยกับพระพุทธศาสนามากกว่า ผู้ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวที่ ปฏิบัติธรรมะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .001

ฉะนั้น จึงทำให้คาดคะเนได้ว่า ผู้ที่มีบุคคลในครอบครัวที่ปฏิบัติธรรมะ น่าจะมีทศนคติ ต่อพระภิกษุสงฆ์ที่ดีกว่า ผู้ที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวที่ปฏิบัติธรรมะ

2.2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านกลุ่มเพื่อน

พระปกเกตุ บุญภักดี (2535 : 89) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทศนคติต่อพระพุทธศาสนา ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับนักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาทศนคติของเยาวชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาเปรียบเทียบทศนคติต่อ พระพุทธศาสนา ระหว่างกลุ่มนิสิตนักศึกษาและนักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ กลุ่มเพื่อนที่มีการ

ปฏิบัติธรรม กับกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีการปฏิบัติธรรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีเพื่อนสนิทที่ปฏิบัติธรรม มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับพระพุทธศาสนามากกว่า ผู้ไม่มีเพื่อนสนิทที่ปฏิบัติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .001

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางคติโลกหรือศีลธรรม ให้ความสำคัญเพื่อนเป็นประการสำคัญที่จะชักนำให้บุคคลไปสู่ความเจริญหรือความเสื่อม ดังนั้นปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มเพื่อน

บทที่ 3

การดำเนินการค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1.1 ครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2542 จำนวน 14,659 คน

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2542 จำนวน 38,737 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

2.1 ครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จของ ยามาเน่ (Yamane 1967 : 886-887) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ $\pm 3\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างครูจำนวน 1,040 คน

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 2.1 ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 1,090 คน

2.3 ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

2.3.1 ใช้เกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา ซึ่งแบ่งโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 117 โรงเรียน เป็น 4 ขนาด คือ ขนาดเล็ก มี 4 โรงเรียน ขนาดกลางมี 25 โรงเรียน ขนาดใหญ่มี 38 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษมี 50 โรงเรียน

2.3.2 สุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ โดยวิธี Stratified Random Sampling ด้วยขนาดร้อยละ 25 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จะได้โรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 6 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 9 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ 12 โรงเรียน รวมโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 28 โรงเรียน

2.3.3 ทำการเทียบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ในข้อ 2.1 และ 2.2 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ขนาดโรงเรียน	จำนวนครู		จำนวนนักเรียน	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็ก				
1. พืทยาลงกรณ์พิทยาคม	18	5	29	4
ขนาดกลาง				
1. มัธยมศึกษาสันพิทยา	80	24	140	18
2. วัดสังเวช	96	29	109	14
3. มัธยมวัดดาวคะนอง	80	24	146	19
4. ฤทธิณรงค์รอน	84	25	114	15
5. วัดบวรเม่งคล	94	28	144	19
6. วัดราชาธิวาส	108	32	198	26
ขนาดใหญ่				
1. พุทธจักรวิทยา	99	30	222	29
2. รัตนโกสินทร์สมโภช บางเขน	130	39	366	48
3. จันทรหุ่นบำเพ็ญ	131	39	273	36
4. มัธยมวัดธาตุทอง	101	30	268	35
5. เทพลีลา	101	30	252	33
6. วัดอินทาราม	104	31	192	25
7. วัดรางบัว	109	33	223	29
8. จันทรประดิษฐาราม	123	37	280	37
9. มัธยมวัดดุสิตาราม	128	38	237	31
ขนาดใหญ่พิเศษ				
1. นนทบุรีพิทยาคม	150	45	383	50
2. ยานนาวาศรีพิทยาคม	139	42	299	39
3. สันติราษฎร์วิทยาลัย	165	49	353	46
4. พระโขนงพิทยาลัย	149	44	450	59
5. บางกะปิ	210	62	723	95
6. ชีโนรสวิทยาลัย	148	44	394	52
7. รัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน	138	41	336	44
8. วัดราชโอรส	129	38	404	53

ตาราง 1 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	จำนวนครู		จำนวนนักเรียน	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
9. มัธยมวัดสิงห์	141	41	332	44
10. ดอนเมืองทหารอากาศบำรุง	188	56	532	70
11. ราชวินิตมัธยม	157	63	410	54
12. โยธินบูรณะ	141	41	515	66
รวม 28 โรงเรียน	3,441	1,040	8,324	1,090

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 ฉบับ คือ กลุ่มครูมัธยมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยแต่ละฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1.1 กลุ่มครูมัธยมศึกษา ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

1.2 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

ตอนที่ 2 ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

เป็นแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ 3 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมินอันดับ (Rating Scale) 4 ระดับ โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

- 2.1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ
- 2.2 ด้านการศึกษา
- 2.3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ
- 2.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 2.5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด
- 2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์
 2. ศึกษาแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้แก่ แบบสอบถามทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ของนิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527)

3. สร้างข้อคำถาม จำนวน 70 ข้อ โดยอาศัยข้อมูลจากข้อ 1 และข้อ 2 และสร้างให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

- 3.1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ
- 3.2 ด้านการศึกษา
- 3.3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ
- 3.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 3.5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด
- 3.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

4. หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ และ ดร.กมล รอดคล้าย ตรวจสอบข้อความในแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสตรีวิทยา จำนวน 100 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแล้วตรวจสอบแบบสอบถาม โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ ทดลองใช้ t - test แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 1.750 - 4.708

6. แบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ในข้อ 5 จำนวน 50 ข้อ นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.898

ตัวอย่างแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ซึ่งตรงกับข้อมูลเฉพาะของท่านตามความเป็นจริงในปัจจุบันให้ครบถ้วน

1. อายุ ปี

2. เพศ

1. ☐ ชาย

2. ☐ หญิง

3. วุฒิการศึกษาของครู

1. ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

2. ☐ ปริญญาตรี

3. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. รายได้ของครอบครัว

1. ☐ ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน

2. ☐ รายได้ 6,001 - 20,000 บาท/เดือน

3. ☐ สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน

5. ท่านมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์หรือไม่

1. ☐ ไม่เคยเรียน

2. ☐ เคยเรียน

ถ้าเคยเรียนท่านเคยเรียนที่ใด

☐ โรงเรียน

☐ วัด

☐ สถานที่อื่น ๆ

6. ท่านอ่านหนังสือธรรมะหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

2. ☐ เคยอ่านหนังสือธรรมะ

7. ท่านฟังธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยฟังธรรม

2. ☐ เคยฟังธรรม

8. ท่านเคยปฏิบัติธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยปฏิบัติธรรม2. ☐ เคยปฏิบัติธรรม

9. สมาชิกในครอบครัวที่ศึกษาปฏิบัติธรรม

9.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

☐ ไม่เคย☐ เคย

9.2 อ่านหนังสือธรรมะ

☐ ไม่เคย☐ เคย

9.3 ฟังธรรม

☐ ไม่เคย☐ เคย

9.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

☐ ไม่เคย☐ เคย

10. ท่านมีเพื่อนสนิทที่ชอบศึกษาปฏิบัติธรรม

10.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

☐ ไม่เคย☐ เคย

10.2 อ่านหนังสือธรรมะ

☐ ไม่เคย☐ เคย

10.3 ฟังธรรม

☐ ไม่เคย☐ เคย

10.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

☐ ไม่เคย☐ เคย

10.5 เป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์

☐ ไม่เคย☐ เคย

ตัวอย่างแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ซึ่งตรงกับข้อมูลเฉพาะของท่านตามความเป็นจริงในปัจจุบันให้ครบถ้วน

1. อายุ.....ปี

2. เพศ

1. ☐ ชาย

2. ☐ หญิง

3. วุฒิการศึกษาของบิดา

1. ☐ ไม่ได้เรียน

2. ☐ ระดับประถมศึกษา

3. ☐ ระดับมัธยมศึกษา

4. ☐ ระดับอุดมศึกษา

5. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. วุฒิการศึกษาของมารดา

1. ☐ ไม่ได้เรียน

2. ☐ ระดับประถมศึกษา

3. ☐ ระดับมัธยมศึกษา

4. ☐ ระดับอุดมศึกษา

5. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ของครอบครัว

1. ☐ ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน

2. ☐ รายได้ 6,001 - 20,000 บาท/เดือน

3. ☐ สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน

6. ท่านมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์หรือไม่

1. ☐ ไม่เคยเรียน

2. ☐ เคยเรียน

ถ้าเคยเรียนท่านเคยเรียนที่ใด

☐ โรงเรียน

☐ วัด

☐ สถานที่อื่น ๆ

7. ท่านอ่านหนังสือธรรมะหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

2. ☐ เคยอ่านหนังสือธรรมะ

8. ท่านฟังธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยฟังธรรม 2. ☐ เคยฟังธรรม

9. ท่านปฏิบัติธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยปฏิบัติธรรม 2. ☐ เคยปฏิบัติธรรม

10. สมาชิกในครอบครัวที่ศึกษาปฏิบัติธรรม

10.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.2 อ่านหนังสือธรรมะ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.3 ฟังธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11. ท่านมีเพื่อนสนิทที่ชอบศึกษาปฏิบัติธรรม

11.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.2 อ่านหนังสือธรรมะ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.3 ฟังธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.5 เป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งทางขวามือเพียงช่องเดียว โปรดตอบทุกข้อ

เห็นด้วยมากที่สุด, รู้สึกมากที่สุด, เป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
เห็นด้วยมาก, รู้สึกมาก, บ่อยครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
เห็นด้วยน้อย, รู้สึกน้อย, น้อยครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
เห็นด้วยน้อยที่สุด, รู้สึกน้อยที่สุด, ไม่เคยเลย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	<u>ด้านความคิด</u>				
●	<u>1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ</u> ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ที่บอปปักห่วย ทำให้คนเข้าใจศาสนาไขว้เขว				
●	<u>2. ด้านการศึกษา</u> ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษาเล่าเรียนพระธรรม วินัยของพระภิกษุสงฆ์ เป็นการสืบทอดพระ พุทธศาสนา				
●	<u>3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและ เยาวชนของชาติ</u> ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีที่พระภิกษุสงฆ์ มอบทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน				
●	<u>4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา</u> ข้าพเจ้าคิดว่า การเผยแผ่ธรรมทางสื่อสาร มวลชนของพระภิกษุสงฆ์เรี่ยไรมากเกินไป				
●	<u>5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด</u> ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์สนใจในการ ก่อสร้างวัดภายในวัดที่ใหญ่โตและทันสมัย				
●	<u>6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์</u> ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลาง ของการพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม				

ข้อที่	ข้อความ	รู้สึก มากที่สุด	รู้สึกมาก	รู้สึกน้อย	รู้สึก น้อยที่สุด
	<u>ด้านความรู้สึก</u>				
•	1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาที่เห็นพระภิกษุสงฆ์ บิณฑบาตด้วยความสำรวม				
•	2. ด้านการศึกษา ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพระภิกษุสงฆ์มุ่งเรียนวิชา การทางโลกมากกว่าการปฏิบัติธรรม				
•	3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและ เยาวชนของชาติ ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นด้วยที่พระภิกษุสงฆ์จัดตั้ง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อ อบรมเด็กและเยาวชนของชาติ				
•	4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพระภิกษุสงฆ์บางรูปสอน ชาวบ้านให้มหายเรื่องไสยศาสตร์				
•	5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ศรัทธาที่เห็นพระภิกษุสงฆ์ก่อ สร้างวัดอุทยานในวัด โดยไม่คำนึงถึงความ ปลอดภัยและระเบียบแบบแผนที่ถูกต้อง				
•	6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาที่พระภิกษุสงฆ์มีส่วน ช่วยรัฐบาลในการสร้างสาธารณประโยชน์ เช่น ถนน โรงพยาบาล โรงเรียน เป็นต้น				

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย
	<u>ด้านพฤติกรรม</u>				
	<u>1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ</u>				
●	ข้าพเจ้าถวายสังฆทานแด่พระภิกษุสงฆ์				
	<u>2. ด้านการศึกษา</u>				
●	ข้าพเจ้าบริจาคปัจจัยเป็นกองทุนการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์				
	<u>3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ</u>				
●	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการอบรมศีลธรรมที่พระภิกษุสงฆ์ร่วมกับโรงเรียนจัดขึ้น				
	<u>4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา</u>				
●	ข้าพเจ้าสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ให้ ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาโดยรวมบริจาคปัจจัยพิมพ์หนังสือธรรม เผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป				
	<u>5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด</u>				
●	ข้าพเจ้าบริจาคเงินให้กับสถานสงเคราะห์ทั่วไปมากกว่าบริจาคเงินเพื่อการก่อสร้างและบูรณะวัด				
	<u>6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์</u>				
●	ข้าพเจ้าสนับสนุนโครงการทอดผ้าป่าเพื่อสร้างสาธารณประโยชน์ที่พระภิกษุสงฆ์จัดตั้งขึ้น				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก (คะแนนให้ดังนี้)	ข้อความทางลบ (คะแนนให้ดังนี้)
เห็นด้วยมากที่สุด, รู้สึกมากที่สุด, เป็นประจำ	4	1
เห็นด้วยมาก, รู้สึกมาก, บ่อยครั้ง	3	2
เห็นด้วยน้อย, รู้สึกน้อย, น้อยครั้ง	2	3
เห็นด้วยน้อยที่สุด, รู้สึกน้อยที่สุด, ไม่เคยเลย	1	4

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบโดยอาศัยขอบเขตของคะแนน 1, 2, 3 และ 4 แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1.00 – 1.50	หมายถึง	มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ในระดับไม่ดี
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ในระดับไม่ค่อยดี
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ในระดับดี
3.51 – 4.00	หมายถึง	มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ในระดับดีมาก

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุมัติจากผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสร้างเครื่องมือกับครูมัธยมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุมัติจากผู้อำนวยการสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูมัธยมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 โรงเรียน

3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และโรงเรียนบางแห่งช่วยดำเนินการให้ด้วย ระหว่างวันที่ 1 – 30 กรกฎาคม 2542 โดยแจกแบบสอบถามของครูมัธยมศึกษา ทั้งหมด 1,040 ฉบับ ได้รับกลับคืน 930 ฉบับ คัดฉบับสมบูรณ์ไว้ได้ 919 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.37 และ

แจกแบบสอบถามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมด 1,090 ฉบับ ได้รับกลับคืน 1,050 ฉบับ คัดฉบับสมบูรณ์ไว้ได้ 1,034 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.86 แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC ในการวิเคราะห์ค่าสถิติเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ของครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำแนกตามตัวแปรด้านอายุ เพศ วุฒิการศึกษาครู วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรด้านเพศ ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรด้านอายุ วุฒิการศึกษาของครู วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และถ้าพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้การทดสอบของ เชฟเฟ (Scheffe')

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บข้อมูล 1-30 กค. 2542

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t - test

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นโดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

3. สถิติทดสอบสมมติฐาน

3.1 ใช้ t - test ทดสอบความแตกต่างทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของกลุ่มตัวอย่าง
สองกลุ่ม

3.2 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทิศทางเดียว (One Way Analysis of Variance) โดยพิจารณาค่า F - test เพื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง มากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป ถ้าพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรที่ทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้การทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe')

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา ใน t - test
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - test

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบทัศนคติของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์

ตอนที่ 3 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 นี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน มาแจกแจงความถี่และหาร้อยละดังแสดงในตาราง 2 และหาค่าความแปรปรวนดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ	20 – 35 ปี	94	10.23
	36 – 45 ปี	330	35.91
	46 – 60 ปี	495	53.86
	รวม	919	100.00
เพศ	ชาย	194	21.10
	หญิง	725	78.90
	รวม	919	100.00
วุฒิการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	30	3.30
	ปริญญาตรี	784	85.30
	สูงกว่าปริญญาตรี	105	11.40
	รวม	919	100.00
ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	13	1.40
	รายได้ 6,001 – 20,000 บาท/เดือน	400	43.50
	สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน	506	55.10
	รวม	919	100.00
ประสบการณ์การเรียน วิชาพุทธศาสตร์	ไม่เคยเรียน	123	13.40
	เคยเรียน	796	86.60
	รวม	919	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอ่านหนังสือธรรมะ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	3.00
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	97.00
	รวม	919	100.00
การฟังธรรม	ไม่เคยฟังธรรม	30	3.30
	เคยฟังธรรม	889	96.70
	รวม	919	100.00
การปฏิบัติธรรม	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	10.70
	เคยปฏิบัติธรรม	821	89.30
	รวม	919	100.00
ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิก ในครอบครัว	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	5.80
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	94.20
	รวม	919	100.00
	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	8.10
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	91.90
	รวม	919	100.00
	ไม่เคยฟังธรรม	74	8.10
	เคยฟังธรรม	845	91.90
	รวม	919	100.00
	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	16.00
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	84.00
	รวม	919	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มเพื่อน	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	9.10
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	90.90
	รวม	919	100.00
	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	7.10
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	92.90
	รวม	919	100.00
	ไม่เคยฟังธรรม	82	8.90
	เคยฟังธรรม	837	91.10
	รวม	919	100.00
	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	11.30
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	88.70
	รวม	919	100.00
	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	49.90
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	50.10
	รวม	919	100.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 ได้ดังนี้ เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า อายุ 46-60 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 495 คน คิดเป็นร้อยละ 53.86 อายุ 36-45 ปี จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 35.91 และอายุ 20-35 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 10.23 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 21.10 และเป็นเพศหญิง จำนวน 725 คน คิดเป็นร้อยละ 78.90 คน ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครุมัธยมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 784 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 11.40 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 506 คน คิดเป็นร้อยละ 55.10 รายได้ 6,001-20,000 บาท/เดือน จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 และรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ จำนวน 796 คน คิดเป็นร้อยละ 86.60 และครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 13.40 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามการอ่านหนังสือธรรมะ พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีจำนวน 891 คน คิดเป็นร้อยละ 97.00 และครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

เมื่อจำแนกตามการฟังธรรม พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่เคยฟังธรรมมีจำนวน 889 คน คิดเป็นร้อยละ 96.70 และครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยฟังธรรม มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30

เมื่อจำแนกตามการปฏิบัติธรรม พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่เคยปฏิบัติธรรม จำนวน 821 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 และครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยปฏิบัติธรรมจำนวน 98 คิดเป็นร้อยละ 10.70

เมื่อจำแนกตามการศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 866 คน คิดเป็นร้อยละ 94.20 และครูมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 ที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 845 คน คิดเป็นร้อยละ 91.90 และไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 ที่เคยฟังธรรม จำนวน 845 คน คิดเป็นร้อยละ 91.90 และไม่เคยฟังธรรม จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 ที่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 772 คน คิดเป็นร้อยละ 84.00 และไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามกลุ่มเพื่อน พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 854 คน คิดเป็นร้อยละ 92.90 และไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 ที่เคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 835 คน คิดเป็นร้อยละ 90.90 และไม่เคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 ที่เคยฟังธรรม จำนวน 837 คน คิดเป็นร้อยละ 91.10 และไม่เคยฟังธรรม จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 ที่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 815 คน คิดเป็นร้อยละ 88.70 ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 และเคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ จำนวน 460 คน คิดเป็นร้อยละ 50.10 และไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ จำนวน 459 คน คิดเป็นร้อยละ 49.90 ตามลำดับ

ตาราง 3 ความแปรปรวน และระดับการแปลผลทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านและแต่ละด้านของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	$\bar{X}$	S^2	ระดับการแปลผล
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.435	.114	ไม่ค่อยดี
2. ด้านการศึกษา	2.632	.108	ดี
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	3.175	.161	ดี
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.801	.133	ดี
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	2.336	.117	ไม่ค่อยดี
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	2.610	.159	ดี
รวมทุกด้าน	2.690	.070	ดี

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า ครูมัธยมศึกษา มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับดีมีด้านการประพฤติปฏิบัติและด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด อยู่ในระดับไม่ค่อยดี

**ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา**

การวิเคราะห์ตอนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติของครูมัธยมศึกษา ในแต่ละด้านและคะแนนรวม จำแนกตาม อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน แล้วทดสอบความแตกต่างของทัศนคติระหว่างแต่ละตัวแปรอิสระโดยใช้ t - test หรือ F - test ตลอดจนตรวจสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้ Scheffe' ในกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มากกว่าสองกลุ่ม ตามตาราง 4 – 24 ตามลำดับ

**ตาราง 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติ แต่ละด้านและรวมทุกด้าน
จำแนกตามอายุ**

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	20 – 35 ปี		36 – 45 ปี		46 – 60 ปี		F
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.410	.085	2.413	.120	2.455	.115	1.810
2. ด้านการศึกษา	2.575	.090	2.626	.112	2.647	.104	2.084
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	3.122	.183	3.181	.150	3.180	.165	.898
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.730	.110	2.793	.147	2.821	.217	2.693
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	2.331	.108	2.312	.116	2.654	.118	1.508
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	2.583	.116	2.591	.166	2.628	.164	1.089
รวมทุกด้าน	2.649	.060	2.678	.075	2.706	.069	2.386

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่าครูมัธยมศึกษา กลุ่มอายุ 20-35 ปี อายุ 36-45 ปี และอายุ 46-60 ปี มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.649, 2.678 และ 2.706 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.386$) ทั้งสามกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เป็นรายด้านพบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.410, 2.413 และ 2.455 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.810$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.575, 2.626 และ 2.647 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.084$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.122, 3.181 และ 3.180 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .898$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.730, 2.793 และ 2.821 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.693$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.331, 2.312 และ 2.654 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.508$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.583, 2.591 และ 2.628 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.089$) ทั้งสามกลุ่ม

ตาราง 5 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	t
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ชาย	194	2.405	0.112	1.374
	หญิง	725	2.443	0.121	
2. ด้านการศึกษา	ชาย	194	2.664	0.110	1.613
	หญิง	725	2.624	0.088	
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ชาย	194	3.182	0.158	1.142
	หญิง	725	3.144	0.178	
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ชาย	194	2.811	0.136	1.581
	หญิง	725	2.767	0.119	
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ชาย	194	2.336	0.120	.060
	หญิง	725	2.338	0.104	
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ชาย	194	2.611	0.141	.234
	หญิง	725	2.604	0.165	
รวมทุกด้าน	ชาย	194	2.694	0.056	.855
	หญิง	725	2.677	0.073	

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่าครูมัธยมศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.694 และ 2.677 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .885$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.443 และ 2.405 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.374$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.664 และ 2.624 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.613$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.182 และ 3.144 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.142$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.811 และ 2.767 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียง ($t = 1.581$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.338 และ 2.336 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .060$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.611 และ 2.604 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .234$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติของครูมัธยมศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		F
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.610	.138	2.625	.114	2.698	.109	.186
2. ด้านการศึกษา	2.610	.111	2.625	.104	2.698	.108	2.416*
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	3.174	.182	3.166	.162	3.239	.152	1.553
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.767	.177	2.797	.133	2.848	.119	1.038
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	2.348	.138	2.339	.117	2.314	.115	.263
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	2.563	.162	2.609	.160	2.631	.158	.346
รวมทุกด้าน	2.673	.087	2.687	.070	2.719	.065	.726

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษากว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.673, 2.687 และ 2.719 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .726$) ทั้งสามกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เป็นรายด้านพบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.610, 2.625 และ 2.698 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = .186$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.174, 3.166 และ 3.239 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.553$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.767, 2.797 และ 2.848 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.038$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.348, 2.339 และ 2.314 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = .263$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.563, 2.609 และ 2.631 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .346$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.610, 2.625 และ 2.698 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($F = 2.461$) ทั้งสามกลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษาในโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		2.610	2.625	2.698
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.610	-		
ปริญญาตรี	2.625	0.015	-	
สูงกว่าปริญญาตรี	2.698	0.088	.073*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี
มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ด้านการศึกษาดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติของครูมัธยมศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ต่ำกว่า 6,000 บาท/ เดือน		6,001 – 20,000 บาท/เดือน		สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน		F
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.429	.116	2.440	.110	2.432	.118	.060
2. ด้านการศึกษา	2.670	.066	2.619	.095	2.642	.114	.655
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	3.256	.130	3.138	.164	3.201	.158	2.984*
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.923	.084	2.769	.129	2.824	.136	3.293*
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	2.418	.066	2.331	.113	2.339	.122	.429
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	2.777	.224	2.580	.128	2.629	.181	2.881
รวมทุกด้าน	2.779	.075	2.669	.060	2.705	.077	2.747*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน 6,001-20,000 บาท/เดือน และสูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.779, 2.669 และ 2.705 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($F = 2.747$) ทั้งสามกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.429, 2.440 และ 2.432 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = .060$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.670, 2.619 และ 2.642 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในลำดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .655$) ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.418, 2.331 และ 2.339 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = .429$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.777, 2.580 และ 2.629 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.881$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.256, 3.138 และ 3.201 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($F = 2.984$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.923, 2.769 และ 2.824 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($F = 3.293$) ทั้งสามกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูมัธยมศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ
จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	6,001-20,000 บาท/เดือน	สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน
		3.256	3.138	3.201
ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	3.256	-		
6,001-20,000 บาท/เดือน	3.138	.118	-	
สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน	3.201	.055	.063*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่มีรายได้ 6,001 – 20,000 บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูมัธยมศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามฐานะทาง
เศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	6,001-20,000 บาท/เดือน	สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน
		2.923	2.769	2.824
ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	2.923	-		
6,001-20,000 บาท/เดือน	2.769	.154	-	
สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน	2.824	.099	.055*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่มีรายได้ 6,001 – 20,000 บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่สนใจต่อพระภิกษุสงฆ์ ของक्रमัธยมศึกษาในโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา รวมทุกด้าน จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	6,001-20,000 บาท/เดือน	สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน
		2.779	2.669	2.705
ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	2.779			
6,001-20,000 บาท/เดือน	2.669	.110	-	
สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน	2.705	.070	.036*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 11 พบว่า ครมัธยมศึกษาที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าक्रमัธยมศึกษาที่มีรายได้สูงกว่า 6,001 - 20,000 บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การ เรียนวิทยาศาสตร์	N	$\bar{X}$	S^2	t
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยเรียน	123	2.368	.130	2.241*
	เคยเรียน	796	2.446	.111	
2. ด้านการศึกษา	ไม่เคยเรียน	123	2.645	.089	3.222*
	เคยเรียน	796	2.651	.107	
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยเรียน	123	3.005	.155	5.134*
	เคยเรียน	796	3.201	.157	
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยเรียน	123	2.695	.111	3.763*
	เคยเรียน	796	2.818	.135	
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยเรียน	123	2.263	.115	2.612*
	เคยเรียน	796	2.348	.116	
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยเรียน	123	2.468	.146	4.394*
	เคยเรียน	796	2.632	.158	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยเรียน	123	2.579	.063	5.287*
	เคยเรียน	796	2.707	.069	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 12 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชา
พุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.707 และ 2.579 ตามลำดับ
ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.287$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์
เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.446 และ 2.368 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ใน
ระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.241$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.651 และ
2.645 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.222$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริม
การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.201 และ 3.005 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดี
แตกต่างกัน ($t = 5.134$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.818 และ
2.695 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.763$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและ
บูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.348 และ 2.263 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน
($t = 2.612$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.632 และ 2.468 ตามลำดับ
ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.394$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 13 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามการอ่านหนังสือธรรมะ

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	การอ่าน หนังสือธรรมะ	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	2.189	.114	3.934*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	2.443	.112	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	2.544	.066	3.922*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	2.638	.106	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่ เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	2.889	.166	3.771*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	3.183	.158	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	2.554	.092	6.120*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	2.813	.130	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	2.179	.169	2.083*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	2.342	.115	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	2.514	.186	3.692*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	2.619	.156	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	28	2.527	.053	6.111*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	891	2.699	.068	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 13 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่เคยอ่านและไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.699 และ 2.527 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดี แตกต่างกัน ($t = 6.111$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้าน พบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.443 และ 2.189 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดี แตกต่างกัน ($t = 3.934$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.638 และ 2.544 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดี แตกต่างกัน ($t = 3.922$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.183 และ 2.889 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดี แตกต่างกัน ($t = 3.771$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.813 และ 2.554 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดี แตกต่างกัน ($t = 6.120$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.342 และ 2.179 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดี แตกต่างกัน ($t = 2.083$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.619 และ 2.514 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดี แตกต่างกัน ($t = 3.692$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 14 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามการฟังธรรม

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	การฟังธรรม	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยฟังธรรม	30	2.314	.158	1.700
	เคยฟังธรรม	889	2.439	.112	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยฟังธรรม	30	2.519	.092	2.071*
	เคยฟังธรรม	889	2.636	.106	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยฟังธรรม	30	3.111	.214	.764
	เคยฟังธรรม	889	3.177	.159	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยฟังธรรม	30	2.650	.140	2.263*
	เคยฟังธรรม	889	2.807	.132	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยฟังธรรม	30	2.100	.171	3.212*
	เคยฟังธรรม	889	2.345	.114	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยฟังธรรม	30	2.520	.154	1.271
	เคยฟังธรรม	889	2.563	.160	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยฟังธรรม	30	2.565	.071	2.630*
	เคยฟังธรรม	889	2.695	.069	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 14 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่เคยและไม่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.695 และ 2.565 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.630$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.439 และ 2.314 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.700$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.636 และ 2.519 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.071$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.177 และ 3.111 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .764$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.807 และ 2.650 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.263$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.345 และ 2.100 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 3.212$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.563 และ 2.520 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.271$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 15 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามการปฏิบัติธรรม

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	การปฏิบัติธรรม	N	$\bar{X}$	S^2	t
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	2.222	.151	5.024*
	เคยปฏิบัติธรรม	821	2.457	.106	
2. ด้านการศึกษา	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	2.518	.116	3.561*
	เคยปฏิบัติธรรม	821	2.646	.102	
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็ก และเยาวชนของชาติ	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	2.966	.219	2.743*
	เคยปฏิบัติธรรม	821	3.199	.149	
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	2.544	.144	5.771*
	เคยปฏิบัติธรรม	821	2.827	.126	
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	2.187	.141	4.234*
	เคยปฏิบัติธรรม	821	2.355	.111	
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	2.535	.182	4.334*
	เคยปฏิบัติธรรม	821	2.631	.153	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	98	2.514	.091	6.122*
	เคยปฏิบัติธรรม	821	2.711	.064	

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 15 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่เคยและไม่เคยปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.711 และ 2.514 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 6.122$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.457 และ 2.222 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 5.024$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.646 และ 2.518 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.561$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.199 และ 2.966 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.743$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.827 และ 2.544 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.771$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.355 และ 2.187 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 4.234$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.631 และ 2.535 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.334$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 16 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรม
ของสมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิกใน ครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	2.272	.174	2.790*
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	2.445	.109	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	2.501	.135	2.743*
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	2.641	.102	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	2.904	.231	4.264*
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	3.191	.152	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	2.568	.175	4.230*
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	2.816	.127	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	2.194	.128	3.001*
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	2.345	.115	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	2.503	.208	3.512*
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	2.623	.154	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	53	2.500	.108	4.593*
	เคยไปทำบุญที่วัด	866	2.703	.065	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 16 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยและไม่เคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.703 และ 2.500 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.593$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.445 และ 2.272 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.790$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.641 และ 2.501 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.743$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.191 และ 2.904 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.264$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.816 และ 2.568 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.230$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.345 และ 2.194 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 3.001$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.623 และ 2.503 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.512$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 17 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรม
ของสมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิกใน ครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	2.342	.137	2.291*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	2.443	.112	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	2.550	.135	2.021*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	2.640	.102	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	3.101	.151	1.700
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	3.181	.162	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	2.611	.159	4.334*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	2.819	.127	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	2.303	.137	.823.
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	2.340	.115	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	2.504	.177	2.389*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	2.620	.157	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	74	2.587	.008	3.143*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	845	2.699	.068	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 17 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยและไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.699 และ 2.587 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.143$ ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.443 และ 2.342 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.291$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.640 และ 2.550 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.021$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.181 และ 3.101 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.700$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.819 และ 2.611 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.334$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.340 และ 2.303 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .823$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.620 และ 2.504 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.389$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 18 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรม
ของสมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิก ในครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยฟังธรรม	74	2.375	.158	1.390
	เคยฟังธรรม	845	2.441	.110	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยฟังธรรม	74	2.564	.154	1.594
	เคยฟังธรรม	845	2.638	.100	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยฟังธรรม	74	3.063	.213	2.183*
	เคยฟังธรรม	845	3.184	.156	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยฟังธรรม	74	2.669	.184	2.812*
	เคยฟังธรรม	845	2.813	.127	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยฟังธรรม	74	2.280	.130	1.421
	เคยฟังธรรม	845	2.342	.116	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยฟังธรรม	74	2.500	.193	2.464*
	เคยฟังธรรม	845	2.620	.155	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยฟังธรรม	74	2.594	.110	2.653*
	เคยฟังธรรม	845	2.699	.066	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 18 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยและไม่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.699 และ 2.594 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.653$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.441 และ 2.375 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.390$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.638 และ 2.564 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.594$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.184 และ 3.063 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.183$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.813 และ 2.669 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.812$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.342 และ 2.280 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.421$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.620 และ 2.500 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.464$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 19 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของ
สมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	2.345	.137	3.283*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	2.452	.108	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	2.515	.107	4.771*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	2.655	.102	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	3.056	.203	3.550*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	3.147	.151	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	2.663	.162	4.678*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	2.828	.080	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	2.296	.121	1.544
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	2.344	.116	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	2.518	.185	2.853*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	2.627	.153	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	147	2.500	.090	2.462*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	772	2.553	.064	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 19 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยและไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.553 และ 2.500 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.462$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.452 และ 2.345 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 3.283$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.655 และ 2.515 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.771$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.147 และ 3.056 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.550$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.828 และ 2.663 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.678$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.344 และ 2.296 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.544$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.627 และ 2.518 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.853$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 20 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	2.361	.138	1.951
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	2.443	.111	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	2.517	.104	3.440*
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	2.644	.104	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	3.066	.156	2.634*
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	3.185	.161	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	2.637	.117	4.603*
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	2.818	.132	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	2.245	.135	2.424*
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	2.346	.114	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	2.529	.171	4.248*
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	2.628	.155	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	84	2.562	.067	4.763*
	เคยไปทำบุญที่วัด	835	2.703	.069	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 20 พบว่าครูมัศึกษามีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.703 และ 2.562 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.763$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.443 และ 2.361 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.951$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.644 และ 2.517 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.440$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.185 และ 3.066 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.634$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.818 และ 2.637 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.603$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.346 และ 2.245 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.424$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.628 และ 2.529 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.248$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 21 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	2.385	.135	1.134
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	2.439	.112	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	2.541	.115	2.273*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	2.639	.104	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	3.123	.176	1.033
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	3.178	.160	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	2.680	.097	3.238*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	2.811	.135	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	2.295	.135	.971
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	2.340	.116	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	2.505	.141	2.334*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	2.618	.160	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	65	2.610	.065	2.638*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	854	2.696	.070	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 21 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.696 และ 2.610 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.638$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.439 และ 2.385 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.134$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.639 และ 2.541 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.273$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.178 และ 3.123 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.033$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.811 และ 2.680 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.238$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.340 และ 2.295 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .971$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.618 และ 2.505 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.334$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 22 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยฟังธรรม	82	2.348	.139	2.231*
	เคยฟังธรรม	837	2.444	.111	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยฟังธรรม	82	2.512	.110	3.461*
	เคยฟังธรรม	837	2.644	.104	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยฟังธรรม	82	3.075	.191	2.193*
	เคยฟังธรรม	837	3.184	.158	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยฟังธรรม	82	2.648	.098	4.602*
	เคยฟังธรรม	837	2.817	.134	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยฟังธรรม	82	2.263	.138	1.968*
	เคยฟังธรรม	837	2.344	.114	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยฟังธรรม	82	2.563	.152	3.564*
	เคยฟังธรรม	837	2.624	.158	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยฟังธรรม	82	2.573	.067	4.309*
	เคยฟังธรรม	837	2.702	.069	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 22 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.702 และ 2.573 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.309$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้าน พบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.444 และ 2.348 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.231$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.644 และ 2.512 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.461$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.184 และ 3.075 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.193$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.817 และ 2.648 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.602$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.344 และ 2.263 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 1.968$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.624 และ 2.563 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.564$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 23 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	2.343	.140	2.693*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	2.447	.110	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	2.517	.086	4.212*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	2.647	.106	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	3.069	.160	2.801*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	3.188	.159	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	2.655	.092	5.124*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	2.821	.135	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	2.279	.113	1.863
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	2.344	.117	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	2.500	.158	3.432*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	2.626	.158	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	104	2.580	.057	4.986*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	815	2.704	.070	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 23 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.704 และ 2.580 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.986$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.447 และ 2.343 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.693$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.647 และ 2.517 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.212$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.188 และ 3.069 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.801$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.821 และ 2.655 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.124$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.344 และ 2.279 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.863$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.626 และ 2.500 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.432$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 24 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	2.385	.108	4.534*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	2.485	.115	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	2.586	.087	4.371*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	2.679	.120	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	3.120	.142	4.153*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	3.229	.175	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	2.794	.119	4.428*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	2.854	.142	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	2.316	.114	1.849
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	2.358	.119	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	2.540	.138	5.401*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	2.680	.172	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	459	2.640	.058	5.923*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	460	2.741	.077	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 24 พบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.741 และ 2.640 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.923$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.485 และ 2.385 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 4.534$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.679 และ 2.586 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.371$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.229 และ 3.120 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.153$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.854 และ 2.794 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.428$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.358 และ 2.316 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.849$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.680 และ 2.540 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.401$) ทั้งสองกลุ่ม

ตอนที่ 3 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

การวิเคราะห์ตอนที่ 3 นี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจทางครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน มาแสดงความถี่และหาค่าร้อยละดังแสดงในตาราง 25 และหาค่าความแปรปรวน ดังแสดงในตารางที่ 26

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	469	45.40
	หญิง	565	54.60
	รวม	1,034	100.00
วุฒิการศึกษาของบิดา	ไม่ได้เรียน	25	2.40
	ระดับประถมศึกษา	498	48.20
	ระดับมัธยมศึกษา	236	22.80
	ระดับอุดมศึกษา	234	22.60
	อื่น ๆ โปรดระบุ	41	4.00
	รวม	1,034	100.00
วุฒิการศึกษาของมารดา	ไม่ได้เรียน	14	1.40
	ระดับประถมศึกษา	344	33.30
	ระดับมัธยมศึกษา	362	35.00
	ระดับอุดมศึกษา	265	25.60
	อื่น ๆ โปรดระบุ	49	4.70
	รวม	1,034	100.00
ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน	194	18.80
	รายได้ 6,001 – 20,000 บาท/เดือน	593	57.40
	สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน	247	23.90
	รวม	1,034	100.00

ตาราง 25 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์การเรียนรู้ วิชาพุทธศาสตร์	ไม่เคยเรียน	142	13.70
	เคยเรียน	892	86.30
	รวม	1,034	100.00
การอ่านหนังสือธรรมะ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	22.50
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	77.50
	รวม	1,034	100.00
การฟังธรรม	ไม่เคยฟังธรรม	93	9.00
	เคยฟังธรรม	941	91.00
	รวม	1,034	100.00
การปฏิบัติธรรม	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	12.20
	เคยปฏิบัติธรรม	908	87.80
	รวม	1,034	100.00
ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิก ในครอบครัว	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	8.20
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	91.80
	รวม	1,034	100.00
	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	23.30
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	76.70
	รวม	1,034	100.00
	ไม่เคยฟังธรรม	199	19.20
	เคยฟังธรรม	835	80.80
	รวม	1,034	100.00
	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	25.00
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	75.00
	รวม	1,034	100.00

ตาราง 25 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มเพื่อน	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	32.60
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	67.40
	รวม	1,034	100.00
	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	51.30
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	48.70
	รวม	1,034	100.00
	ไม่เคยฟังธรรม	457	44.20
	เคยฟังธรรม	577	55.80
	รวม	1,034	100.00
	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	38.80
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	61.20
	รวม	1,034	100.00
	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	80.00
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	20.00
	รวม	1,034	100.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 25 ได้ดังนี้ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าเป็นนักเรียนชาย 469 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 และเป็นนักเรียนหญิง 565 คน คิดเป็นร้อยละ 54.60 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาของบิดา พบว่า ระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 498 คน คิดเป็นร้อยละ 48.20 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 ระดับอุดมศึกษา จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 22.60 และน้อยที่สุด อื่น ๆ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และไม่ได้เรียน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาของมารดา พบว่า ระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ระดับประถมศึกษา จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 ระดับอุดมศึกษา จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 และน้อยที่สุดอื่น ๆ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 คน และไม่ได้เรียน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีรายได้ 6,001 – 20,000 บาท/เดือน มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 593

คน คิดเป็นร้อยละ 57.40 สูงกว่า 20.000 บาท/เดือน จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 และจำนวนน้อยที่สุด ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ จำนวน 892 คน คิดเป็นร้อยละ 86.30 และไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ 142 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามการอ่านหนังสือธรรมะ พบว่า นักเรียนที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 801 คน คิดเป็นร้อยละ 77.50 และนักเรียนที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามการฟังธรรม พบว่า นักเรียนที่เคยฟังธรรม จำนวน 941 คน คิดเป็นร้อยละ 91.00 และนักเรียนที่ไม่เคยฟังธรรม จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามการปฏิบัติธรรม พบว่า นักเรียนที่เคยปฏิบัติธรรม จำนวน 908 คน คิดเป็นร้อยละ 87.80 และนักเรียนที่ไม่เคยปฏิบัติธรรม จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวที่เคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 949 คน คิดเป็นร้อยละ 91.80 นักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 เคยฟังธรรม จำนวน 835 คิดเป็นร้อยละ 80.80 ไม่เคยฟังธรรม จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 793 คน คิดเป็นร้อยละ 76.70 ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 775 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามกลุ่มเพื่อน พบว่า นักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนเคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 697 คน คิดเป็นร้อยละ 67.40 และไม่เคยไปทำบุญที่วัด จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 ที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 504 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 และไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ จำนวน 530 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 ที่เคยฟังธรรม จำนวน 577 คน คิดเป็นร้อยละ 55.80 และไม่เคยฟังธรรม จำนวน 457 คน คิดเป็นร้อยละ 44.20 ที่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 633 คน คิดเป็นร้อยละ 61.20 และไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 401 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ จำนวน 827 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ตามลำดับ

ตาราง 26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความแปรปรวน และระดับการแปลผลทัศนคติต่อ พระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านและแต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	$\bar{X}$	S^2	ระดับ การแปลผล
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.450	.109	ไม่ค่อยดี
2. ด้านการศึกษา	2.630	.106	ดี
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	3.056	.161	ดี
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.756	.122	ดี
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	2.445	.099	ไม่ค่อยดี
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	2.500	.148	ดี
รวมทุกด้าน	2.653	.056	ดี

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 26 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติต่อ พระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ ด้านการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับดี มีด้านการประพฤติปฏิบัติและด้านการก่อสร้างและ บูรณะวัดอยู่ในระดับไม่ค่อยดี

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ตาราง 27 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	เพศ	N	$\bar{X}$	S^2	t
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ชาย	469	2.453	.124	.242
	หญิง	565	2.448	.097	
2. ด้านการศึกษา	ชาย	469	2.651	.107	1.911
	หญิง	565	2.612	.108	
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ชาย	469	3.054	.171	.143
	หญิง	565	3.057	.153	
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ชาย	469	2.751	.123	.304
	หญิง	565	2.752	.122	
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ชาย	469	2.435	.106	.891
	หญิง	565	2.453	.094	
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ชาย	469	2.524	.148	2.572*
	หญิง	565	2.562	.147	
รวมทุกด้าน	ชาย	469	2.662	.057	1.134
	หญิง	565	2.645	.054	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 27 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพศชายและเพศหญิง มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.645 และ 2.662 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.134$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เป็นรายด้าน พบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.448 และ 2.453 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .242$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.612 และ 2.651 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.911$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.057 และ 3.054 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .143$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.752 และ 2.751 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .304$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.453 และ 2.435 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .891$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.562 และ 2.524 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.572$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 28 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนคะแนนทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิ
การศึกษาของบิดา

ทัศนคติต่อ พระภิกษุสงฆ์	ไม่ได้เรียน		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อุดมศึกษา		อื่นๆ		F
	X	S ²	X	S ²	X	S ²	X	S ²	X	S ²	
1.ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.500	.125	2.435	.100	2.435	.119	2.484	.102	2.446	.125	1.330
2.ด้านการศึกษา	2.592	.119	2.624	.113	2.634	.100	2.645	.108	2.569	.121	.652
3.ด้านการส่งเสริมการ ศึกษาแก่เด็กและ เยาวชนของชาติ	3.119	.151	3.076	.154	3.622	.166	3.069	.153	3.075	.219	1.038
4. ด้านการเผยแพร่ พระพุทธศาสนา	2.751	.122	2.751	.117	2.736	.120	2.784	.128	2.786	.140	.859
5. ด้านการก่อสร้างและ บูรณะวัด	2.378	.134	2.451	.104	2.440	.098	2.445	.100	2.457	.067	.230
6. ด้านการสาธารณ สงเคราะห์	2.486	.104	2.458	.154	2.483	.139	2.545	.144	2.469	.198	2.037*
รวมทุกด้าน	2.649	.034	2.647	.052	2.639	.056	2.679	.057	2.651	.069	1.194

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 28 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบิดาไม่ได้เรียน และมีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และอื่นๆ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.649, 2.647, 2.639, 2.679 และ 2.651 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .1.194$) ทั้งห้ากลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.500, 2.435, 2.435, 2.484 และ 2.446 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.330$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 2.592, 2.624, 2.634, 2.645 และ 2.569 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .652$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.119, 3.076, 3.622, 3.069 และ 3.075 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.038$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.751, 2.751, 2.736, 2.784 และ 2.786 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .859$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.378, 2.451, 2.440, 2.445 และ 2.457 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = .230$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.486, 2.458, 2.483, 2.545 และ 2.469 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($F = 2.037$) ทั้งห้ากลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ ดังแสดงในตาราง 29

ตาราง 29 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาของ
บิดา

วุฒิการศึกษา ของบิดา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษา	อื่นๆ
		2.486	2.458	2.483	2.545	2.469
ไม่ได้เรียน	2.486	-				
ประถมศึกษา	2.458	.028	-			
มัธยมศึกษา	2.483	.003	.025	-		
อุดมศึกษา	2.545	.059	.087*	.062	-	
อื่นๆ	2.469	.017	.011	.014	.076	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 29 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่บิดามีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่บิดามีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ยต่อข้อและความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิ
การศึกษาของมารดา

ทัศนคติต่อ พระภิกษุสงฆ์	ไม่ได้เรียน		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อุดมศึกษา		อื่นๆ		F
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1.ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.469	.156	2.429	.105	2.455	.113	2.493	.107	2.425	.104	2.450
2.ด้านการศึกษา	2.634	.151	2.620	.112	2.647	.100	2.648	.097	2.551	.139	2.630
3.ด้านการส่งเสริมการ ศึกษาแก่เด็กและ เยาวชนของชาติ	3.116	.149	3.068	.167	3.025	.171	3.070	.126	2.968	.238	3.056
4. ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	2.716	.100	2.765	.121	2.718	.112	2.783	.135	2.724	.125	2.755
5. ด้านการก่อสร้าง และบูรณะวัด	2.451	.129	2.454	.114	2.420	.078	2.445	.094	2.470	.058	2.445
6. ด้านการสาธารณ สงเคราะห์	2.520	.090	2.585	.159	2.580	.147	2.536	.132	2.590	.136	2.490
รวมทุกด้าน	2.646	.056	2.653	.059	2.637	.053	2.679	.048	2.600	.064	2.653

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 30 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีมารดาไม่ได้เรียน และมีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และอื่นๆ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.646, 2.653, 2.637, 2.679 และ 2.600 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.653$) ทั้งห้ากลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.469, 2.429, 2.455, 2.493 และ 2.425 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.450$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.634, 2.620, 2.647, 2.648 และ 2.551 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.630$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.116, 3.068, 3.025, 3.070 และ 2.968 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 3.056$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.716, 2.765, 2.718, 2.783 และ 2.724 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.755$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.451, 2.454, 2.420, 2.445 และ 2.470 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.445$) ทั้งห้ากลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.520, 2.585, 2.580, 2.536 และ 2.590 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 2.490$) ทั้งห้ากลุ่ม

ตาราง 31 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยต่อข้อและความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตาม
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน		6,001 – 20,000 บาท/เดือน		สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน		F
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	2.432	.123	2.441	.035	2.486	.033	1.994
2. ด้านการศึกษา	2.606	.104	2.624	.106	2.662	.116	1.755
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็ก และเยาวชนของชาติ	3.034	.198	3.058	.153	3.069	.152	.427
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	2.754	.130	2.744	.118	2.783	.044	1.459
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	2.462	.114	2.452	.097	2.416	.092	1.459
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	2.501	.154	2.500	.386	2.505	.055	.256
รวมทุกด้าน	2.645	.058	2.648	.054	2.669	.057	.789

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 31 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน 6,001 - 20,000 บาท/เดือน และสูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.645, 2.648 และ 2.669 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .789$) ทั้งสามกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เป็นรายด้านพบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.432, 2.441 และ 2.486 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.994$.) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.606, 2.624 และ 2.662 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.755$.) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.034, 3.058 และ 3.069 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .427$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.754, 2.744 และ 2.783 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.459$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.462, 2.452 และ 2.416 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($F = 1.459$) ทั้งสามกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.501, 2.500 และ 2.505 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($F = .256$) ทั้งสามกลุ่ม

ตาราง 32 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์
การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การเรียนรู้ วิชาพุทธศาสตร์	N	$\bar{X}$	S^2	t
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยเรียน	142	2.451	.108	.032
	เคยเรียน	892	2.452	.109	
2. ด้านการศึกษา	ไม่เคยเรียน	142	2.606	.127	.881
	เคยเรียน	892	2.634	.104	
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยเรียน	142	2.938	.186	3.541*
	เคยเรียน	892	3.075	.154	
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยเรียน	142	2.677	.127	2.843*
	เคยเรียน	892	2.768	.120	
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยเรียน	142	2.435	.091	.434
	เคยเรียน	892	2.447	.100	
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยเรียน	142	2.501	.136	2.581*
	เคยเรียน	892	2.502	.149	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยเรียน	142	2.596	.052	3.153*
	เคยเรียน	892	2.662	.055	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 32 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.662 และ 2.596 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.153$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.452 และ 2.451 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .032$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.634 และ 2.606 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = .881$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.075 และ 2.938 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.541$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.768 และ 2.677 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.843$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.447 และ 2.435 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .434$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.502 และ 2.501 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.581$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 33 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามการอ่านหนังสือธรรมะ

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	การอ่านหนังสือธรรมะ	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	2.392	.121	2.912*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	2.467	.104	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	2.609	.110	2.111*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	2.636	.107	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	2.983	.190	2.978*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	3.077	.151	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	2.705	.111	2.601*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	2.770	.124	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	2.396	.096	2.723*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	2.459	.099	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	2.500	.139	2.312*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	2.505	.150	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	233	2.602	.054	3.814*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	801	2.668	.055	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 33 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยและไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.668 และ 2.602 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.814$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.467 และ 2.392 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.912$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.636 และ 2.609 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.111$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.077 และ 2.983 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.978$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.770 และ 2.705 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.601$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.459 และ 2.396 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.723$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.505 และ 2.500ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.312$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 34 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามการฟังธรรม

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	การฟังธรรม	N	$\bar{X}$	S	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยฟังธรรม	93	2.349	.141	2.755*
	เคยฟังธรรม	941	2.460	.104	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยฟังธรรม	93	2.525	.130	2.964*
	เคยฟังธรรม	941	2.640	.104	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยฟังธรรม	93	2.895	.219	3.533*
	เคยฟังธรรม	941	3.072	.153	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยฟังธรรม	93	2.619	.092	4.452*
	เคยฟังธรรม	941	2.769	.123	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยฟังธรรม	93	2.363	.123	2.401*
	เคยฟังธรรม	941	2.453	.096	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยฟังธรรม	93	2.500	.160	2.120*
	เคยฟังธรรม	941	2.502	.147	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยฟังธรรม	93	2.539	.064	4.555*
	เคยฟังธรรม	941	2.664	.053	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 34 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยและไม่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.664 และ 2.539 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.555$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.460 และ 2.349 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.755$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.640 และ 2.525 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.964$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.072 และ 2.895 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.533$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.769 และ 2.619 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.452$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.453 และ 2.363 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.401$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.502 และ 2.500 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.120$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 35 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามการปฏิบัติธรรม

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	การปฏิบัติธรรม	N	$\bar{X}$	S^2	t
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	2.359	.119	3.161*
	เคยปฏิบัติธรรม	908	2.462	.106	
2. ด้านการศึกษา	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	2.562	.119	2.362*
	เคยปฏิบัติธรรม	908	2.639	.106	
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	2.947	.234	2.754*
	เคยปฏิบัติธรรม	908	3.071	.149	
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	2.662	.107	3.391*
	เคยปฏิบัติธรรม	908	2.768	.123	
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	2.381	.094	2.492*
	เคยปฏิบัติธรรม	908	2.454	.099	
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	2.502	.155	1.962*
	เคยปฏิบัติธรรม	908	2.503	.147	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยปฏิบัติธรรม	126	2.572	.061	3.963*
	เคยปฏิบัติธรรม	908	2.664	.054	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 35 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยและไม่เคยปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.664 และ 2.572 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.963$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.462 และ 2.359 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 3.161$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.639 และ 2.562 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.362$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.071 และ 2.947 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.754$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.768 และ 2.662 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.391$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.454 และ 2.381 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 2.492$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.503 และ 2.502 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 1.962$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 36 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์
 การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิกใน ครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	2.264	.135	4.933*
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	2.467	.103	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	2.523	.126	2.922*
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	2.640	.105	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	2.954	.229	2.091*
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	3.065	.154	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	2.605	.107	4.414*
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	2.769	.121	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	2.335	.110	3.233*
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	2.455	.097	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	2.524	.126	4.392*
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	2.525	.147	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	85	2.515	.054	5.691*
	เคยไปทำบุญที่วัด	949	2.665	.054	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 36 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยและไม่เคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.665 และ 2.515 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.691$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.467 และ 2.264 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 4.933$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.640 และ 2.523 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.922$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.065 และ 2.954 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.091$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.769 และ 2.605 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.414$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.455 และ 2.335 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 3.233$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.525 และ 2.524 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.392$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 37 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์
การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิกใน ครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	2.369	.109	4.374*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	2.475	.106	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	2.574	.116	2.951*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	2.647	.104	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	2.960	.172	4.152*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	3.085	.154	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	2.687	.097	3.761*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	2.777	.127	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	2.410	.100	1.964*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	2.455	.098	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	2.501	.135	4.243*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	2.517	.149	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	241	2.580	.049	5.751*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	793	2.675	.055	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 37 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยและไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.675 และ 2.580 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.751$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.475 และ 2.369 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 4.374$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.647 และ 2.574 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.951$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.085 และ 2.960 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.152$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.777 และ 2.687 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.761$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.455 และ 2.410 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 1.964$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.517 และ 2.401 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.243$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 38 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์ การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิกใน ครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยฟังธรรม	199	2.347	.188	4.762*
	เคยฟังธรรม	835	2.474	.104	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยฟังธรรม	199	2.579	.124	2.321*
	เคยฟังธรรม	835	2.642	.103	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยฟังธรรม	199	2.972	.187	3.103*
	เคยฟังธรรม	835	3.076	.153	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยฟังธรรม	199	2.670	.106	4.058*
	เคยฟังธรรม	835	2.776	.123	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยฟังธรรม	199	2.415	.094	1.524
	เคยฟังธรรม	835	2.452	.100	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยฟังธรรม	199	2.399	.126	3.939*
	เคยฟังธรรม	835	2.512	.151	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยฟังธรรม	199	2.577	.054	5.152*
	เคยฟังธรรม	835	2.671	.054	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 38 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยและไม่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.671 และ 2.577 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.152$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.474 และ 2.347 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 4.762$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.642 และ 2.579 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.321$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.076 และ 2.972 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.103$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.776 และ 2.670 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.058$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.452 และ 2.415 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.524$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.512 และ 2.399 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.939$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 39 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้าน จำแนกตามประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของ
สมาชิกในครอบครัว

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	2.395	.112	3.064*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	2.468	.106	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	2.581	.109	2.743*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	2.646	.100	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	2.977	.171	3.642*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	3.082	.155	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	2.660	.100	5.434*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	2.787	.125	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	2.429	.096	.970
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	2.450	.100	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	2.516	.146	3.604*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	2.515	.147	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	259	2.588	.052	5.262*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	775	2.675	.055	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 39 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีสมาชิกในครอบครัวที่เคยและไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.675 และ 2.588 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.262$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.468 และ 2.395 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 3.064$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.646 และ 2.581 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.743$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.082 และ 2.977 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.642$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.787 และ 2.660 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 5.434$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.450 และ 2.429 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .970$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.515 และ 2.515 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.604$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 40 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S ²	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	2.427	.110	1.564
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	2.461	.108	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	2.641	.102	.763
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	2.625	.110	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	3.051	.158	.282
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	3.058	.162	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	2.721	.120	2.204*
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	2.772	.122	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	2.429	.100	1.155
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	2.452	.099	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	2.502	.144	.344
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	2.520	.150	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยไปทำบุญที่วัด	337	2.640	.033	1.961*
	เคยไปทำบุญที่วัด	697	2.659	.057	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 40 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.659 และ 2.640 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 1.961$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.461 และ 2.427 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.564$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.625 และ 2.641 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดี ใกล้เคียงกัน ($t = .763$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.058 และ 3.051 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .282$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.772 และ 2.721 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.204$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.452 และ 2.429 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.155$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.520 และ 2.502 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .344$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 41 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	2.440	.112	1.001
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	2.460	.106	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	2.612	.109	1.762
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	2.648	.106	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	3.026	.168	2.428*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	3.087	.152	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	2.714	.119	3.974*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	2.799	.121	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	2.429	.097	1.655
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	2.462	.101	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	2.503	.151	2.398*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	2.519	.144	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ	530	2.627	.056	3.564*
	เคยอ่านหนังสือธรรมะ	504	2.680	.053	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 41 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.680 และ 2.627 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.564$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.460 และ 2.440 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.001$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.648 และ 2.612 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.762$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.087 และ 3.026 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.428$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.799 และ 2.714 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.974$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.462 และ 2.429 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.655$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.519 และ 2.503 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.398$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 42 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S^2	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยฟังธรรม	457	2.430	.113	1.762
	เคยฟังธรรม	577	2.466	.105	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยฟังธรรม	457	2.616	.104	1.181
	เคยฟังธรรม	577	2.641	.110	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยฟังธรรม	457	3.303	.160	1.810
	เคยฟังธรรม	577	3.076	.161	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยฟังธรรม	457	2.713	.114	3.554*
	เคยฟังธรรม	577	2.790	.126	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยฟังธรรม	457	2.424	.097	1.893
	เคยฟังธรรม	577	2.461	.100	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยฟังธรรม	457	2.508	.145	1.862
	เคยฟังธรรม	577	2.510	.150	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยฟังธรรม	457	2.627	.052	3.161*
	เคยฟังธรรม	577	2.673	.058	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 42 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.673 และ 2.627 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.161$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.466 และ 2.430 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.762$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.641 และ 2.616 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.181$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.076 และ 3.303 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.810$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.790 และ 2.713 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.554$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.461 และ 2.424 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.893$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.510 และ 2.508 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.862$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 43 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S ²	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	2.424	.119	1.984*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	2.466	.102	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	2.630	.119	.001
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	2.632	.100	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	3.005	.183	3.198*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	3.008	.144	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	2.697	.120	4.344*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	2.793	.119	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	2.434	.102	4.893*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	2.452	.097	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	2.507	.148	2.862*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	2.517	.146	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	401	2.615	.060	3.740*
	เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม	633	2.675	.052	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 43 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.675 และ 2.615 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.740$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.466 และ 2.424 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 1.984$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 2.632 และ 2.630 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .001$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.008 และ 3.005 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.198$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.793 และ 2.697 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 4.344$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.452 และ 2.434 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 4.893$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.517 และ 2.507 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.862$) ทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 44 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	กลุ่มเพื่อน	N	$\bar{X}$	S ²	t
1 ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	2.441	.104	1.701
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	2.487	.125	
2 ด้านการศึกษา	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	2.618	.105	2.253*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	2.677	.116	
3 ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	3.041	.161	2.424*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	3.115	.157	
4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	2.740	.116	2.662*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	2.816	.141	
5 ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	2.441	.102	.756
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	2.459	.085	
6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	2.567	.144	3.871*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	2.585	.157	
รวมทุกด้าน	ไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	827	2.639	.052	3.614*
	เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์	207	2.708	.064	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 44 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนเคยและไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.708 และ 2.639 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.614$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้านพบว่าด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.487 และ 2.441 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = 1.701$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.677 และ 2.618 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.253$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.115 และ 3.041 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.424$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉลี่ยเท่ากับ 2.816 และ 2.740 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.662$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.459 และ 2.441 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .756$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เฉลี่ยเท่ากับ 2.585 และ 2.567 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.871$) ทั้งสองกลุ่ม

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ระหว่างครูมัธยมศึกษา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 45 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ระหว่างครูมัธยมศึกษา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์	การเปรียบเทียบทัศนคติ	N	$\bar{X}$	S^2	t
1. ด้านการประพฤติปฏิบัติ	ครูมัธยมศึกษา	919	2.455	.114	.940
	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1,034	2.450	.109	
2. ด้านการศึกษา	ครูมัธยมศึกษา	919	2.632	.108	.111
	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1,034	2.630	.106	
3. ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ	ครูมัธยมศึกษา	919	3.175	.161	6.532*
	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1,034	3.056	.161	
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ครูมัธยมศึกษา	919	2.801	.133	2.834*
	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1,034	2.756	.122	
5. ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด	ครูมัธยมศึกษา	919	2.446	.117	7.318*
	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1,034	2.445	.099	
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ครูมัธยมศึกษา	919	2.610	.159	6.749*
	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1,034	2.500	.148	
รวมทุกด้าน	ครูมัธยมศึกษา	919	2.690	.070	3.305*
	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1,034	2.653	.056	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 45 พบว่า ครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.690 และ 2.653 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 3.305$) ทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 2.455 และ 2.450 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีใกล้เคียงกัน ($t = .940$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการศึกษา เฉลี่ยเท่ากับ 2.632 และ 2.630 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีใกล้เคียงกัน ($t = .111$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 3.175 และ 3.056 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 6.532$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยเท่ากับ 2.801 และ 2.756 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 2.834$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการก่อสร้างและ

บุรณะวัด เฉลี่ยเท่ากับ 2.446 และ 2.445 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับไม่ค่อยดีแตกต่างกัน ($t = 7.318$) ทั้งสองกลุ่ม ด้านการสาธารณสุขสระบุรี เฉลี่ยเท่ากับ 2.610 และ 2.500 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีแตกต่างกัน ($t = 6.749$) ทั้งสองกลุ่ม

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของครูมัธยมศึกษาที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูมัธยมศึกษาที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ ตามตัวแปรด้านอายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ ตามตัวแปรด้าน เพศ วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน
5. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ครูมัธยมศึกษาที่มีอายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกัน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีเพศ วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกัน
3. ครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 14,659 คน

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา. 2542 จำนวน 38,737 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 919 คน

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 1,034 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เป็นแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .898

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างเครื่องมือกับครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูมัธยมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 28 โรงเรียน

3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และโรงเรียนบางแห่งช่วยเก็บข้อมูลด้วย ระหว่างวันที่ 1 – 30 กรกฎาคม 2542 โดยแจกแบบสอบถามของครูมัธยมศึกษา ทั้งหมด 1,040 ฉบับ ได้รับกลับคืน 930 ฉบับ คัดฉบับสมบูรณ์ไว้ได้ 919 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.37 และแจกแบบสอบถามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมด 1,090 ฉบับ ได้รับกลับคืน 1,050 ฉบับ คัดฉบับสมบูรณ์ไว้ได้ 1,034 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.86 แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC ในการวิเคราะห์ค่าสถิติเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ของครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำแนกตามตัวแปรด้านอายุ เพศ วุฒิการศึกษาครู วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรด้านเพศ ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรด้านอายุ วุฒิการศึกษาของครู วุฒิการศึกษาของบิดา วุฒิการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทิศทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และถ้าพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้การทดสอบของ เชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์

1.1 ครูมัธยมศึกษา ที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

1.2 ครูมัธยมศึกษา ที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

1.3 ครูมัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าครูมัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ดีกว่าครูมัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

1.4 ครูมัธยมศึกษา ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยพบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว 6,001 - 20,000 บาท/เดือน

1.5 ครูมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยมีประสบการณ์และเคยมีประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสนา มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าครูมัธยมศึกษาที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสนา มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสนา

1.6 ครูมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยอ่านและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าครูมัธยมศึกษาที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

1.7 ครูมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด โดยพบว่าครูมัธยมศึกษาที่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยฟังธรรม

1.8 ครุมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยปฏิบัติธรรมและเคยปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่เคยปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่ไม่เคยปฏิบัติธรรม

1.9 ครุมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยมีประสบการณ์และเคยมีประสบการณ์การศึกษา ปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัวมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนี้

1.9.1 ครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยไปทำบุญที่วัดและเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยไปทำบุญที่วัด

1.9.2 ครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้าน มีด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติและด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยอ่านหนังสือธรรมะมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

1.9.3 ครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยฟังธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยฟังธรรม

1.9.4 ครุมัธยมศึกษาที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม และเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้าน มีด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดด้านเดียวที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม

1.10 ครุมัธยมศึกษา ที่มีกลุ่มเพื่อนต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนี้

1.10.1 ครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยไปทำบุญที่วัดและเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้าน มีด้านการประพฤติปฏิบัติด้านเดียวที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยไปทำบุญที่วัด

1.10.2 ครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

1.10.3 ครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยพบว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยฟังธรรม

1.10.4 ครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมและเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้าน มีด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดด้านเดียวที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม

1.10.5 ครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์และเคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้านมีด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดด้านเดียวที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนเคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์

2.1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการสาธารณสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่บิดามีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการสาธารณสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่บิดามีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีบิดามีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา

2.3 นักเรียนที่มารดามีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แต่ละด้านและรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 นักเรียนที่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.5 นักเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์และเคยมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยพบว่านักเรียนที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์

2.6 นักเรียนที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

2.7 นักเรียนที่ไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่เคยฟังธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยฟังธรรม

2.8 นักเรียนที่ไม่เคยปฏิบัติธรรมและเคยปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่เคยปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยปฏิบัติธรรม

2.9 นักเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์และเคยมีประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนี้

2.9.1 นักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยไปทำบุญที่วัดและเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยไปทำบุญที่วัด

2.9.2 นักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

2.9.3 นักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้าน มีด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดด้านเดียวที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยฟังธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยฟังธรรม

2.9.4 นักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยและเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้าน มีด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดด้านเดียวที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม

2.10 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนี้

2.10.1 นักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยไปทำบุญที่วัดและเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยพบว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนเคยไปทำบุญที่วัด มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยไปทำบุญที่วัด

2.10.2 นักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยพบว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

2.10.3 นักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยพบว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยฟังธรรม

2.10.4 นักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมและเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้านมีด้านการศึกษาด้านเดียวที่ไม่พบความแตกต่าง โดยพบว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม

2.10.5 นักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์และเคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันเกือบทุกด้าน มีด้านการประพฤติปฏิบัติและด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดที่ไม่พบความแตกต่าง

โดยพบว่า นักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนเคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์

3. ครุมัธยมศึกษา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดและด้านการสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ โดยพบว่าครุมัศึกษามีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

อภิปรายผล

1. ครุมัธยมศึกษา ที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นครู เป็นอาจารย์ของชาวบ้าน จึงทำให้ชาวพุทธทุกเพศทุกวัย ได้รับการอบรมสั่งสอนตั้งแต่วัยเยาว์เป็นต้นมาให้เคารพบูชาพระภิกษุสงฆ์ เข้าวัดทำบุญตักบาตรและศึกษาปฏิบัติธรรมตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้สูงอายุทั่วไป ดังที่พระธรรมโกษาจารย์ (2538 : 347) กล่าวว่า ในการศึกษาธรรมนั้น ไม่จำกัดวัยของบุคคลจะเป็นวัยเด็กวัยหนุ่มสาว หรือวัยผู้สูงอายุก็ตาม ก็ต้องศึกษาหลักธรรมให้เข้าใจด้วยกันทั้งนั้น เพราะเหตุว่าความทุกข์เกิดขึ้นกับคนทุกวัย แต่เหตุผลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนี วิชัยคำ (2515 : 65) ที่ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพุทธศาสนา พบว่านิสิตที่มีอายุมากมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติต่อพุทธศาสนามากกว่านิสิตที่มีอายุน้อย สำหรับหลักการทางพระพุทธศาสนา ไม่คำนึงถึงเรื่องอายุเป็นสิ่งสำคัญ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้สาวกทั้งหลายตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยผู้ใหญ่หรือวัยผู้สูงอายุ ดังพุทธพจน์ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราจักเตือนท่านทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอทั้งหลาย จงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด (พุทธประวัติจากพระโอษฐ์. 2523 : 574)

2. ครุมัธยมศึกษา เพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แสดงว่า ในปัจจุบันไม่ว่าเพศชายและเพศหญิงมีโอกาสดำเนินการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์เท่าเทียมกัน อีกทั้งหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาก็เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย และขนบธรรมเนียมประเพณีไทยก็ไม่มีข้อจำกัดทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 72) ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ พบว่านิสิตชายและนิสิตหญิง มีทัศนคติต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีโอกาสรับรู้บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ใกล้เคียงกัน เพราะว่าพระภิกษุสงฆ์ได้เข้าไปอบรมสั่งสอนวิชาพระพุทธศาสนาและจัดกิจกรรมทางศาสนาอยู่เป็นประจำ โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา (กรมการศาสนา 2540 : 8) เพื่อปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมตลอดจนจัดกิจกรรมทางศาสนา ตั้งแต่ก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา) เมื่อนักเรียนมีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรม โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอน ย่อมเป็นสาเหตุให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกันด้านการสาธารณสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนชายมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนหญิงในด้านการสาธารณสงเคราะห์ ทั้งนี้เพราะว่าเพศชายมีโอกาสรับใช้ใกล้ชิดกับพระภิกษุสงฆ์ได้มากกว่านักเรียนหญิงซึ่งมีข้อห้ามทางพระธรรมวินัย ดังที่ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2531 : 30) กล่าวว่าคนไทยมีประเพณีส่งเด็กผู้ชายไปเป็นเด็กวัด หรือบวชสามเณร ย่อมมีส่วนให้คนไทยเหล่านั้น ได้รับการสั่งสอนให้มีความรู้เรื่องหลักธรรมของศาสนาและเป็นผู้มีศีลธรรมอันดีงาม ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 118) ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาธรรมศาสตร์ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเพศหญิงตอบรับเห็นชอบด้วยกับพระสงฆ์ในแง่ที่เป็นประโยชน์มากกว่านักศึกษาเพศชาย

3. ครุมัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นขบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยส่วนรวม ดังที่สาโรช บัวศรี (2524 : 8) กล่าวว่า การศึกษา หมายถึง การงอกงามที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เนื่องจากได้รับประสบการณ์ที่เลือกเฟ้นให้แล้วเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารารัตน์ เชื้อมสนธิ (2516 : 81) ได้ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของคนไทยบางกลุ่มพบว่าผู้ที่มีการศึกษาต่างกันสามระดับ คือ สูง กลางและต่ำ มีความเชื่อในศาสนาไม่ต่างกัน

ส่วนครุมัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แตกต่างกันในด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่าครุมัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ด้านการศึกษาดีกว่าครุมัธยมศึกษาที่มีการศึกษาดำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เพราะว่าการศึกษาเป็นขบวนการแสวงหาความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ที่ถูกต้องให้แก่ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย มีกลาง (2530 : 195) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตามและการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษา

ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร พบว่านิสิตที่มีบิดาหรือมารดา มีระดับการศึกษาต่างกันได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดาแตกต่างกัน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่บิดาและมารดา มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แต่ละด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แสดงว่าวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาไม่มีผลต่อทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งนี้เพราะการเข้าวัดปฏิบัติธรรมตามหลักการพระพุทธศาสนา นั้น ไม่มีการเลือกชั้นวรรณะ บุคคลจะมีความรู้ระดับไหน ก็สามารถเข้าวัดปฏิบัติธรรมได้เสมอภาคกัน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 (กรมการศาสนา. 2543 : 6) ความว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความแตกต่างในด้านการสาธตสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่บิดามีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่บิดามีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา แสดงว่า บุคคลที่มีความรู้สูงมีโอกาสดีกว่า ค้นคว้าและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทด้านการสาธตสงเคราะห์ได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทรและวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524 : 149) พบว่า เด็กที่บิดามารดา มีการศึกษาสูงจะได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางจิตใจด้านความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะ ความกตัญญูกตเวที ความเอื้อเฟื้อ และการยึดถือบาปบุญมากกว่าเด็กที่มีบิดามารดา มีการศึกษาดำ

4. ครูมัธยมศึกษา ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะว่าครูมัธยมศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีโอกาสที่จะเข้าวัดปฏิบัติธรรมและทำบุญทำทานได้มากกว่าครูมัธยมศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูมัธยมศึกษา ที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีกว่าครูมัธยมศึกษาที่มีรายได้ 6,001-20,000 บาท/เดือน แสดงว่าครูที่มีรายได้สูง มีโอกาสที่จะบริจาคทรัพย์สนับสนุนโครงการที่พระภิกษุสงฆ์ดำเนินการ อาทิ การส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันหัด สินธุพันธ์ประทุม (2523 : 64-65) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเชื่อและการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มนักเรียนต่างจังหวัด

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เพราะว่าพระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวบ้าน เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวทางแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้านทั่วไป โดยไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะว่าจะเป็นคนยากจนหรือคนร่ำรวยก็ตาม ดังที่สมเด็จพระธีรญาณมุนี (2517 : 39) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับทุกคนชั้น ทุกๆคนมีโอกาที่จะเชื่อถือศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้เท่าเทียมกัน จึงเป็นสาเหตุให้พุทธศาสนิกชนทุกชนชั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่ำรวยเงินทองหรือผู้ยากจนเชื่องใจก็ตาม มีโอกาสเข้าวัดปฏิบัติธรรมและสันทนาธรรมกับพระภิกษุสงฆ์ได้เสมอภาคกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนี วิชัยคำ (2515 : 65) ได้ศึกษาทัศนคติต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพระพุทธศาสนา พบว่า นิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี ปานกลางและค่อนข้างจน มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

5. ครูมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยมีประสบการณ์และเคยมีประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่าครูที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครูที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ ทั้งนี้เพราะว่าการศึกษาเล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ทำให้รู้จักและเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า อันเป็นการนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง ดังที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (ม.ม.ป. : 193 -194) ประทานโอวาทความว่า การส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ก็เป็นการรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทั้งในส่วนตนและสังคมส่วนรวมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 72 - 73) ทำการศึกษาทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ พบว่า นิสิตที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ดีกว่านิสิตที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนวิชาพุทธศาสตร์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่เคยมีประสบการณ์และเคยมีประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่านักเรียนที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ แสดงว่าการศึกษาล่าเรียนวิชาพุทธศาสตร์ ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งด้านปริยัติธรรมเพื่อน้อมนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป ดังที่พระราชวรมุณี (2541 : 2) กล่าวว่าการศึกษาเป็นขบวนการแสวงหาปัญญาและกำจัดอวิชชาไปพร้อมกัน เมื่อปัญญามา อวิชชาก็หายไปเหมือนแสงสว่างเกิดขึ้นมาก็ขับไล่ความมืดไป และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีทัศนคติแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ทั้งนี้ เพราะว่าบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา การเผยแผ่ศาสนา และการสงเคราะห์ประชาชนนั้น เป็นกิจกรรม

ของคณะสงฆ์ เพื่อสงเคราะห์ประชาชนโดยส่วนรวม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ผู้ที่เรียนวิชาพุทธศาสตร์ย่อมจะเข้าใจได้ดีกว่าผู้ที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ วรเดชคงคา (2534 : 90) ได้ทำการศึกษาโดยใช้การฝึกอบรมทางพุทธศาสนา เพื่อเปลี่ยนจิตลักษณะ วินัยในตนเอง ทศนคติต่อพระพุทธศาสนา ทศนคติเชิงจริยธรรมและการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้า ของนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนกลุ่มที่เข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนา มีการเปลี่ยนแปลงวินัยในตนเอง ทศนคติต่อพุทธศาสนา และการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมทางศาสนา

6. ครูมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่าครูมัธยมศึกษา ที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครูมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ทั้งนี้เพราะว่าครูที่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ย่อมเกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม ที่พระภิกษุสงฆ์นำมาเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ดังที่นายชวน หลีกภัย (2541) กล่าวว่าหนังสือเป็นขุมทรัพย์ ที่มีคุณค่ามหาศาล ให้ทั้งความรู้ ความคิดและความบันเทิง ช่วยให้ผู้อ่านมีทัศนคติกว้างไกล การอ่านหนังสือธรรมะ จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับพรพิมล วรวิฑูรย์พงศ์ (2528 : 87) กล่าวว่า ทศนคติเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล บุคคลย่อมมีประสบการณ์อันเป็นสิ่งเสริมสร้างให้ทัศนคติแตกต่างกันออกไป

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะและเคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แสดงว่าการอ่านหนังสือธรรมะ ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนา และเข้าใจบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นศาสนทายาทผู้ประกาศศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับอุบล เรืองสุวรรณและคนอื่น ๆ (2509 : 31) ที่กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญและเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเรียนวิชาใด จะต้องอาศัยทักษะในการอ่าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างเกือบทุกด้าน มีด้านการศึกษาที่ไม่พบความแตกต่าง แสดงว่าในปัจจุบันประชาชนทั่วไปยังไม่รับรู้และเข้าใจในระบบการศึกษาของพระภิกษุสามเณร อาทิ การศึกษาแผนกธรรม แผนกบาลี และการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งนี้เพราะว่าการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ยังไม่ทั่วถึงและยังไม่เป็นมาตรฐาน ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาของคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ รัฐบาลจึงต้องให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพสังคม โดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก (กรมการศาสนา. 2542 : 6) จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ที่เคยอ่านหนังสือธรรมะและผู้ที่ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ มีทศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ด้านการศึกษาไม่แตกต่างกัน

7. ครุมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบความแตกต่างในด้าน การศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่าครุมัธยมศึกษา ที่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยฟังธรรม ทั้งนี้เพราะว่าการฟังธรรมตามกาล เป็นอุดมมงคลและเป็นการพัฒนาปัญญา ดังที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า (2533 : 39) ทรงนิพนธ์ว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงอานิสงส์ของการฟังธรรม 5 ประการคือ 1. ผู้ฟังธรรมย่อมได้ฟังสิ่งซึ่งยังไม่เคยฟังมาก่อน 2. สิ่งใดที่ฟังแล้วยังไม่เข้าใจชัด ย่อมเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น 3. บรรเทาความสงสัยลงเสียได้ 4. ทำความเห็นให้ถูกต้อง 5. จิตของผู้ฟังย่อมผ่องใส ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุวดาวดีคุณวัฒน์ (2521 : 25) ที่ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาธรรมศาสตร์ต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่เคยฟังธรรมเห็นชอบต่อพระสงฆ์ที่ทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่านักศึกษานที่ไม่เคยฟังธรรม เฉลี่ยร้อยละ 3.6

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่เคยฟังธรรมและเคยฟังธรรมต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่านักเรียนที่เคยฟังธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนที่ไม่เคยฟังธรรม ทั้งนี้เพราะว่าการฟังธรรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักพระธรรมวินัยและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจตลอดจนสติปัญญาที่สมบูรณ์ ดังที่พระราชธรรมนิเทศ (2541 : 100-101)กล่าวว่า การฟังธรรมตามกาลเป็นอุดมมงคล เป็นการพัฒนาปัญญาและศรัทธาของคนในเบื้องต้น การสดับตรับฟังเป็นวิธีหนึ่งที่จะนำไปสู่ความฉลาดในศิลปและความมีวินัยในตนเองให้หนักแน่นยิ่งขึ้น และการฟังธรรมเป็นอุดมมงคล เพราะทำให้บุคคลสามารถลดความชั่ว เพิ่มความดีได้ตามสมควรแก่สถานะ

8. ครุมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยปฏิบัติธรรมและเคยปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์แต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่าครูที่เคยปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครูที่ไม่เคยปฏิบัติธรรม ทั้งนี้เพราะว่าครูที่มีการประพฤติปฏิบัติธรรม ย่อมได้รับผลของการปฏิบัติธรรม ดังที่สมเด็จพระสังฆราช (อภฺธญาณมหารา. 2512 : 227) ตรัสว่าการปฏิบัติธรรมย่อมเป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น เป็นทั้งประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์ภายหน้า เมื่อครูมีการปฏิบัติธรรมจึงมีผลทำให้ทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ต่างกับกับครูที่ไม่เคยปฏิบัติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร (2527 : 71) ที่ศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ผลการศึกษาพบว่านิสิตเห็นด้วยกับผลการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งจะทำให้ประพฤติแต่ความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้มีความสุข ร้อยละ 84.80

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่เคยปฏิบัติธรรมและเคยปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งปฏิบัติตามสมมติฐาน แสดงว่าการประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความถูกต้อง ซึ่งมีผลทำให้ตนเองและสังคมส่วนรวมมีความสุขและสงบร่มเย็น สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ใดปฏิบัติตามหลักธรรมแล้ว พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว (นวโกวาท 2538 : 29) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างเกือบทุกด้านมีด้านการสาธารณสงเคราะห์ที่ไม่พบความแตกต่างแสดงว่าการสาธารณสงเคราะห์ที่พระภิกษุสงฆ์ดำเนินการอยู่นั้น เป็นที่ยอมรับและเข้าใจของบุคคลทั่วไป เพราะเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมและเสริมสร้างการกินดีอยู่ดีให้กับสังคมและประเทศชาติ ดังที่พระเทพปริยัติสุธี (2540 : 61) กล่าวว่า การที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์ อาทิ อบรมประชาชนทั้งด้านการดำเนินชีวิตและเสริมวิชาชีพ ใถ่ถอนชีวิตโคกระบือ จัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ สร้างอ่างเก็บน้ำและการตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจน เป็นต้น จึงเป็นเหตุผลที่นักเรียนมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

9. ครุมัธยมศึกษา ที่มีสมาธิในครอบครัวเคยไปทำบุญที่วัด เคยอ่านหนังสือธรรมะ เคยฟังธรรมและเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม กับครุมัธยมศึกษา ที่มีสมาธิในครอบครัว ไม่เคยไปทำบุญที่วัด ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ไม่เคยฟังธรรมและไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งปฏิบัติตามสมมติฐานและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างเกือบทุกด้าน โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่เคยมีประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาธิในครอบครัว มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาธิในครอบครัว แสดงว่าสถาบันครอบครัวมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ครอบครัวใดมีสมาธิในครอบครัว ศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม สมาธิในครอบครัวนั้น ย่อมมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามด้วย ดังที่สุตาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 28) กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อเด็กมาก ครอบครัวใดพ่อแม่มีนับถือศาสนาพุทธ เด็กก็จะนับถือศาสนาพุทธด้วย ซึ่งการนับถืออาจจะมิใช่นับถือด้วยความเชื่อและศรัทธาของตนเองแต่นับถืออันเนื่องจากการได้รับการถ่ายทอดจากบิดามารดา

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีสมาธิในครอบครัวเคยไปทำบุญที่วัด เคยอ่านหนังสือธรรมะ เคยฟังธรรมและเคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีสมาธิในครอบครัวไม่เคยไปทำบุญที่วัด ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ไม่เคยฟังธรรมและไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาธิในครอบครัว มีผลทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังที่กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2521 : 168) กล่าวว่าทัศนคติ หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ และแสดงภาวะของร่างกายและจิตใจในลักษณะที่เข้าไปหาเมื่อเกิดความชอบหรือถอยหนีเมื่อเกิด

ความไม่ชอบ เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึกชอบและสนใจในการประพฤติปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว ย่อมส่งผลให้นักเรียนเกิดทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์เป็นไปในทางที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปกเกล้า บุญภักดี (2535 : 88) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่ปฏิบัติธรรมและไม่ปฏิบัติธรรม พบว่าผู้มีบุคลลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติธรรมะ มีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับพระพุทธศาสนามากกว่า ผู้ไม่มีบุคลลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวที่ปฏิบัติธรรมะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

10. ครุมัธยมศึกษา ที่มีกลุ่มเพื่อนเคยไปทำบุญที่วัด เคยอ่านหนังสือธรรมะ เคยฟังธรรม เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม และเคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์กับครุมัธยมศึกษา ที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยไปทำบุญที่วัด ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ไม่เคยฟังธรรม ไม่เคยศึกษาธรรม และปฏิบัติธรรมและไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างเกือบทุกด้าน โดยพบว่าครุมัธยมศึกษาที่เคยมีประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่าครุมัธยมศึกษา ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัว แสดงว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ เพราะคบคนเช่นใด ย่อมเป็นเสมือนบุคลลเช่นนั้น สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า เราอย่ามองไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดเกิดขึ้น ทำให้กุศลที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปเหมือนความเป็นผู้มีมิตรดี เมื่อบุคลลมีมิตรดี กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ย่อมเกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเสื่อมไป (กรมการศาสนา. 2530 : 16) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปกเกล้า บุญภักดี (2535 : 88) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีกลุ่มเพื่อนที่ปฏิบัติธรรมและไม่ปฏิบัติธรรม พบว่าผู้มีเพื่อนสนิทที่ปฏิบัติธรรม มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับพระพุทธศาสนามากกว่าผู้ไม่มีเพื่อนสนิทที่ปฏิบัติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .001

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนเคยไปทำบุญที่วัด เคยอ่านหนังสือธรรมะ เคยฟังธรรม เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม และเคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เคยไปทำบุญที่วัด ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ไม่เคยฟังธรรม ไม่เคยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมและไม่เคยเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ต่างกัน มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างเกือบทุกด้าน โดยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กลุ่มเพื่อนเคยมีประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรม มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กลุ่มเพื่อนไม่เคยมีประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรม แสดงว่าเพื่อนมีผลต่อทัศนคติ การเลือกคบคนจึงมีความสำคัญ ดังที่แมคไกว์ (mcguire 1985 : 256-258) ได้ศึกษาพบว่า การเข้ามาอยู่ในชุมชนหรือหมู่คณะทางศาสนา ทำให้บุคลลเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมและยอมรับคุณธรรมต่าง ๆ ได้มาก การคบหา

ผู้ปฏิบัติดีหรือการคบบัณฑิต จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อคุณธรรมต่าง ๆ จึงเห็นได้ว่าการคบหาบุคคล หรือการคลุกคลีด้วยหมู่คณะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งที่บุคคลเข้าไปคบหาสมาคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับพุทธพจน์ที่ว่า บุคคลควรคบแต่บัณฑิต ที่ตนเห็นว่าช่วยชี้ข้อผิดพลาด เหมือนคนที่บอกขุมทรัพย์ เป็นผู้ดีเพื่อก่อเสมอ มีปัญญา เพราะเมื่อคบบัณฑิตเช่นนั้น มีแต่ผลดี ไม่มีโทษ (กรมการศาสนา. 2530 : 34)

11. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ระหว่างครูมัธยมศึกษา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าครูมัธยมศึกษา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะครูอาจารย์ มีหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เคารพนับถือพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เมื่อครูเป็นผู้นำในด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงต้องศึกษาค้นคว้าหลักธรรมทางพุทธศาสนาหรือไม่ก็เข้าไปสนทนาธรรมกับพระภิกษุสงฆ์เพื่อน้อมนำมาสั่งสอนนักเรียน จึงเป็นสาเหตุให้ครูมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปกเกล้า บุญภักดี (2535 : 90) ได้เปรียบเทียบทัศนคติต่อพระพุทธรูปของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับนักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ พบว่า นักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ มีทัศนคติต่อพระพุทธรูปดีกว่านิสิตนักศึกษา เพราะนักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพมีอนุศาสนาจารย์ และพระภิกษุสงฆ์ ผลัดเปลี่ยนมาให้การอบรมหลักธรรมทางศาสนาเป็นประจำ ส่วนกลุ่มของนิสิตนักศึกษา มีอิสรภาพในทางความคิดและการเรียนการสอนที่เน้นไปในทางวิทยาศาสตร์และวัตถุนิยม จึงทำให้นักเรียน 3 เหล่าทัพ มีทัศนคติต่อพระพุทธรูปดีกว่ากลุ่มนิสิตนักศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดและด้านการสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะครูมีประสบการณ์และได้เข้าร่วมกิจกรรมกับพระภิกษุสงฆ์เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อประสานงาน การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา หรือการร่วมพัฒนาชุมชน โรงเรียน สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังที่ ฟอสเตอร์ (Foster. 1952 : 119) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงเกิดในตัวบุคคล จากการได้พบ ได้คุ้นเคย ได้ทดลอง อันถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง เพราะทัศนคติเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากการรับทราบ เมื่อรับทราบแล้วก็เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปทั้งแง่ดีและแง่ไม่ดี

สำหรับครูและนักเรียนมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ในด้านการประพฤติปฏิบัติและด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด มีค่าเฉลี่ยไม่ย่ำแย่กัน ทั้งนี้เพราะว่าปัจจุบันสื่อมวลชนทุกประเภทเสนอข่าวเกี่ยวกับการที่พระภิกษุสงฆ์ประพฤติปฏิบัติผิดพระธรรมวินัย เป็นต้นว่าการคลุกคลีกับสตรีเพศ การนำเงินของวัดไปใช้จ่ายส่วนตัว การเรียกรับเงินทองเพื่อก่อสร้างวัดและศาสนสถานที่ใหญ่โตเกินความจำเป็น หรือการประพฤติปฏิบัติตัวของพระภิกษุสงฆ์บางรูปไม่เหมาะสมกับสมณสาธิต ดังมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 32/2541 ความว่า สื่อมวลชนได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการ

ดำเนินการของวัดพระธรรมกาย ซึ่งกระแสข่าวออกมาในเชิงลบหลายประเด็น อาทิ การโฆษณาชักชวนให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรมและทำบุญกับทางวัด การก่อสร้างศาสนสถานที่ใหญ่โตโดยใช้ทุนทรัพย์มหาศาล เป็นการทวนกระแสสังคมซึ่งรัฐบาลกำลังรณรงค์ให้ประชาชนใช้จ่ายอย่างประหยัด ก่อให้เกิดกระแสวิพากวิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง (กรมการศาสนา. 2541 : 1) ด้วยเหตุผลดังกล่าวน่าจะเป็นสาเหตุทำให้ทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุสงฆ์ในด้านการประพฤติปฏิบัติและด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด ปรากฏออกมาในลักษณะที่ไม่ค่อยดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ทั้งในด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งคณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะมหาเถรสมาคมและกรมการศาสนา จะต้องสนับสนุนส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ทั่วไปได้มีบทบาทในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยจัดให้มีองค์กรรับผิดชอบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาสถาบันสงฆ์ และอำนวยความสะดวกต่อประเทศชาติและสังคมส่วนรวมต่อไป ส่วนในด้านการประพฤติปฏิบัติตัวของพระภิกษุสงฆ์ และด้านการก่อสร้างและบูรณะวัด นั้น ครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติไม่ค่อยดีต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้น คณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและหาทางป้องกันและแก้ไขในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตัวของพระภิกษุสงฆ์ และการก่อสร้างและบูรณะถาวรวัตถุภายในวัด ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายบ้านเมืองและสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนตลอดไป

1.2 ครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อาทิ การเรียนวิชาพุทธศาสตร์ การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม หรือมีสมาชิกในครอบครัวที่ศึกษาปฏิบัติธรรมและกลุ่มเพื่อนที่ศึกษาปฏิบัติธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนของชาติ ให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ดังกล่าวข้างต้น หรือแนะนำให้เยาวชนได้เข้าเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การจัดตั้งชมรมพุทธศาสตร์ในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้เยาวชนของชาติมีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ อันจะส่งผลให้เยาวชนช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและส่งเสริมสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ให้เป็นศาสนทายาท ประกาศพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตลอดไป

1.3 โรงเรียนนับเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน เพราะเป็นสถานที่ให้ความรู้และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนทัศนคติแก่นักเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจัดและพัฒนาครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพทั้งด้านแบบอย่างและวิธีสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและติดตามผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างใกล้ชิด ในฐานะเป็นวิชาพื้นฐานของการดำเนินชีวิตและสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และทัศนคติที่พึงประสงค์ต่อนักเรียน เช่น การจัดตั้งชมรมพุทธศาสตร์ ห้องสมุดพุทธศาสตร์ อีกทั้งมีการตีพิมพ์คำขวัญทางพระพุทธศาสนา ตามสถานศึกษาอย่างมีระเบียบสวยงามและน่าสนใจ โดยให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และควรมีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ มาเป็นอาจารย์สอนวิชาพระพุทธศาสนาประจำโรงเรียน หรือนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถมาอบรมสั่งสอนในเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา อาทิ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ไปทำการวิจัยกับกลุ่มอื่น ๆ อาทิ ครู อาจารย์และนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โรงเรียนเอกชน โรงเรียนอาชีวศึกษา และประชาชนทั่วไป เพื่อศึกษาว่ากลุ่มประชากรเหล่านี้ จะมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์อยู่ในระดับใด

2.2 ควรจะได้ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ อาทิ การบรรพชาอุปสมบทของตนเองและสมาชิกในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และภูมิสำเนาว่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์หรือไม่เพียงใด

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประชากรกลุ่มอื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- การศาสนา, กรม. ข้อมูลพื้นฐานด้านการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.
- _____. คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์. ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม. กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2539.
- _____. คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม กองศาสนศึกษา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- _____. แถลงการคณะสงฆ์ฉบับพิเศษ. สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- _____. ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประจำปี 2541. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.
- _____. แผนพัฒนาการศาสนา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540- 2544). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.
- _____. พระไตรปิฎกภาษาไทย. เล่มที่ 20, 25 (ฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2530 โปรดเกล้าฯ พระราชทานกรมการศาสนา) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- _____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- _____. วินัยบัญญัตินักธรรมชั้นตรี. ฝ่ายวิชาการ กองศาสนศึกษา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- _____. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 32/2541. วันที่ 30 พฤศจิกายน 2541 สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2541.
- _____. หนังสือคู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.
- _____. เอกสารการประชุมคณะกรรมการศึกษาปัญหาและปรับปรุงการปกครองพระสงฆ์ ครั้งที่ 2/2542.
- _____. และสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. เอกสารวิชาการหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. บริษัท เอ.พี.กราฟิคดีไซน์ด์และการพิมพ์ จำกัด, ม.ป.ท. 2539.

- คณินันท์ จันทรบุตร. สถานและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มประสานงานเพื่อพัฒนาสังคม. 2532.
- จำนวย วิมะสิน. การสำรวจความสนใจและทัศนคติต่อพระพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.
- ชาญชัย อินทรประวัตติ. รายงานการวิจัยการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2535.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.
- ชวน หลีกภัย. ทัศนะพระแห่งการเรียนรู้ด้วยการอ่าน พุทธศักราช 2541-2550 แผ่นโปสเตอร์โฆษณา.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- ญาณสังวร, สมเด็จพระ. บทวิทยุกระจายเสียง ถวายเป็นพระราชกุศล 84 พรรษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2541.
- _____. พระธรรมเทศนา พระโอวาท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, ม.ม.ป.
- ดารารัตน์ เชื้อมชิต. สัมพันธภาพระหว่างความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของคนไทยบางกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- ดุษิต เดชภิมล และคณะ. ทัศนคติต่อพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เขตจังหวัดมหาสารคาม. โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากการศาสนา, 2531.
- ธรรมโกษาจารย์, พระ. อมตวาจาปัญญาอันหนักหนา. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาจัดพิมพ์, 2538.
- พุทธทาสภิกขุ. พุทธประวัติจากพระโอษฐ์. มูลนิธิธรรมทานไชยา จัดพิมพ์, 2523.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. คู่มือสมาธิ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทมังกรการพิมพ์และโฆษณาจำกัด, 2531.
- เทพปริยัติสุธี, พระ. การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540.
- เทพเวที, พระ (ประยุทธ์ ปยุตโต). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.
- _____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2536.
- _____. สถานการณ์พุทธศาสนา พลิกหายหน้าเป็นพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2536.

ธรรมปิฎก, พระ (ปอ. ปยุตโต). ธรรมนุชชีวิต. กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา พิมพ์เผยแพร่
พ.ศ. 2540 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.

ธีรศักดิ์ กำปรรณารักษ์. ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีต่อความเชื่อทางศาสนา. รายงานการวิจัยสาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515.

นงเล็ก สุขถิ่นไทย. ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ต่อพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

นิพนธ์ เทียมทิพาบุญกร. ทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2527.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

“ผ้าป่าช่วยชีวิต” มติชน. 14 เมษายน 2541. หน้า 1, 20.

พระธีรญาณมุนี, สมเด็จพระสังฆราช. ความประเสริฐแห่งพระพุทธศาสนา ข้อฟ้า 9 : 2 กุมภาพันธ์ 2517.

พรพิมล วรวิฑูรพวงษ์. จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. เชียงใหม่ : โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.

พระสังฆราช, สมเด็จพระสังฆราช (อัญญาธิบดีมหาเถระ) มงคลในพระพุทธศาสนา. พระนคร : พิมพ์ที่บริษัทประชาชน จำกัด, 2512.

พระปกเกล้า บุญภักดี. การศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อพระพุทธศาสนาของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐกับนักเรียนทหาร 3 เหล่าทัพ. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

พงษ์ยุทธ เอี่ยมศิริกิจ. ทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิก ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.

พัชชา เปกานนท์. การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.

ภิญโญ บัวทอง. ความสนใจและทัศนคติของนักเรียนต่อพุทธศาสนาในชั้นเตรียมอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2503.

- มาณี ไชยธีรานุวัตรศิริ และคณะ. รายงานการวิจัยบทบาทพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ ศาสน์และศิลปในการอบรมคุณธรรมของพระเถระ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.
- เรณู เจริญศรี. ทัศนคติของนักเรียนอาชีวศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525.
- ราชธรรมนิเทศ, พระ. (ระแบบ จิตญาณ) เพื่อความสวัสดิ์ในที่ทั้งปวง. ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : พรศิริการพิมพ์, 2542.
- ราชวรมณี, พระ. (ประยุทธ์ ปยุตโต) สถาบันสงฆ์ในสังคมไทย. (จัดพิมพ์เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- _____. (ประยูร ธมจิตโต) ขอบฟ้าแห่งความรู้. เอกสารพัฒนาระบบการเรียนรู้ อันดับ 5 กรมวิชาการ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทรและวิลาสลักษณ์ ชั่ววลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. รายงานวิจัยฉบับที่ 25 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. นวโกวาท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533.
- วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- วันชัย มีกลาง. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตามและการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- วันทนี วิชัยคำ. การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชา และต่างชั้นที่มีต่อพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515.
- เศวต สายะวารานนท์. การศึกษาความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนวัยรุ่นต่อพุทธศาสนาในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511.
- สลิลลา วรรณัจฉริยา. การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.

- ลาโรซ บัวศรี. ความคิดเห็นบางประการทางการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ, 2524.
- สุดาวดี คุณวัฒน์. ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แผนกวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- สันทัต สินธุ์พันธ์ประทุม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อและการปฏิบัติตาม
พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา
ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 2540-2544.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2539.
- สวนา พรพัฒน์กุล. ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 22
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และปภาณี จิตติวัฒนา. ศาสนาและความเชื่อในกรุงเทพมหานคร.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- สำรวย วรเดชะคงคา. ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียน
ที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- สมศักดิ์ ชุมสาย. ม.ล. ทัศนคติและความสนใจต่อพระพุทธศาสนาของเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่า
กระทำความผิด. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ ฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- หรรษา เลหาเสีกุล. การเรียนในโรงเรียนวันอาทิตย์ กับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางพฤติกรรม
ศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2537.
- “หลวงพ่อดั่นตัน น้ำตาร่วงควัด” ไทยรัฐ. 9 กุมภาพันธ์ 2541. หน้า 1, 10.
- อุบล เรียงสุวรรณและคนอื่น ๆ . วิชาชุดक्रमมัธยม ตอนที่ 2 หลักการสอนและวิธีสอนวิชาเฉพาะ.
2519.
- Allport, Gordon W. Attitude Theory and Measurement. New York : John Wiley and Son,
1967.
- Basabe, Fernando M. Japanese Youth Confronts Religion. London : Charles E. Tuttle
Co., Inc., 1967.

- Charles, Foster R. Psychology for Life Adjustment. Chicago : American Technical Society, 1952.
- Cronbach, Lee J. Essential of Psychological Testing. 3rd., ed., New York, Harper & Row, 1970. 752 P.
- Fishbein, Martin and Icek Ajzen, Belief, Attitude, Intention and Behavior : An Introduction to Theory and Research. Massachusetts : Addison, Wisley Publishing, 1975.
- Gardner, Larry Allan. "Certain Religious Attitudes and Beliefs of Student in a Lutheran College with References to their Value Structures and Personal Variable." Journal of Genetic Psychology. Vol.30. Boston University, 1960.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Bock Company, 1957.
- Kendler, Howard H. Basic Psychology. California : W.A. Benjamin Inc. 1974.
- McGire. "Attitudes and Attitude Change". in Lindzey , G., & Aronson, E (eds.) Handbook of Social Psychology. vol.2 Special Fields and Application. New York : Random House, Chapter 19, 1985.
- Newcomb, T.M. Social Psychology. New York : Pryden Press, 1954.
- Shaver, Kelly G. Principles of Social Psychology. Cambridge : Winthrop Publishers, 1977.
- Scheff, H. The analysis of variance. New York} John Wiley & Sons, 1959.
- Triandis, Harry C. Attitude and Attitude Change. New York : John Wiley and Sons, 1971.
- Yamane, Taro. Statisties : An Introduetary Analysis. New York : Harpes and Row, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

141

ส่วนราชการ.....บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5644
ที่.....ทม 1007/ ๕๕๕๖.....วันที่.....๕๕ เมษายน 2542
เรื่อง.....ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นายสารจน์ กาลศิริศิลป์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนท์ และ รองศาสตราจารย์บุญเจิด วิทยานันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายสารจน์ กาลศิริศิลป์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1007/ ๒๖๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๖ เมษายน ๒๕๔๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสำราญ กาลศิริศิลป์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร uestนนท์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภูณณอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.กมล รอดคล้าย เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายสำราญ กาลศิริศิลป์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/๒๗๒๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 เมษายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสารจน์ กาลศิริศิลป์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนต์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด วิทยุณอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้ครู จำนวน 100 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาศักดิ์ต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสารจน์ กาลศิริศิลป์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 3334

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ มิถุนายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักศึกษากรุงเทพมหานคร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม
2. รายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักศึกษากรุงเทพมหานคร

เนื่องด้วย นายสารจณ์ กาลศิริศิลป์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้ครู จำนวน 1,040 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,090 คน ตามรายชื่อที่แนบ ตอบแบบสอบถามการศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครู และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสารจณ์ กาลศิริศิลป์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

ที่ ศธ 0812/

2285

สำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

16 มิถุนายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ.....

ด้วย นายสาโรจน์ กาลศิริศิลป์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอขอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร” ในการนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ขอนำเครื่องมือวิจัยเก็บรวบรวม ข้อมูลกับครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย

สำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานครพิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ ต่อคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อวงการ ศึกษาส่วนรวมเป็นอย่างยิ่งสมควรให้การสนับสนุน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรีชา สนแจ้ง)

ผู้อำนวยการสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร

งานบริหารทั่วไป

โทร.281-9996-7,282-3834 ต่อ 108

โทรสาร.281-9996-7 ต่อ 115-116

แบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวครุมัธยมศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ซึ่งตรงกับข้อมูลเฉพาะของท่านตามความเป็นจริงในปัจจุบันให้ครบถ้วน

1. อายุ ปี

2. เพศ

1. ☐ ชาย

2. ☐ หญิง

3. วุฒิการศึกษาของคุณ

1. ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

2. ☐ ปริญญาตรี

3. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. รายได้ของครอบครัว

1. ☐ ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน

2. ☐ รายได้ 6,001 - 20,000 บาท/เดือน

3. ☐ สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน

5. ท่านมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์หรือไม่

1. ☐ ไม่เคยเรียน

2. ☐ เคยเรียน

ถ้าเคยเรียนท่านเคยเรียนที่ได้

☐ โรงเรียน

☐ วัด

☐ สถานที่อื่น ๆ

6. ท่านอ่านหนังสือธรรมะหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

2. ☐ เคยอ่านหนังสือธรรมะ

7. ท่านฟังธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยฟังธรรม

2. ☐ เคยฟังธรรม

8. ท่านเคยปฏิบัติธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยปฏิบัติธรรม

2. ☐ เคยปฏิบัติธรรม

9. สมาชิกในครอบครัวที่ศึกษาปฏิบัติธรรม (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

9.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

☐ ไม่เคย ☐ เคย

9.2 อ่านหนังสือธรรมะ

☐ ไม่เคย ☐ เคย

9.3 ฟังธรรม

☐ ไม่เคย ☐ เคย

9.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

☐ ไม่เคย ☐ เคย

10. ท่านมีเพื่อนสนิทที่ชอบศึกษาปฏิบัติธรรม (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

10.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.2 อ่านหนังสือธรรมะ

☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.3 ฟังธรรม

☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.5 เป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์

☐ ไม่เคย ☐ เคย

แบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ซึ่งตรงกับข้อมูลเฉพาะของท่านตามความเป็นจริงในปัจจุบันให้ครบถ้วน

1. อายุ.....ปี

2. เพศ

1. ☐ ชาย

2. ☐ หญิง

3. วุฒิการศึกษาของบิดา

1. ☐ ไม่ได้เรียน

2. ☐ ระดับประถมศึกษา

3. ☐ ระดับมัธยมศึกษา

4. ☐ ระดับอุดมศึกษา

5. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. วุฒิการศึกษาของมารดา

1. ☐ ไม่ได้เรียน

2. ☐ ระดับประถมศึกษา

3. ☐ ระดับมัธยมศึกษา

4. ☐ ระดับอุดมศึกษา

5. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ของครอบครัว

1. ☐ ต่ำกว่า 6,000 บาท/เดือน

2. ☐ รายได้ 6,001 - 20,000 บาท/เดือน

3. ☐ สูงกว่า 20,000 บาท/เดือน

6. ท่านมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาพุทธศาสตร์หรือไม่

1. ☐ ไม่เคยเรียน

2. ☐ เคยเรียน

ถ้าเคยเรียนท่านเคยเรียนที่ใด

☐ โรงเรียน

☐ วัด

☐ สถานที่อื่น ๆ

7. ท่านอ่านหนังสือธรรมะหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ

2. ☐ เคยอ่านหนังสือธรรมะ

8. ท่านฟังธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยฟังธรรม 2. ☐ เคยฟังธรรม

9. ท่านเคยปฏิบัติธรรมหรือไม่

1. ☐ ไม่เคยปฏิบัติธรรม 2. ☐ เคยปฏิบัติธรรม

10. สมาชิกในครอบครัวที่ศึกษาปฏิบัติธรรม (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

10.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.2 อ่านหนังสือธรรมะ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.3 ฟังธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

10.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11. ท่านมีเพื่อนสนิทที่ชอบศึกษาปฏิบัติธรรม (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

11.1 ไปวัดเพื่อทำบุญ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.2 อ่านหนังสือธรรมะ

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.3 ฟังธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.4 ศึกษาธรรม, ปฏิบัติธรรม

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

11.5 เป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งทางขวามือเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ โปรดตอบทุกข้อ

เห็นด้วยมากที่สุด, รู้สึกมากที่สุด เป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
 เห็นด้วยมาก, รู้สึกมาก บ่อยครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
 เห็นด้วยน้อย, รู้สึกน้อย, น้อยครั้ง, หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
 เห็นด้วยน้อยที่สุด, รู้สึกน้อยที่สุด, ไม่เคยเลย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ด้านความคิด

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันไม่ปฏิบัติกิจของสงฆ์อย่างเคร่งครัด				
2.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ที่บอกรับหอยทำให้คนเข้าใจศาสนาไขว้เขว				
3.	ข้าพเจ้าคิดว่าศรัทธาของคนทั่วไปเสื่อมลงเมื่อพระภิกษุสงฆ์ใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป				
4.	ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระภิกษุสงฆ์ เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา				
5.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ทางโลก สามารถนำมาประยุกต์สอนธรรมะให้คนยุคใหม่เข้าใจได้โดยง่าย				
6.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุส่วนใหญ่คิดว่าตนเองดีแล้ว จึงขาดการพัฒนาตนในด้านการศึกษา				
7.	ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีที่พระภิกษุสงฆ์มีส่วนร่วมในการสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ				
8.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ควรจัดตั้งกองทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่เรียนดีแต่ยากจน				

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
9.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ควรช่วย อบรมสั่งสอนแก่เด็กและเยาวชนของชาติ				
10.	ข้าพเจ้าคิดว่าการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เป็นหน้าที่หลักของพระภิกษุสงฆ์				
11.	ข้าพเจ้าคิดว่าการเผยแพร่ธรรมทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ของพระภิกษุส่วนใหญ่ เป็นไปใน เรื่องเรียไรมากกว่าการสอนให้พุทธศาสนิกชน ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า				
12.	ข้าพเจ้าคิดว่าการเผยแพร่ธรรมทางสื่อสาร มวลชนของพระภิกษุสงฆ์ควรแสดงธรรม ในลักษณะที่ประชาชนเข้าใจและสามารถ นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้				
13.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์สนใจในการ ก่อสร้างวัตถุภายในวัดที่ใหญ่โตและทันสมัย				
14.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ขาดการบำรุง รักษาซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดทรุด โทรมภายในวัด				
15.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลาง ของการพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม				
16.	ข้าพเจ้าคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ช่วยเหลือ สังคมน้อยเกินไป				

ด้านความรู้สึก

ข้อที่	ข้อความ	รู้สึก มากที่สุด	รู้สึกมาก	รู้สึกน้อย	รู้สึก น้อยที่สุด
17.	ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาที่เห็นพระภิกษุสงฆ์ บิณฑบาตด้วยความสำรวม				
18.	ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่พระภิกษุสงฆ์เป็นตัว อย่างในการละเลิกสิ่งเสพติด				
19.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพระภิกษุสงฆ์มุ่งเรียนวิชา การทางโลกมากกว่าการปฏิบัติธรรม				

ข้อที่	ข้อความ	รู้สึก มากที่สุด	รู้สึกมาก	รู้สึกน้อย	รู้สึก น้อยที่สุด
20.	ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาที่พระภิกษุสงฆ์ สามารถประยุกต์การเรียนรู้พุทธธรรม ให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน				
21.	ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นด้วยที่พระภิกษุสงฆ์ทำ หน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน				
22.	ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นด้วยที่พระภิกษุสงฆ์จัดตั้ง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อ อบรมเด็กและเยาวชนของชาติ				
23.	ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาที่พระภิกษุสงฆ์เป็น แบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนของชาติ				
24.	ข้าพเจ้ารู้สึกเลื่อมใสพระภิกษุสงฆ์ที่ช่วย เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ที่มีปัญหาทางครอบครัว				
25.	ข้าพเจ้ารู้สึกเลื่อมใสในการแสดงธรรม เทศนาของพระภิกษุสงฆ์ทั่วไป				
26.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพระภิกษุสงฆ์บางรูปสอน ชาวบ้านให้มกมายเรื่องไสยศาสตร์				
27.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพระภิกษุสงฆ์แสดงธรรม เพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านทั่วไป				
28.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคำสอนของพระภิกษุสงฆ์ที่ เข้าใจง่ายสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้				
29.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ศรัทธาที่เห็นพระภิกษุสงฆ์ ก่อสร้างวัตถุภายในวัด โดยไม่คำนึงถึงความ ปลอดภัยและระเบียบแบบแผนที่ต้องการ				
30.	ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาที่พระภิกษุสงฆ์ พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน				
31.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ศรัทธาที่พระภิกษุสงฆ์บางรูป ช่วยเหลือสังคม เพื่อต้องการลาภสักการะ				
32.	ข้าพเจ้ารู้สึกเลื่อมใสที่พระภิกษุสงฆ์เป็น ผู้นำชุมชน ในการพัฒนาหมู่บ้าน				

ข้อที่	ข้อความ	รู้สึก มากที่สุด	รู้สึกมาก	รู้สึกน้อย	รู้สึก น้อยที่สุด
33.	ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาที่พระภิกษุสงฆ์มีส่วนช่วยรัฐบาลในการสร้างสาธารณประโยชน์ เช่น ถนน โรงพยาบาล โรงเรียน เป็นต้น				
34.	ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่พระภิกษุสงฆ์ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น				

ด้านพฤติกรรม

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย
35.	ข้าพเจ้าถวายสังฆทานแด่พระภิกษุสงฆ์				
36.	ข้าพเจ้าทำบุญตักบาตรกับพระภิกษุสงฆ์ที่บิณฑบาตในตอนเช้า				
37.	ข้าพเจ้าบริจาคปัจจัยเป็นกองทุนการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์				
38.	ข้าพเจ้าช่วยอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ที่มาสอบเทียบความรู้ทางโลก				
39.	ถ้ามีโอกาสเป็นไปได้ข้าพเจ้าเข้ารับการศึกษาศาสนาที่ศูนย์พุทธศาสนานานาชาติ				
40.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการอบรมศีลธรรมที่พระภิกษุสงฆ์ร่วมกับโรงเรียนจัดขึ้น				
41.	ข้าพเจ้าสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ให้ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาโดยร่วมบริจาคปัจจัยพิมพ์หนังสือธรรม เผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป				
42.	เมื่อมีพระภิกษุสงฆ์มาแสดงธรรมที่โรงเรียน ข้าพเจ้าเข้าร่วมฟังธรรม				
43.	เมื่อพระภิกษุสงฆ์แสดงธรรมเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าบริจาคปัจจัย เพื่อบูชาธรรม				

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย
44.	ข้าพเจ้าบริจาคเงินก่อสร้างและบูรณะวัดให้สวยงาม				
45.	ข้าพเจ้าบริจาคเงินให้กับสถานสงเคราะห์ทั่วไปมากกว่าบริจาคเงินเพื่อการก่อสร้างและบูรณะวัด				
46.	ข้าพเจ้าบูชาวัตถุมงคล เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์นำเงินไปก่อสร้างและบูรณะวัด				
47.	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมกับพระภิกษุสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อม				
48.	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมร่วมกับพระภิกษุสงฆ์ในการ จัดโครงการสงเคราะห์ประชาชนผู้ยากไร้				
49.	ข้าพเจ้าสนับสนุนโครงการทอดผ้าป่าเพื่อสร้างสาธารณประโยชน์ที่พระภิกษุสงฆ์จัดตั้งขึ้น				
50.	ข้าพเจ้ามีส่วนช่วยเหลือพระภิกษุสงฆ์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในชุมชน				

ภาคผนวก ข

คำอำนาจจำแนกแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

ตาราง 46 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก [t]	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก [t]
1	1.831	26	3.376
2	2.982	27	2.854
3	1.874	28	2.391
4	4.708	29	3.063
5	3.623	30	3.742
6	2.677	31	2.247
7	2.716	32	3.835
8	2.752	33	4.172
9	3.019	34	2.538
10	2.923	35	3.627
11	2.344	36	2.360
12	3.265	37	2.129
13	2.356	38	2.034
14	3.558	39	1.750
15	3.439	40	1.760
16	4.094	41	2.128
17	2.091	42	3.317
18	4.583	43	4.403
19	2.834	44	3.365
20	3.188	45	2.634
21	4.271	46	3.016
22	4.415	47	3.071
23	4.412	48	2.678
24	4.601	49	3.494
25	2.048	50	3.133

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.8982

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายสาโรจน์ กาลศิริศิลป์

เกิดวันที่ 8 เดือน ธันวาคม พุทธศักราช 2502

สถานที่เกิด 93 หมู่ 7 อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 94 ซอยลาดพร้าว 106 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10100 โทร. 530 - 3358

ตำแหน่งหน้าที่การงาน นักวิชาการศาสนา 5 ฝ่ายสังฆการ สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2525 นักธรรมชั้นเอก

พ.ศ. 2529 เปรียญธรรม 4 ประโยค

พ.ศ. 2534 ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ (เอกการสอนสังคมศึกษา) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2542 การศึกษามหาบัณฑิต (เอกจิตวิทยาการแนะแนว) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
สารโธจน์ กาลศิริศิลป์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2543

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูมัธยมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 กรณีครูมัธยมศึกษาตามตัวแปรด้านอายุ เพศ วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์การเรียนวิชาพุทธศาสนา การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ประสบการณ์การศึกษาปฏิบัติธรรมของสมาชิกในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ศึกษาตัวแปรดังกล่าวแล้วเพิ่มตัวแปรด้านวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาแยกแยะตัวแปรด้านอายุและวุฒิการศึกษาของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูมัธยมศึกษา จำนวน 919 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,034 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทิศทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูมัธยมศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยพบว่าครูมัธยมศึกษาที่มีอายุ เพศ วุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสนา เคยอ่านหนังสือธรรมะ เคยฟังธรรม เคยปฏิบัติธรรม เคยมีสมาชิกในครอบครัวศึกษาปฏิบัติธรรม และเคยมีกลุ่มเพื่อนศึกษาปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์โดยรวมเฉลี่ยดีกว่าผู้ที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสนา ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ไม่เคยฟังธรรม ไม่เคยปฏิบัติธรรม ไม่เคยมีสมาชิกในครอบครัวศึกษาปฏิบัติธรรมและไม่เคยมีกลุ่มเพื่อนที่ศึกษาปฏิบัติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติที่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยพบว่านักเรียนที่มีเพศ มีวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดา และมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่เคยเรียนวิชาพุทธศาสนา เคยอ่านหนังสือธรรมะ เคยฟังธรรม เคยปฏิบัติธรรม เคยมีสมาชิกในครอบครัวศึกษาปฏิบัติธรรมและเคยมีกลุ่มเพื่อนที่ศึกษาปฏิบัติธรรมมีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์โดยรวมเฉลี่ยดีกว่าผู้ที่ไม่เคยเรียนวิชาพุทธศาสนา ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะ ไม่เคยฟังธรรม ไม่เคยปฏิบัติธรรม ไม่เคยมีสมาชิกในครอบครัวศึกษาปฏิบัติธรรมและไม่เคยมีกลุ่มเพื่อนที่ศึกษาปฏิบัติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูมัศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์รวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างในด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการก่อสร้างและบูรณะวัดและด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยพบว่าครูมัศึกษามีทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

**A STUDY OF ATTITUDE TOWARDS BUDDHIST MONKS OF TEACHERS
AND MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER
THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION IN BANGKOK**

**AN ABSTRACT
BY
SAROCH KANSIRISILP**

**Presented in partial fulfillment of the requirement for
the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
March 2000**

The purpose of this research is to study the attitude of teachers and students in Mathayomsuksa 4 in secondary schools under the Department of General Education in Bangkok, academic year 1999, towards Buddhist monks. In case of teachers, these variables are used, e.g., age, sex, education level, family income, having been experienced in studying Buddhism, reading Dhamma books, listening Dhamma, practicing Dhamma and having had family members and close friends, studied and practiced in Dhamma. In case of students, except age and educational level, the rest of variables are used. Furthermore, of parents educational level has been included. 919 teachers and 1,034 students are used as sample group in this research. The tool for collecting data is questionnaire. The data are analyzed by t-test and one way analysis of variance.

The results are as follows :

1. In the attitude of Mathayomsuksa teachers towards Buddhist monks, It was found that There is no any difference of Mathayomsuksa Teachers' attitude towards Buddhist monks among those who have different age, sex, and educational level. However, the significant difference is found in the aspect of family income at the .05 level. The Mathayomsuksa teachers who had experienced in studying Buddhism, reading Dhamma books, listening Dhamma practicing Dhamma and whose family members and close friends had studied and practiced in Dhamma have more positive attitude towards Buddhist monks than those who have not at .05 level of significance.

2. In the attitude of Mathayomsuksa 4 students towards Buddhist monks, It was found that There is no any difference of attitude towards Buddhist monks among these students who have different sex, educational level of parents as well as family income. The Mathayomsuksa 4 students who have experienced in studying Buddhism reading Dhamma books, listening Dhamma, practicing Dhamma and who have family members and close friends studied and practiced in Dhamma have more positive attitude towards Buddhist monks than those who have not at .05 level of significance.

3. Focusing as a whole the different of the attitude of Mathayomsuksa teachers and Mathayomsuksa 4 towards Buddhist monks is at .05 level of significance. However, when focusing on each independent variable, the different is found in the following factors, e. g. educational support dissemination of Buddhism, construction and maintenance of monasteries and public welfare. It was found that Mathayomsuksa teachers had more positive attitude towards Buddhist monks than Mathayomsuksa 4 students.